

KAFKA'S MARGARINE

Jan Stavinoha

I

Het slot was onvermurwbaar. De deur van het appartement bleek aan de binnenkant vergrendeld. Egon Kafka gaf zijn pogingen op, deed een stap naar achteren en keek om zich heen. Nergens in het trapportaal een briefje met een boodschap.

De oude buurman had hem vanachter het kijkglasje staan bespieden. Hij opende zijn voordeur en slofte in zijn blauwwit gestreepte kamerjas het portaal op.

Ja, dit was de woning die door het agentschap werd verhuurd. Alleen was de bezoeker te vroeg. Buurman was nog bezig. Als meneer zijn oor aan de deur legde kon hij hem horen. De vrouw van die arme kerel wilde na het derde kind niets meer van hem weten. Daarom had buurman een vriendin, voor noodgevallen. Meneer kon beter na twaalfen terugkomen. Wilde hij soms zijn koffer bij hem achterlaten?

Geïrriteerd hoorde Egon Kafka het verhaal aan. Maar de stad ingaan was beter dan stompzinnig wachten totdat twee onbekenden hun intimiteiten hadden beëindigd en zo goed waren om de deur open te maken van het appartement dat hij telefonisch had gehoord.

Hij zeulde zijn koffer de drempel over en zette hem in het halletje van de buurman neer. Het rook er naar soep.

‘Heeft u misschien etenswaren bij u?’ vroeg de oude man. Buitenlanders dachten soms dat ze in Praag niet genoeg te eten kregen. Maar er was voedsel in overvloed. Meneer moest vooral de knakworst proeven. Onder het nieuwe regime was de kwaliteit absoluut verbeterd.

‘Ik ben al drieëntachtig en ik eet nog van alles,’ grijnsde hij. ‘Mijn enige kwaal is dat ik de nieuwe naam van de republiek steeds vergeet.’

Toen Egon Kafka de deur van het flatgebouw uitstapte hoorde hij uit een venster het geluid van de popgroep Abba schallen. Door de straat raasden de nieuwste modellen auto’s van westerse makelij. Bij het stoplicht keek een man in een glimmend pak vanachter het stuur van zijn Mercedes meewarig neer op een oude gedeukte Skoda en bracht voldaan zijn autotelefoon naar zijn oor. Consumisme was aardig op weg om het communisme te vervangen.

Staatswinkels waren weer privéondernemingen geworden. Een kruidenierswinkel was opgeknapt en een heel gezin was bezig met het plakken van prijsjes op de net gearriveerde voorraad levensmiddelen. Op de zijkant van het huis hadden de slogans van de staatspropaganda plaats gemaakt voor kleurige reclameposters, een supermarktkarretje boordevol met aantrekkelijke boodschappen en een maagdelijk witte zwaan die het volmaakte merk waspoeder vertegenwoordigde.

Om onbegrijpelijke redenen had Egons mobieltje vanaf de grens niet gefunc-

tioneerd en om in een telefooncel te kunnen bellen was hij gedwongen in een tabakswinkel een telefoonkaart aan te schaffen.

De paar kennissen die hij nog in Praag had kreeg hij echter niet te pakken. Wel scheen het hen buitengewoon goed te gaan. Zijn vriend de journalist was miljonair geworden dankzij de oprichting van een lottobedrijf en woonde nu in Duitsland, kreeg hij van diens zuster te horen. En een acteur met wie hij in het theater had gewerkt was nu eigenaar van een goedlopend restaurant in de binnenstad en veel op reis.

De taxichauffeur die Egon naar de voorstad met het fabrieksterrein bracht wilde niet geloven dat zijn passagier in het buitenland woonde.

‘Maar u heeft nauwelijks een accent!’

‘Toch woon ik in Amsterdam,’ zei Egon. Als bewijs toverde hij uit zijn zak een kassabon van een Amsterdamse supermarkt te voorschijn.

‘Mooie stad, heb ik gehoord,’ zei de chauffeur. ‘Maar u kunt rustig weer terugkomen. In Tsjechië hebben we nu ook een democratie.’

In het gebied dat ze nu passeerden reden geen luxe auto’s rond. Geen kleurige reclameborden, geen moderne winkels. Rijen identieke troosteloze huizen met dezelfde afgebladderde pleisterkalk, vervelozendeuren en dichtgetrokken vitrages. Dit gedeelte van de stad leek in die kwart eeuw niet veranderd te zijn.

Bij het oude industrieterrein deed de wind stof en onduidelijk afval over de straat rollen. De bushalte bij de fabriek was opgeheven en het wachthokje dat er vroeger had gestaan was verwijderd. Wel stond bij de halte nog dezelfde roestige lantaarnpaal.

De fabriek was veel kleiner dan Egon zich uit zijn kindertijd herinnerde. De stenen schoorsteenpijp torende boven alles uit, maar aan het ontbreken van de rookpluim was af te lezen dat er op dat moment binnen niet veel bedrijvigheid heerste. De toegangspoort van de fabriek was voorzien van een groot, ouderwets slot. In het slotgat stak een afgebroken sleutel, die zo was vastgeroest dat hij als deurknop kon functioneren. De zware metalen deur liet zich verrassend gemakkelijk openduwen.

In de gang was het schemerig. Na een paar stappen gleed Egon bijna uit op de vochtige tegelvloer. Toen zijn ogen gewend raakten aan het spaarzame licht, zag hij dat op sommige plekken de tegels ontbraken. Met zijn voet schopte hij per ongeluk tegen een paar lege batterijen die met een akelig geluid over de vloer rolden. Hij rechtte zijn rug. Nu de Tsjechische Staat de verantwoordelijkheid voor de fabriek aan hem had overgedragen wist hij wat hem te doen stond. Eerst zou hij het slot op de ingangspoort laten vernieuwen en vervolgens de tegelvloer laten repareren.

De gang kwam uit op de fabriekshal. De ruimte werd verlicht door hoge met

zwart stof besmeurde ramen, die op talloze plaatsen gaten vertoonden die in een grillig patroon als vuurpijlen naar beneden schoten. De hal was helemaal leeg. Geen persketels voor de olie, geen mixers, geen tonnen met margarine, geen verpakkingsmachines. Aan de zijkant stond alleen een lange stenen gootsteen. Daarboven hingen enkele waterkranen. Van verroeste dakribben hingen als gigantische afgesneden slagaderen de resten van pijpleidingen naar beneden.

Hadden de autoriteiten hem voor deze bouwval opgespoord en naar Praag gehaald? Was deze ruïne zijn erfenis, zijn kapitaal?

Toen ze hem in Amsterdam hadden getraceerd schakelden ze hun ambassade in die de verrassingsoverval hielp arrangeren. Egon kreeg een uitnodiging om naar een studio in Hilversum te komen en in een populair Tv-programma te verschijnen, waarin personen met onverwachte situaties werden geconfronteerd. Voor de zwarte gaten van de camera's werd hem officieel meegedeeld dat hij het enige nog in leven zijnde familielid was van een voormalige eigenaar van een margarinefabriek, in Praag. Daarop werd hem een document overhandigd, getekend door president Vaclav Havel in eigen persoon. Restitutie, stond erop, teruggave van geconfisceerd familiebezit. Iedereen klapte en de presentatrice kustte hem op beide wangen.

De mededeling omtrent de erfenis was een enorme verrassing geweest. Dagen had hij met zijn hoofd in de wolken gelopen. Eigenaar van een fabriek! De fabriek die van zijn vader was geweest. Hij was nog een kleine jongen toen zijn vader overleed. Een sprong uit het raam, had zijn moeder gezegd. Een duw, had hij later van een vriendje gehoord. Zijn moeder had hem niet eens mee naar de begrafenis genomen en was korte tijd later met een kennis hertrouwd. Dat was beter zo, had ze hem verzekerd. En ook dat hij de achternaam van zijn stiefvader kreeg. Dan kon hij later makkelijker studeren. En vooral zouden ze dan niet meer zeggen dat Egon de zoon was van een kapitalist, een vijand van het volk.

Het woord kapitalist klonk vreselijk in Egons oren. Het klonk alsof zijn vader een misdadiger was geweest. Over margarine of de fabriek werd thuis met geen woord meer gesproken. Egon vermeed het om in de buurt van het fabrieksterrein te komen, ook nadat zijn moeder overleden was. Maar vanaf het moment dat hij veilig in het Westen was gearriveerd, had hij zijn eigen achternaam weer aangenomen. Het had hem bijzonder goed gedaan om weer Egon Kafka te heten. En na die memorabele Tv-uitzending besloot hij dat ook de naam "Kafka's Margarine" zou herrijzen.

Een week na de uitzending kreeg hij van de ambassade het adres van een zaakwaarnemer in de Tsjechische Republiek die hem bij de verdere overdracht behulpzaam zou zijn. Toen Egon telefonisch naar de toestand van de fabriek informeerde, deelde de zaakwaarnemer hem mee dat alles zich vanzelf wel zou wijzen als hij

eenmaal in Praag was gearriveerd.

Na zijn verschijning op de TV werd Egon niet alleen op straat herkend, maar kreeg hij van alle kanten ook ongevraagd advies, over leiding geven en investeren, over werknemers en beurskoersen. Hij besloot zijn leven radicaal om te gooien. Zijn erfenis en zijn verleden zou hij serieus nemen. Het enige probleem was dat hij niets van margarine wist. Hij smeerde zelfs geen margarine op zijn brood. Al die jaren dat hij in Nederland woonde had hij niets van margarine willen weten en uitsluitend roomboter gegeten. Echte Hollandse grasboter.

Egon trok zich een aantal avonden terug in de Openbare Bibliotheek. Margarine bleek een fascinerend onderwerp te zijn. De kunstboter was in 1869 door de Franse chemicus Mège Mouriès uitgevonden, die zijn volk al eerder een dienst bewezen had door een geneesmiddel tegen syfilis uit te vinden. Frankrijk werd in die tijd met de dreiging van een oorlog tegen Pruisen geconfronteerd. De chemicus kreeg de opdracht om als vervanging van boter een product uit te vinden waarbij geen melk gebruikt hoefde te worden en dat in grote hoeveelheden geproduceerd kon worden. Zijn margarine werd onmiddellijk een succes, want het was niet alleen langer houdbaar dan echte boter maar ook een stuk goedkoper. Nadat Frankrijk binnen één jaar door Bismarck volledig verslagen was, verkocht Mège Mouriès zijn patent voor slechts 60.000 Franse francs aan een Nederlandse boterfabrikant, die met profetische blik enorme afzetmogelijkheden van de “beurre économique” in eigen land voorzag.

Egon had in snel tempo heel wat kennis over de productie van margarine verworven. Hij wist nu alles van micro-organismen die bederf veroorzaakten, alles over vetvrije verpakking die het product beschermde. Hij droomde ervan een nieuw soort margarine uit te vinden, oliën te persen uit grondstoffen die niet eerder waren gebruikt. Hij had gelezen dat in het Nederland tegen het einde van de negentiende eeuw de armen slechts in azijn gekookte aardappelen met mosterd aten en dat margarine met haar onmisbare vetgehalte voor die lage inkomens een uitkomst was geweest. Plotseling had hij begrepen dat de productie van margarine paste in een maatschappelijk ideaal. Met zo'n ideaal voor ogen zou hij van zijn fabriek een toonbeeld van een niet-commerciële onderneming maken. “Kafka's margarine” zou de oplossing voor Derde Wereldlanden zijn. Zijn nieuwe bezit zou hij in dienst stellen van de medemens.

In het desolate fabrieksinterieur keek Egon twijfelend om zich heen. Het was maar zeer de vraag of in deze omgeving nog ooit oliën geperst en verhard zouden worden. Hij moest snel de zaakwaarnemer bellen, hem vragen wat er was gebeurd, waar het machinepark gebleven was.

Opnieuw weigerde zijn mobiele telefoon verbinding te maken. Met zijn dure mobieltje scheen hij over de hele wereld te kunnen bellen, behalve in zijn geboorteland.

Plotseling hoorde hij zachte stemmen. Aan de overkant van de hal stond een deur open. Egon kwam dichterbij en zag dat de deur toegang gaf tot een tweede ruimte. De ruimte was hoog en werd slechts door een spleet van een smalle bovenraam verlicht. Bij het licht van een zaklantaarn die op de grond lag, zag hij een paar figuren die gehurkt op een reusachtige rubberen mat zaten.

Waren er toch mensen aan het werk? Misschien moest hij zich als nieuwe eigenaar aan hen voorstellen. Privé bezit werd in elk vrij en democratisch land serieus genomen. Dat zouden ze hier inmiddels ook moeten weten.

Twee jongens hielden speelkaarten in de hand. Bij het geluid van de voetstappen op de kale houten vloer richtten zich twee paren Aziatische ogen naar Egon omhoog. Hun schichtige blikken lieten geluidloos weten dat er geen verklaring voor hun aanwezigheid was en dat ze wisten dat ze op die plek niet hoorden.

Een van de jongens draaide de lichtzuil van de zaklantaarn van zich af. De ruimte achter hen werd zichtbaar. Daar stond als een reuzenkapstok een rekstok opgesteld. Een kleine donkere gestalte zwaaide rondjes.

Toen de figuur aan de rekstok stil bleef hangen, zag Egon dat de sporter een Aziatisch meisje was. Ze droeg een gymnastiekpakje en had een zwarte paardenstaart. Het meisje maakte nog een draai en koppelde zich van de rekstok los. Met gespreide handen vloog ze als een engel door de ruimte en landde op de houten vloer, verend op haar benen om haar evenwicht terug te krijgen. Haar ogen glansden alsof ze onder het draaien erg gelukkig was geweest.

De twee jongens legden hun speelkaarten neer en stonden zwijgend op van de rubberen mat. Het meisje stapte verlegen in haar schoenen en trok een vestje aan.

‘Jullie kunnen gerust nog wat blijven,’ probeerde Egon. Dat hij, de eigenaar, was gearriveerd was geen reden om er zo snel vandoor te gaan. ‘Hebben jullie van iemand toestemming gekregen om de fabriek als sporthal te gebruiken? Is er iemand die hier toezicht houdt?’

Het drietal verstond Tsjechisch noch Engels. Toen ze hem woordeloos passeerden glimlachten ze ongemakkelijk en bogen ze onderdanig het hoofd.

Tegen hem hoefden ze toch niet zo slaafs te doen? Hij kwam uit het democratische Nederland. En hij was heus niet naar zijn geboorteland teruggekomen om daar de ordinaire kapitalist uit te hangen.

Toen Egon de volgende dag bij de chauffeur van de taxi informeerde of er in Praag veel Chinezen of Vietnamezen waren, werd deze plotseling spraakzaam. Ja, die Vietnamezen! In de stad liepen veel te veel van die boekenleggers rond. Ze waren door

de communisten naar het land gehaald, maar ze konden nu beter hun hielen lichten. Onder het oude regime waren Tsjechen machteloos, als een hond vastgebonden aan een boom. Nu was de tijd gekomen om terug te bijten.

Er woei een flinke wind toen Egon uit de taxi stapte. Als ijsbergen gleden de wolken in het blauw boven de fabriek. Ook die dag lag de straat die naar het gebouw leidde er geheel verlaten bij.

Verschillende keren had hij vanuit het appartement zijn zaakwaarnemer proberen te bellen, maar de man was onbereikbaar. Niettemin voelde Egon een onverklaarbare drang om naar de fabriek terug te gaan. Hij ging met tegenzin, maar ook met de flauwe hoop dat hij zich de vorige dag vergist had en iets heel belangrijks over het hoofd had gezien.

De poort ging moeizaam open. Met een beklemd gevoel betrad hij de verlaten fabriekshal en nam hij de vervallen ingewanden van steen en ijzer in ogenschouw. Onheilspellend klonk het geluid van de wind die door de kapotte ramen blies. De waterkranen boven de lange gootsteen druppelden alsof ze een geslachtsziekte hadden. Terwijl Egon de kranen probeerde dicht te draaien, besloot hij positief te blijven denken. De elektriciteit was dan wel afgesloten, maar water was er gelukkig nog wel.

Met zijn schoenen krakend op het dikke gruis liep hij de lege hal op en neer en probeerde zich voor te stellen hoe daar de machines opgesteld hadden gestaan. De avond ervoor had hij in bed het boek over margarine nog eens doorgebladerd en de foto's bestudeerd. Nee, hij kon zich bij deze ruimte niets anders voorstellen dan een fabriekshal waar margarine werd gemaakt. Even speelde hij met de gedachte het hele idee te vergeten en van de fabriek iets anders te maken, een sportcentrum bijvoorbeeld. Nee, de fabriek vanaf de grond weer opbouwen, dat zou een echt eerbetoon aan zijn vader zijn. Maar dat betekende ook dat hij de oliepersen, walsen, mixers, kneedtoestellen, koeling en verpakkingsmachines zou moeten terugvinden, misschien wel aanschaffen.

De uitvinder van de margarine had het indertijd met heel wat minder moeten doen. Een kachel, een pan en een stuk rundervet, dat was alles waarmee Hippolyte Mège Mouriès begonnen was. Het vet had hij in water van 60 graden Celsius gekookt en het vocht opgevangen. Dat was de basis van zijn uitvinding geweest.

In een gedeelte van de fabriekshal lag een versleten stuk houten vloer. De planken deden hem aan een podium denken. Een podium in een reusachtige, geheel verlaten theaterzaal.

Hij wist wat het betekende om op de planken te staan. Een Praags toneelgezelschap had hem voor één seizoen aangenomen toen het voor een internationaal theaterfestival in Belgrado was uitgenodigd. Egon kreeg een uiterst bescheiden rol,

in een toneelstuk van een Oostenrijkse schrijver. Hij speelde een zwijgende lakei die echter een grote dramatiek moest uitstralen wanneer hij het toneel opkwam en nog meer wanneer hij de scène verliet. Vlak voordat het gezelschap naar Joegoslavië zou afreizen vielen de legers van het Warschaupact Tsjechoslowakije binnen, bij wijze van hulp aan een broedervolk. Hoewel de toneelspelers uit protest niet aan het festival mee wilden doen, besloten de nieuw aangetreden autoriteiten dat de reis gewoon doorging. De aanwezigheid van de Tsjechen op het festival zou het bewijs moeten zijn dat in het door tanks en soldaten bezette land het leven normaal zijn gang ging.

De trein met acteurs en technisch personeel was traag over een speciaal vrij gemaakte spoorweg in de richting van Belgrado gereden. Omdat Tito de inval van de legers van het Warschaupact veroordeeld had en zich daarmee een twijfelachtige partner van het socialistisch bondgenootschap had betoond, werd het toneelgezelschap begeleid door een hen onbekend persoon die ervoor moest zorgen dat tijdens de treinreis de schuiframen van de coupés gesloten bleven. Er mochten ook geen politieke grapjes worden gemaakt. Verder hield de man zijn mond en werd er ook niet tegen hem gesproken.

Af en toe doken vanachter de stoffige ramen van de trein reusachtige tanks met rode sterren op, die als dinosaurussen uit de oertijd weinig wendbaar stonden te wezen. Soms zagen ze gecamoufleerde tenten en Russische soldaten die hurkend in hun stijve legerjassen op kleine houtvuurtjes hun maaltijden bereidden. Pas in Hongarije mochten de ramen open. Daar was het noodlot in de vorm van Russische uniformen al een aantal jaren eerder neergedaald.

Bij nadering van de grens met Joegoslavië begon de zwijgzame begeleider zakjes met dinars uit te delen. Het honorarium dat de acteurs voor hun deelname aan het festival kregen bleek vorstelijk te zijn. Bijna zouden ze geloven dat dit een echte vorm van broederhulp aan een buurland was. Door de ramen, die steeds grijzer en smeriger waren geworden, zagen ze hoe de huizen als suikerklontjes tegen de berghellingen waren gebouwd.

Het festival kwam voor Egon neer op het aantrekken van een donkerrood met goud afgebiesd livrei en achter de coulissen staan totdat de depressieve kasteelheer hem het toneel opriep. Vervolgens werd hij na een tijdje zonder opgaaf van redenen weer weggestuurd. Tijdens de voorstelling gebeurde dat drie maal.

Terwijl Egon in de coulissen stond te wachten had hij volop de gelegenheid om na te denken. Hij was altijd al door natuurwetenschappen geïntrigeerd, maar omdat hij, als zoon van een kapitalist, door de socialistische Staat als een subversief element werd beschouwd, werd het hem niet toegestaan om te gaan studeren. De enige manier waarop hij zijn nieuwsgierigheid kon bevredigen was om populair-

wetenschappelijke tijdschriften uit te pluizen die hem op de hoogte brachten van wetenschappelijke ontwikkelingen. Vooral was hij gefascineerd door de vraag hoe het leven was ontstaan. Het geheim, zo had hij gelezen, lag ergens verscholen tussen de zandkorrels in het donker op de bodem van de oceaan. Daar had zich zo'n drie en half miljard jaar geleden iets afgespeeld dat er toe geleid had dat een glibberig schepseltje als een voorloper van het menselijk soort uit de dieptes naar het licht omhoog was gestegen. Zeshonderd miljoen jaar had de kwalworm nodig om een ruggengraat en botten te ontwikkelen, die levende wezens in staat zouden stellen rechtop te lopen. Met het gevolg dat, dankzij die ruggengraat en botten, een figurant als Egon Kafka op een theaterfestival uren lang achter de coulissen op zijn beurt kon staan wachten, zonder dat dat problemen gaf.

Egon had heimelijk gehoopt om in de fabriekshal de Vietnamezen weer te treffen. De bevolking mocht deze gastarbeiders dan wel met de nek aankijken, hij was in Nederland een tolerant en humaan denkend mens geworden, die maar al te goed wist wat die oorlogen in Vietnam hadden aangericht en best begreep waarom Vietnamezen graag naar Europa kwamen.

De rubberen mat lag er eenzaam en onaangeroerd bij. De rekstok stond recht overeind, op dezelfde plaats waar hij de dag tevoren had gestaan. Kennelijk waren de Vietnamezen niet terug geweest.

Egon liep op de rekstok af, De metalen kabels, waarmee de rekstok aan de houten vloer bevestigd was, stonden strak. Met zijn vingertoppen betastte hij de stang. Die voelde prettig koel en glad aan. Zou hij in staat zijn om net zo'n draai te maken als het meisje had gedaan? Ze was licht als een veertje een aantal malen kopje over gegaan en vrijwel geluidloos weer op de grond beland. Vroeger, op school, had Egon aan gymnastiek gedaan. Maar was hij daar nu niet te oud voor geworden?

Hij deed zijn jasje uit en ging pal onder de rekstok staan. Hij wreef in zijn handen en aarzelde. Toen haakte hij met een lichte sprong zijn handen om de stang en trok zich aan zijn armen op. Dat was geen enkel probleem. Hij sprong terug, greep zich toen weer vast en hees zich omhoog.

Terwijl hij zijn hoofd in de nek gooide zag hij hoe zijn vuisten krachtig de stang omklemden. Hij haalde diep adem. Alles was nog niet verloren. Hij zou ervoor zorgen dat de fabriek weer ging functioneren. In deze tijd, waarin de mens met een overvloed aan ongezonde vetten werd geconfronteerd, was de productie van margarine noodzakelijker dan ooit. Een nieuw en gezond product zou hij op de markt brengen. Zelf hoefde hij er heus niet rijk van te worden.

Bij de volgende sprong omhoog begon zijn lichaam als vanzelf heen en weer te zwenken. Zijn buikadem ging over in een ademen door de neus, de huid op zijn handen werd strakker en zijn borstkas zwol op.

Tot zijn eigen verrassing maakte zijn lichaam plotseling een hele draai aan de rekstok. Fantastisch! Hij was over het kritieke punt heen.

Hij maakte drie draaien achter elkaar, alsof hij alle zwaartekracht had uitgeschaald. Een paar muntstukken vlogen uit zijn broekzak, een schoen viel van zijn voet. Toen plofte ook de andere schoen op de houten vloer.

Egon sprong terug op de grond en trok haastig zijn broek en overhemd uit. Snel terug naar de rekstok.

Op de stok op zijn handen staan of andere evenwichtskunstjes maken, dat lag niet binnen zijn bereik, maar rondjes draaien ging uitstekend. Het zweven gaf hem een euforisch gevoel. Ineens wist hij waarvan hij zijn nieuw soort margarine zou produceren. Van insecten! Insecten zaten vol eiwitten en waren het voedsel van heel wat diersoorten. In het Verre Oosten werden ze door mensen als lekkernij beschouwd. Hij zou insecten kweken en daar margarine van bereiden. En als dat goed ging zou hij patent aanvragen op het recept.

Deze gedachten gaven hem een ongekende kracht. Hij begon sneller en sneller te draaien, terwijl de centrifugerende kracht weldadig aan de huid en haren op zijn hoofd trok. Het leek alsof zijn lichaam, zoals het daar in de ruimte zweefde, alle zwaarte had afgelegd.

Toen hij met moeite zijn oogleden optilde dacht hij dat hij blind geworden was. In paniek knipperde hij een paar keer met zijn oogleden maar rond hem bleef het aardedonker. Zijn hoofd kon hij nauwelijks bewegen en hij voelde iets hards en kouds aan de linkerkant van zijn hals. Zijn armen werden boven zijn hoofd tussen harde stenen gevangen gehouden.

Na enkele minuten raakten zijn ogen gewend aan het duister en nam hij zijn omgeving waar door een grijs waas. Aan alle kanten was hij omsloten door stenen en puin, dat naar afgewerkte olie rook. Zijn onderlijf zat onder een berg stenen geklemd, die het hem onmogelijk maakte zich te bevrijden. Zijn mond was van binnen beplakt met een dunne laag gruis. De schreeuw om hulp viel terug in zijn keel.

Was hij door de vloer gezakt en in de kelder terecht gekomen? Was hij bewusteloos geweest?

Zijn lichaam voelde loodzwaar aan. Zijn kin en borst brandden van de schaafwonden. De zenuwen in zijn vingertoppen trokken. Toen hij erin slaagde zijn hoofd iets naar achteren te buigen en naar boven te kijken, ontdekte hij dat zijn handen boven hem krampachtig om iets heen geklemd zaten. Het was de staaf van de rekstok die hij nog altijd in zijn handen hield. Halfnaakt en zijn lichaam beplakt met stof leek Egon nu op een in het puin gevangen gewichtheffer die met gespreide

benen en opgeheven armen zijn kracht tentoonspreidde.

Hij prees zich gelukkig dat hij geen erge pijn voelde. Door de gaten in het puin stroomde wat lucht zodat hij niet te veel moeite had met ademen. Hij voelde een sterke neiging om in zijn ogen te wrijven, en hij kon die impuls alleen beheersen door zijn ogen dicht te houden. De traanontwikkeling kwam langzaam op gang waardoor de jeuk iets minder werd.

Was de fabriekshal in elkaar gestort? Of alleen het gedeelte waar de rekstok had gestaan? Wat kon de ramp veroorzaakt hebben? Een gasontploffing was uitgesloten, dat zou hij geroken hebben. Een aardbeving misschien?

Hoe lang zou deze beproeving duren?

Of zat er niets anders op dan onder het puin berustend op zijn laatste snik te wachten?

In Belgrado was hij een nieuwe koers ingeslagen. In plaats van na afloop van het festival, samen met zijn collega's, in de trein terug naar Praag te stappen, had hij besloten om de stad in te gaan. Snel pakte hij in zijn hotelkamer zijn spullen in zijn tas, inclusief het toneelkostuum waaraan hij inmiddels gehecht was geraakt. Onopgemerkt door de spiedende ogen van de begeleider nam hij de achteruitgang van het hotel en liep met snelle passen in de richting van het centrum, opgelucht om na al die uren in een verduisterde theaterzaal de buitenlucht in te kunnen ademen. Hij was nog geen twintig en had het hele leven voor zich. Wat lette hem in Belgrado te blijven? Had de Russische invasie zijn land niet tot het niveau van de ijstijd teruggebracht? Joegoslaven leken hem een verstandig volk. Ze hadden zich van de machthebbers in Moskou niets aangetrokken en hun dinars kon je gewoon bij westerse banken inwisselen.

Een paar straten van het hotel hield hij een taxi aan en vroeg de chauffeur hem een kwartiertje rond te rijden. Zo maar een ritje, om iets van de stad te zien. Op school had hij jaren Russisch geleerd en met die kennis kon hij zich gemakkelijk verstaanbaar maken.

Terwijl ze het Parlementsgebouw en het Nationale Museum passeerden vertrouwde Egon de chauffeur toe dat hij onder de indruk van Joegoslavië was en dat hij er best zou willen wonen.

‘Die inval in Tsjecho-Slowakije heeft de situatie in het land volkomen veranderd,’ zuchtte hij.

De taxichauffeur knikte instemmend. Ja, wat Moskou Praag nu weer had geflikt was werkelijk schandalig.

‘Ik hoef niet eens in de stad te wonen,’ vervolgde Egon. ‘Ik ben best bereid om naar het platteland te gaan. Desnoods breng ik de rest van mijn leven als schaap-

herder in de bergen door. Dan ben ik tenminste een vrij mens. Alles is beter dan als Tsjech in een land te leven dat door Russen is bezet.'

Op deze woorden veranderde plotseling de houding van de chauffeur. Hij stopte de auto, spuugde uit het raam, kuste het kruisje dat aan zijn achteruitkijkspiegel hing en begon te schelden. Dus zijn klant kwam niet uit het Westen, maar uit Praag! Die lui daar hadden niet eens de moed gehad de wapens tegen de Russen op te nemen en terug te vechten! Dat was weer eens het bewijs dat dat land vol zat met mietjes en schijters. Voor lafaards was geen plaats in zijn taxi!

Het gezicht van de taxichauffeur werd steeds roder, alsof hij elk moment kon ontploffen. Haastig legde Egon een bankbiljet op zijn zitplaats en sprong de taxi uit.

Het leek alsof hij boven hem iets hoorde. Waren de reddingswerkzaamheden begonnen? Moeilijk te bepalen uit welke richting de geluiden kwamen. Nog steeds geen spleet of kier waardoor hij iets van de buitenwereld kon zien.

Hij bevochtigde zijn droge lippen en stikte bijna in het stof. Weerzinwekkend, zo'n kelder van smerig gruis, hard puin en slijmerige stenen. Hij vervloekte de staaf van de rekstok die hij nog steeds in zijn verstijfde knuisten hield gekneld. Het moest een bespottelijk gezicht zijn als ze hem in deze houding onder de grond aantroffen.

Eén voor één maakte hij zijn stijve vingers los. De rekstok zat muurvast tussen de stenen ingeklemd. Maar zijn gespannen armspieren kon hij iets in beweging brengen en verlichting brengen, ook al was het hem onmogelijk zijn armen te laten zakken.

Toen hij opnieuw ondefinieerbare geluiden hoorde, begreep hij dat het geluid niet door mensen werd veroorzaakt, maar dat het gruis was, dat onder de ingestorte vloer verder naar beneden zakte. Alsof de rotzooi op zijn gemak naar een beter plaatsje voor zichzelf zocht, terwijl hij rustig creperen kon.

Voordat zijn oren zich nog beter op het geluid konden concentreren, was dat al weggestorven en vervangen door een overdonderende stilte.

Misschien was het niet een gewone aardbeving geweest, maar was het einde van de wereld aangebroken. Het zou hem althans niet verbazen wanneer de aardbol van alles wat zich op haar oppervlak had afgespeeld doodziek was geworden en er definitief mee op had willen houden.

Als het einde van de wereld was aangebroken, kwam dat voor hem wel op een zeer ongeschikt moment. Net nu hij de eigenaar van een fabriek was geworden en aan zijn leven eindelijk behoorlijk richting kon geven. Het was werkelijk geen slecht idee om margarine van insecten te fabriceren. Dat leverde een product met behoorlijke voedingsstoffen op. Hij herinnerde zich het geval van een Japanse

soldaat uit de Tweede Wereldoorlog, die dertig jaar lang in een tropische oerwoud van insecten had geleefd en nooit te weten was gekomen dat de oorlog allang was afgelopen. Toen Egon het krantenbericht las, kwam het hem nogal onwaarschijnlijk voor, maar in de situatie waarin hij zich nu zelf bevond klonk het verhaal tamelijk vanzelfsprekend. Insecten hadden ook voor hem het redmiddel kunnen zijn, althans als er zich insecten onder het puin hadden bevonden.

Misschien was er geen sprake van een Apocalyps. Misschien was er helemaal geen aardbeving geweest. Wellicht was alleen het gedeelte van de vloer met de rekstok ingestort en draaide de wereld om hem heen gewoon door.

Als je aan de buitenkant van de fabriek niets bijzonders kon zien, dan zag het er niet best voor hem uit. Zijn enige hoop was dan dat iemand hem ging missen. Het oude mannetje van het appartement naast hem? Egon had nog bij hem aangebeld om te klagen dat hij op de lakens op zijn bed krullende haartjes en vlekken had ontdekt. De oude man had hem beloofd schone lakens uit te lenen, maar Egon wist zeker dat hij hem niet verteld had waar hij die dag naar toe zou gaan.

De Vietnamezen waren een betere optie. Die zouden hun sportieve training vast willen voortzetten. Als zij de chaos daarboven zouden aantreffen en zijn broek en overhemd vinden, dan zouden ze toch wel snappen dat er iemand onder het puin begraven lag.

Zou het er werkelijk van komen? Zouden ze hem ooit gaan zoeken? De onzekerheid maakte hem bijna gek van angst. Nee, zo moest hij niet gaan denken. Opwinding moest hij beslist vermijden, heel voorzichtig omgaan met het beetje energie dat hij nog had.

Plotseling herinnerde hij zich een bericht dat hij in de krant gelezen had. In de Eerste Wereldoorlog had een man na een bomexplosie vier dagen onder het puin gelegen en was er ongedeerd onder vandaan gehaald. Wel had er een onverklaarbare transformatie in zijn hersencellen plaatsgevonden en was hij plotseling helderziende geworden. Hij kon niet alleen gedachten lezen, maar wist zich ook dingen te herinneren die hij zelf niet had meegemaakt. De man leed echter onder zijn bijzondere gaven en beschouwde die als een vloek, terwijl hij er toch makkelijk een fortuin mee had kunnen verdienen.

Nou, als hém dat mocht overkomen, dan zou hij daar zeker van profiteren, bedacht Egon. Als hij hier onder de stenen helderziende werd, dan zou hij bijvoorbeeld best te weten willen komen wanneer zijn laatste uur geslagen had. Dat spaarde heel wat angstig wachten op de dood uit.

Bij die gedachte vertrok zijn mond zich tot een stijve grimas. Zijn lippen waren kurkdroog geworden en zijn mondholte, die tot voor kort altijd als vanzelfsprekend bij hem had gehoord, smaakte als die van een vreemde. Zijn tong weigerde om in die mondholte te blijven, maar zijn tanden klemden zich ferm op elkaar om het leren lapje te beletten naar buiten te komen.

Het enige lichtpuntje was zijn hart. Verbazingwekkend hoe dat hart in deze rampzalige situatie rustig aan het kloppen was. Alsof het zich gereed maakte voor een winterslaap.

Egon had doorgezet. Met een bus was hij van Belgrado naar een Sloveens grensstadje in het Noorden gereden. Netjes gekleed, zijn haren bijgeknipt, zijn wangen geschoren en van een wolkje aftershave voorzien, had hij daar een kamertje gehuurd. Als een welvarend mens. Ten koste van alles wilde hij vermijden dat men hem ervan verdacht een vluchteling te zijn.

Het toneelkostuum bewees hem goede diensten. Gestoken in zijn donkerrode livrei en met een tekenschrift onder de arm maakte hij dagelijks lange wandelingen door de bossen, als een excentrieke kunstenaar die door de ongerepte natuur van het berglandschap werd geïnspireerd. In werkelijkheid verkende hij de grensstreek. Soms werd hij door de Joegoslavische grenswacht aangehouden en erop gewezen dat hij zich op verboden gebied bevond. Egon verontschuldigde zich dan beleefd en keerde naar het stadje terug.

Na een week, toen de iedereen aan zijn aanwezigheid was gewend, stak hij op een nacht de grens over, tot teleurstelling van de kamerverhuurder die de vreemdeling een veel te hoge huur berekend had.

Egon had alleen een plastic tas meegenomen. Op zijn buik kroop hij uren over de ruwe grond van het niemandsland tot alle knopen van zijn overhemd waren afgescheurd. Toen hij vermoedde dat hij Oostenrijk had bereikt, kwam hij overeind en haalde hij uit de plastic tas een schone broek, hemd en zijn lakeien livrei, om als een nette burger zijn nieuwe land en nieuwe leven binnen te treden.

Hij stapte de eerste de beste Oostenrijkse Bank binnen en legde met kloppend hart de dinars uit de Joegoslavische Federatieve Volksrepubliek op de balie neer. Zonder probleem werden die voor Oostenrijkse schillingen gewisseld.

Wenen deed hem erg aan Praag denken, alleen waren de gebouwen en pleinen een stuk monumentaler. Het was er ook veel netter en schoner. Nergens in goten, op stoepen of in plantsoenen zag hij troep liggen. Op doordeweekse dagen waren de mensen op hun zondags gekleed en de voetgangers die hem op straat passeerden leken allemaal directeuren, ministers of diplomaten. Terwijl hij tot nog toe alleen op het toneel een dienaar was geweest, lag hier zijn kans om een echte bediende te

worden.

De maanzaadbroodjes en worsten in de etalages herinnerden hem aan het voedsel thuis. Toen hij stilstond om de etensgeuren op te snuiven die uit het open raam van een woning kwamen werd hij door een politiemans aangesproken. De agent wilde zijn paspoort zien.

‘Bent u soms familie van de schrijver?’ wilde de agent weten.

Egon schudde het hoofd.

‘Ik moet u er wel op wijzen, meneer Kafka, dat wij in Oostenrijk andere regels hebben. Bij ons mag niet in de ramen van woonhuizen worden gegluurd, en zeker niet als de ramen

openstaan.’

De agent gaf Egon zijn paspoort terug.

‘Mag ik u een advies geven? De onderdoorgang onder de Ringweg is de beste plek. Het is er schoon en droog. En vierentwintig uur per etmaal open.’

‘Danke schön,’ zei Egon beleefd.

Bij de Opera nam hij een van de roltrappen die naar de onderdoorgang leidden. Het was tijd om iets te eten en hij had zin in Weense worst. Worst met een kwakje mosterd en met een sneetje vers brood.

Zodra hij de roltrap afstapte, ontwaarde hij in de ondergrondse ruimte een paar schoenen die hem bekend voorkwamen. Het waren stevige stappers die in Praag populair waren en in elke winkel te koop. Een ongeschoren man rees uit het schoei- sel op. In het Tsjechisch sprak hij Egon aan. In zijn hand hield hij uitnodigend een paar half opgerookte sigaretten.

Aan nicotine had Egon geen behoefte. ‘Kunt u me misschien ook zeggen waar ik een kraampje met echte Weense knakworst vinden kan?’

‘Ik heb al twee dagen niets gegeten,’ antwoordde zijn landgenoot.

Zodra Egon in zijn zak tastte en hem geld gaf, werden ze omsingeld door nog méér mensen die Tsjechisch spraken en allemaal een lening van Egon wilden. In vuilnisbakken graaien was niet hun favoriete bezigheid, zeiden ze, maar wel noodzakelijk, want die Oostenrijkers weigerden om je iets te geven als je daar op straat om vroeg.

Eén van de mannen had een universitaire opleiding. Een ander beweerde dat hij door de mijnevelden van de Donau was gezwommen. Een derde liet een foto van zijn huis zien, dat hij had achtergelaten en dat Egon mocht hebben, in ruil voor een flink bedrag aan contanten, per omgaande uit te betalen.

Egon deelde lukraak een paar bankbiljetten uit en wist niet hoe snel hij zich uit de voeten moest maken.

Hij nam de eerste de beste bus die de stad uitreed en die als bestemming een

plaatsnaam had, waarin het woord “Berg” voorkwam. Op een berg lag meestal een kasteel, en in kastelen hadden ze bedienden nodig.

De dame die in de bus naast hem kwam zitten was gestoken in traditionele klederdracht. Een witte blouse met pofmouwen boven een groene bloemetjesrok en een wit-kanten schort met strik. Ze leek zo uit een toneelstuk weggelopen.

Egon schonk de dame een glimlach en informeerde in zijn gebrekkige Duits of zich op de plaats van hun bestemming inderdaad een kasteel bevond. De dame bleef strak voor zich uit kijken terwijl ze haar handen beschermend over haar handtasje legde.

Egon haalde zijn livrei uit de plastic tas, klopte zorgzaam het stof eraf en probeerde duidelijk te maken dat hij werk zocht. Hij had ervaring en was gewend om uren lang op een opdracht te staan wachten.

De vrouw stond op en ging op een andere plaats zitten.

Tien minuten later arriveerde de bus bij zijn eindbestemming. Het bleek het vliegveld van Wenen te zijn.

Dat was het ergste wat hem onder de grond kon overkomen. Een onstuitbaar verlangen naar knakworst. Een marteling! Voor zijn gesloten ogen zweefde een kartonnen bordje waarop, naast een kwakje glimmend-gele mosterd, een lichtbruine knakworst lag. Ze was gestoken in een erotisch strak zittend velletje. Door haar huidje heen kon hij het sappige, rozerode vleesdeeg onderscheiden. Tot overmaat van ramp klonk in zijn hoofd een wals van Johann Strauss, die de vleeswaar tot een onbetwist Weense knakworst maakte.

De voorstelling was zo levensecht en onweerstaanbaar dat hij een scherpe pijn in zijn speekselklieren voelde.

Naast de knakworst verscheen een stuk brood. Een kapje. Grijs, met een knapperige korst en bestrooid met karwijzaad. De geur die het verse brood afgaf was onbeschrijfelijk heerlijk. Nooit eerder in zijn leven had Egon zo sterk naar iets banaals verlangd. Op dat moment was hij bereid zijn hele fabriek voor zo'n knakworst te verruilen, zelfs als die worst uit blik kwam.

Als hij niet de zoon van een kapitalist was geweest, had hij nooit een fabriek geërfd, dan zou hij nooit aan een rekstok zijn gaan hangen en zou hij vandaag op zijn gemak ergens op het Wenceslausplein bij een worstkraampje een kartonnen bordje met een knakworst in zijn hand hebben.

Op dat moment begon zijn maag onheilspellende geluiden te maken, alsof de maagwand aan het desintegreren was. Daarop werd hem het beeld van zijn eigen slokdarm voor ogen getoverd. Een visioen van vermalen dierlijk spierweefsel, vermengd met meel, kruiden en mosterd, dat langzaam de opening van zijn maag

binnen gleed.

Was dit een teken dat hij een grens had overschreden? Begon de aftakeling bij zijn verstand? Onbegrijpelijk dat zijn eigen zintuigen zich tegen hem keerden. Hoe lang zou de ondergrondse duisternis misbruik maken van zijn voorstellingsvermogen?

Er rolden een paar tranen over zijn wangen.

‘Rustig... rustig,’ klonk het onverwachts bij zijn hoofd. ‘Je mag blij wezen dat je niet op je kop staat, met je benen omhoog. In plaats van dat je opgelucht bent dat je niets gebroken hebt, ben je aan het kniezen omdat je geen knakworst krijgt. Je kunt je beter op je zelfbehoud concentreren. Honger kan een mens lang uithouden. Tranen kun je drinken. Maar het komt er nu vooral op aan om positief te denken.’

De stem klonk een beetje hijgend, wat astmatisch, alsof ze zich van ver weg naar hem toe had gehaast.

Wie was dat geweest? Had de Hoop hem gevonden? Was het de Hoop die tegen hem gesproken had?

Ondanks het puin dat op zijn borst rustte viel er plotseling iets van hem af.

Het vliegtuig vloog boven dikke wolken die als een ondoorzichtige deken over de aardbol lagen uitgespreid, alsof God vanuit zijn hoogte liever niet wilde meemaken wat de mens daar beneden aan het uitspoken was.

Egon leunde achterover in een comfortabele vliegtuigstoel van de Oostenrijkse luchtvaartmaatschappij. Naast hem zat een blond meisje. Ze vertelde dat ze naar Engeland ging om Tsjechisch te studeren. Ze gaf toe dat het een beetje raar was om in een vreemd land je moedertaal te bestuderen, maar tijdens de Russische invasie had ze een Engelsman ontmoet die aangeboden had haar studie te financieren. Hij had al een appartement in Londen voor haar geregeld. In Praag zou ze op zo'n woning minstens twaalf jaar moeten wachten en alleen in aanmerking komen als ze een gezin met kinderen had.

De Tsjech aan Egons andere zijde schepte op dat hij een echte politieke vluchteling was. Hij reisde naar Londen om militaire inlichtingen aan de Engelse regering te verkopen. Hij wist van een radarinstallatie af, die in het geheim op het dak van een ziekenhuis was geplaatst. Eerst had hij die informatie aan de Oostenrijkse regering willen doorgeven, maar Oostenrijk was een neutraal land en had geen behoefte aan dergelijke informatie, had hij te horen gekregen.

Op Heathrow aangekomen werden de vluchtelingen naar een speciaal toegangspoortje geloodst, waar op een kartonnen bordje met grote letters “Czechs” geschreven stond. De nieuwelingen rookten onophoudelijk sigaretten die ze aanstoken met lucifers van een slecht merk die als vuurwerk naar alle kanten opspatten. Sommigen roken zo naar sterke drank, die ze gratis in het vliegtuig hadden gekregen,

dat de ambtenaar van binnenlandse zaken achter zijn kathedraal regelmatig een paar stappen achteruit deinsde.

Diezelfde avond nog wandelde Egon in het centrum van Londen en zag hij hoe een gezelschap chique geklede dames en heren een statig herenhuis binnentraden. In de hoop dat hij daar werk zou kunnen vinden, overwon hij zijn schroom en stapte hij in hun kielzog de drempel over.

In het huis werd een party gegeven, door de schilder die er woonde en wiens werk aan alle wanden hing. Het waren doeken van flinke afmetingen en met voorstellingen die op het eerste gezicht moeilijk thuis waren te brengen. De kunstenaar moest bijzonder succesvol zijn, want er liepen erg veel mooie vrouwen rond en er stonden tafels vol drank. Er werd muziek van de Beatles gedraaid, er werd gedanst en gerookt. Vreemde, dikke, met de hand gedraaide sigaretten, die de mensen joviaal aan elkaar doorgaven. Ook aan Egon Kafka.

Een paar trekken van zo'n merkwaardige sigaret maakten dat zijn zintuigen op een wonderbaarlijke manier gingen functioneren. De mensen en voorwerpen om hen heen ondergingen een gedaanteverwisseling. De kleuren van de schilderijen kon hij horen, terwijl hij niet alleen de muziek intenser beleefde maar ook de klanken ervan voor ogen zag.

Na een aantal sigaretten raakte hij zo bedwelmd dat hij onder een grote tafel belandde die naar de zijkant van de kamer was geschoven. Onder de tafel trof hij een roodharige vrouw aan die Sarah heette. Ze bleek de bewoonster van het huis te zijn en getrouwd met de man die al die moderne schilderijen had gemaakt.

Sarah wilde weten wat Egon van de kunstwerken dacht.

Hij nam een paar trekken van haar dikke sigaret.

‘A great potential...’, mompelde hij gewichtig. ‘Prophetic... An amazingly expressive energy.’

Zijn spontane commentaar wekte zoveel bewondering dat de vrouw van de kunstenaar Egon uitnodigde om te blijven. Boven op zolder lag een matras. Daar kon hij slapen.

De ontmoeting bleek een succes, ook toen iedereen weer nuchter was. Egon deed alles wat van een lakei werd verwacht. Het echtpaar vond het prachtig hoe Egon in livrei door hun straat liep om boodschappen te doen, en hoe hij bezoekers die naar de schilderijen kwamen kijken aan de deur opving en rondleidde.

Niet alleen mocht hij Sarah helpen schilderijen in te pakken, maar ook mocht hij die schilderijen in een taxi naar diverse locaties in Londen brengen, samen met kleine, in plastic verpakte pakketjes. Die pakketjes bevatten iets wat uit Nepal of Afghanistan kwam en dat een hulpmiddel scheen te zijn om nog meer energie en expressiviteit in beeldende kunst te zien.

Soms belden mensen schichtig aan de deur en wanneer Egon hen opendeed, fluisterden ze dat ze voor “het spul” kwamen, dat in grote hoeveelheden in de achtertuin van het Londense huis begraven lag.

Wanneer hij niet gerookt had, wist hij niet zeker wat hij van de kunstwerken dacht. De schilderijen die hij moest wegbrengen vond hij niet echt mooi. Ze deden hem denken aan ingelijste lekkages van gesprongen leidingen aan de muur, of aan schimmeluitslag die je kreeg als die lekkage niet op tijd werd gerepareerd. Maar hij probeerde die gevoelens altijd meteen te onderdrukken. Hij bofte immers met zijn baan en hij mocht dankbaar zijn dat moderne kunst bestond. Dankzij die kunst kon hij uitslapen, hoefde hij niet elke ochtend vroeg in een rij op een bus staan wachten om naar zijn werk te gaan, en ook hoefde hij dagelijks geen goedkope witte bonen in tomatensaus uit blik te eten, zoals veel van zijn landgenoten.

Bij de emigranten was een kroeg bij Oxford Circus favoriet, waar Tsjechisch bier en knakworsten werden verkocht. Daar hoorde Egon het verhaal van twee jonge Tsjechen die halfbevoren in de laadruimte van een vliegtuig waren aangetroffen en die popzangers wilden worden. In een studio mochten ze een liedje over hun vlucht naar de vrijheid opnemen, dat zo'n succes werd, dat Tom Jones hen een aanbod deed voor zijn Amerikaanse show. Maar nadat de jongens zich op een nacht met geweld toegang tot een Londense tabakswinkel hadden verschaft, verdwenen ze plotseling uit het nieuws.

Het blonde meisje dat in Londen Tsjechisch wilde studeren kwam Egon in de kroeg weer tegen. Ze was een stuk bleker en magerder geworden en vertelde dat ze de studie had opgegeven. Oudere heren in koude winters in bed verwarmen was veel makkelijker dan in het Engels over haar moedertaal lezen.

Op een dag kwam Sarah erachter dat Egon de schilderijen met de pakketjes niet per taxi naar de klanten vervoerde, maar dat hij gewoon de ondergrondse nam.

Woedend riep zij hem op het matje.

Zijn verweer dat het goedkope ondergrondse transport veel sneller was dan een taxi mocht niet baten. Haar vertrouwen was zwaar aangetast. Egon kon kiezen: of onmiddellijk het huis verlaten of een aantal pakketjes begeleiden die bestemd waren voor een aantal plaatsen aan de andere kant van de Noordzee.

De eerste dropping, met behulp van een gitaar gehuld in een hard-kartonnen etui, zou in het zuiden van Zweden plaatsvinden. Egons eerste kennismaking met de zee, waarop hij zich zeer had verheugd, viel een beetje tegen. Behalve dat er een flinke wind stond die hoge golven en deining veroorzaakte, zat het schip waarop hij de overtocht maakte vol met Scandinaviërs, die niets anders deden dan zich in verbazingwekkend hoog tempo volgieten met belastingvrije drank. Onvermijdelijk

kotsten ze vervolgens op het bovendek een deel van hun maaginhoud uit, die door de Noordzeewind in de richting van de gitaarkoffer werd geblazen. Maar dat leverde ten slotte wel iets positiefs op, want toen Egon de Zweedse douane passeerde, werd er slechts een snelle blik op de smerige gitaarkoffer geworpen en werd ook hij zelf met rust gelaten.

Op de kade van Malmö werd hij opgewacht door een blonde man met een blozend rond gezicht. Onder zijn regenjas droeg hij een verplegeruniform, want hij werkte als ziekenbroeder bij een oude man. In het huis van de oude man opende Egon de gitaarkoffer en overhandigde hij de verpleger het pakketje dat met tape aan de binnenzijde van het bovenblad van de gitaar zat geplakt.

Het huis was angstaanjagend schoon. Uit de oude man, die in een witte badjas was gekleed, staken enkele plastic buisjes. Door het ingevallen, uitdrukkingloze gezicht van de zieke werd Egon zich er weer eens van bewust dat de mens van een materie is gemaakt die slechts beperkt houdbaar is.

Kopenhagen, dat Egon via een zeereis van slechts een uur te midden van belastingvrije drank en beschonken Scandinaviërs bereikte, was de bestemming van de volgende zending.

Op zijn bellen werd de deur opgedaan door een verschrikt kijkend meisje dat in een lange, donkerrode Afghaanse jurk gestoken was, bezet met spiegeltjes en kralen. Egon kwam ongelegen, zei ze. Maar toen hij vertelde wat er in zijn gitaarkoffer zat, liet ze hem ogenblikkelijk binnen. Ze had het spul nodig, zei ze, omdat ze bezig was met het schrijven van een boek. Daarbij werd ze gelukkig ook door Jezus geïnspireerd, die tijdens het schrijven achter haar stond en soms een stukje van de tekst dicteerde.

Plotseling hoorde Egon weer geluiden boven zich. Ergens ver in de fabriekshal leken holle stappen te klinken.

Hij deed zijn mond open om te gaan schreeuwen, maar voordat hij een kreet kon uitbrengen viel er gruis in zijn mond. Onmiddellijk volgde een hoestreflex, die tot gevolg had dat het puin zwaarder dan tevoren op zijn borstkas drukte.

De geluiden werden zwakker en stierven weg. Misschien was het een begoocheling geweest. Kon het zijn dat zijn eigen uitademing giftig was geworden en hem had bedwelmd? Hoelang bevond hij zich nu al in zijn onderaardse gevangenis? Er moest zeker vierentwintig uur verstreken zijn.

Opeens leek het hem geen toeval dat na het instorten van de vloer niemand hem had gemist. Die uitgestorven hal, de machines die weggehaald waren, die idiote rekstok... Een rekstok die geen volwassen man kon houden was snel op een gamele vloer in elkaar gezet. De ramp leek al te mooi gepland! Gewoon een daad met

voorbedachte rade, om van hem af te zijn. Omdat ze, in plaats van een fabriek, op die plek liever iets anders hadden. Een pretpark bijvoorbeeld. Wanneer ze de eigenaar kwijt waren, dan waren ze ook van de fabriek verlost. Er waren altijd mensen die van de ramspoed van anderen profiteerden. Toen die Vietnamezen wegliepen hadden ze natuurlijk met opzet het hoofd gebogen en hem niet aangekeken, omdat ze later niet herkend wilden worden.

Om niet in wanhoop te verzinken moest hij zijn emoties sparen. Niet denken aan de wereld boven hem. Beter was het om zich op zichzelf te concentreren.

Was het niet fantastisch dat hij zulke stevige botten had? Een ander zou na zo'n val van alles gebroken hebben, een complete ruïne zijn. En dan zijn hart, dat onverstoorbaar bleef kloppen. Het menselijk hart, dat slechts een half pond woog, trok zich gemiddeld honderduizend keer per etmaal samen en perste in dat tijdsbestek zo'n tienduizend liter bloed door de aderen. Als zijn hart een motor was, had het hem in één dag tot aan het dak van een gebouw van vier verdiepingen kunnen ophijsen. Zo'n dappere kleine hartspeer toch! Hij moest zich schamen dat hij zijn hart zo in paniek bracht.

Het lukte hem aardig een tijd lang aan niets te denken. Toen voelde hij een zachte kriebeling op zijn wang.

Was er een kever op zijn gezicht gekropen? Was hij eindelijk door een levend wezen ontdekt?

Geconcentreerd probeerde Egon de gangen van zijn bezoeker te volgen en de jeuk te onderdrukken. Het moest een kleine kever zijn, misschien een zielig beestje dat geen vleugeltjes meer had. Halverwege zijn neusgat kwam de kever tot stilstand. Egon stelde zich voor hoe het diertje de grot van zijn neusgat als een toeristische bezienswaardigheid bekeek. Voor zo'n piepklein schepseltje moest het een reusachtige schuilplaats zijn. Jammer dat het kevertje niet koers naar zijn mondholte had gezet.

Hij vroeg zich af hoeveel kevers hij zou moeten eten om onder de grond in leven te kunnen blijven. Vettig en een beetje bitter smaakten ze, zo stelde hij zich voor.

Plotseling begon zijn neus heftig naar lucht te zuigen. In een explosie van niezen werd het diertje met één klap uit zijn neus geslingerd.

Egon beet op zijn verdroogde lippen. De volgende keer zou hij zijn bezoeker onmiddellijk in zijn mond moeten zien te krijgen en hem zonder medelijden opvretten.

Door het niezen begonnen zijn traanklieren weer te werken. Alsof het zijn lichaam voor uitdroging wilde behoeden gleed het vocht overvloedig in zijn neus en mond en bevrijdde hem van het scherpe stof dat tot daar was doorgedrongen. De tranen gaven zijn maag zo de illusie dat er toch iets binnenkwam. Binnen een

fractie van een seconde ontspanden zich ook de spieren van zijn blaas en stroomde uit zijn lichaam een schuw beekje warme urine weg, vergezeld van een lichte damp die in de afgekoelde lucht op een zuchtje stoom leek.

‘En ik ben Helmut Vogel.’

Toen Egon Kafka met zijn gitaar bij de villa aan de rand van Hamburg aanbelde en uitlegde waarvoor hij kwam, schudde de bewoner hem hartelijk de hand en leidde hem de hal binnen. Zijn pezige lijf was in een strakke spijkerbroek en sportief T-shirt gestoken en zijn lange grijze haar lag zorgvuldig over een kaal stuk van zijn schedel gedrapeerd.

‘Het pakje is voor mijn echtgenote. Ik ben high genoeg van mezelf,’ lachte hij. ‘We kennen de kunstenaar van ons bezoek aan Londen, vorig jaar. We hebben toen ook een schilderij van hem aangeschaft. Maar toen we het uitpakten en wilden ophangen vielen er enorme verbladders van het doek.’

Ursula was in de kelder van het huis bezig met de was. Toen ze met een arm vol schone lakens boven was gekomen, liet ze Egon de logeerkamer zien. De kamer had een antiek koperen bed met spijlen en een veren dekbed in een roodwit gestreepte hoes. Naast de logeerkamer was de gastenbadkamer. Op een kastje lag een stapel schone handdoeken en washandjes op een nieuwe gebruiker te wachten.

‘We hebben geen kinderen,’ zei Ursula. ‘Alleen logees.’

Ook de zitkamer van de villa was met zorg ingericht. Voor een reusachtige open haard stonden twee grote leren zitbanken en een salontafeltje gerangschikt. Achter de glazen schuifpui was een dennenbos te zien. Aan de muur hing een grote, ingelijste zwart-wit foto van een opgemaakte vrouw in onderjurk met één ontblote borst. Het bleek Ursula zelf te zijn, gefotografeerd tijdens de uitvoering van een amateurtoneelvereniging. Egon vertelde dat ook hij toneel gespeeld had en bij een Praags gezelschap had gewerkt, een mededeling die door zijn gastvrouw met duidelijk ontzag werd aangehoord.

Toen hij aankondigde naar de stad te willen gaan omdat hij in Kopenhagen niets te eten had gekregen, verzekerde het echtpaar hem dat hij rustig op de bank kon blijven zitten. Ze hadden bier en worst in overvloed, vacuüm verpakt. De voorraadkisten in de garage barstten uit hun voegen.

‘Als er oorlog uitbreekt, kunnen we hier met ons drieën makkelijk overleven,’ zei Ursula, die oorspronkelijk uit Oost-Duitsland kwam en uit ervaring wist hoe nuttig het was om voorraden aan te leggen. ‘Wil je de worst koud, gekookt of gebraden? Het lekkerste is natuurlijk op de barbecue.’

Helmut maakte de open haard aan. Egon hakte op de marmeren vloer een houtblok in spaanders, terwijl Ursula de worsten uit de verpakking haalde en die op

takken prikte die ze uit het bos had gehaald.

Onder het braden ontsnapten uit de borsten kleine, spetterende erupties van warme lucht. De aanblik en het geluid van het schroeïende, in darm gestoken gehaktvlees had op Egon een hallucinerende uitwerking. Gefascineerd kon hij zijn ogen niet van de open haard afhouden, want hij beseftte plotseling dat hij in Engeland één ding vreselijk had gemist. Worst.

Helmut Vogel bleek een Zwitserse wetenschapper te zijn die naar Hamburg was gehaald om aan een belangrijk onderzoek mee te werken. Een groepje natuurkundigen moest in een bepaalde materie een element zien te vinden waar de wetenschappelijke wereld slechts vage vermoedens over had. Samen met een groep Amerikaanse onderzoekers had Helmut ooit berekend dat het hele universum zou zijn ingestort, als na de oerknal de uitdijingsnelheid van het heelal een honderd-duizendste van een seconde trager was geweest. Het was deze ontdekking geweest die hem de uitnodiging van de West-Duitse regering had opgeleverd.

Na dertien jaar van ononderbroken onderzoek moesten de wetenschappers in Hamburg echter vaststellen, dat het element waarnaar zij zochten naar alle waarschijnlijkheid helemaal niet bestond. Ondanks deze uitslag hoefde Helmut zich geen zorgen omtrent zijn financiën te maken, want de regering betaalde tot zijn pensioen gewoon zijn salaris door, tot stomme verbazing van Ursula die, gewend aan Oost-Duitse praktijken, gevreesd had dat op zo'n negatieve uitkomst van het onderzoek gevangenisstraf stond. Het enige wat de abrupte beëindiging van Helmut's wetenschappelijke loopbaan een beetje lastig maakte was dat de geleerde sindsdien geplaagd werd door een aanzienlijk toegenomen seksuele drift.

Toen hij als gerespecteerde wetenschapper bij zijn Instituut werkte, had hij uitsluitend over zuiver-wetenschappelijke problemen nagedacht. In die tijd had hij voornamelijk met het bovenste deel van zijn lichaam geleefd en aan het gedeelte daaronder weinig aandacht besteed. Na zijn vervroegde pensionering kreeg hij problemen met het kwijtraken van alle ongebruikte energie die hij vroeger dagelijks aan de atmosfeer had afgestaan. Vandaar dat hij besloten had dat nu de onderste helft van zijn lichaam aan de beurt was. Vanaf dat moment gingen zijn theorieën uitsluitend over vrouwen, niet alleen vanuit een wetenschappelijk gezichtspunt maar vooral op een opwindende en persoonlijke manier.

‘De mens is niets anders dan een grote worst, een omhulsel dat een organische brei bij elkaar houdt en die wat menselijke verrichtingen uitvoert,’ verklaarde Helmut filosofisch, terwijl hij voor de open haard naar zijn tak staarde die net twee witte borsten had gepenetreerd. ‘Doen die twee borsten niet sterk aan menselijke ledematen denken? Gespreide vrouwenbenen, om precies te zijn. Het vuur dat hen verwarmt is een emissie van licht en warmte. Een fragment van de gasbol waaruit

de zon bestaat. De zon die aan de oorsprong van het leven heeft gestaan.’

Het was al na middernacht toen het vuur vanzelf uitging. Egon liep naar de lo-geerkamer en kleeedde zich uit. In de doucheceel liet hij de waterstralen, die van alle kanten uit de betegelde muren stroomden, zijn dunne bleke ledematen masseren. Die Helmut Vogel was een interessante man! Verbijsterend, dat het huidige heelal simpelweg op toeval berustte en dat er na de oerknal best een ander soort universum had kunnen ontstaan, waarin het verschijnsel leven of de mens helemaal niet voorkwam.

Het was een afschuwelijke droom, waaruit Egon in zijn benauwde positie ontwaakte. Hij werkte als vuilnisman in een stad die op Amsterdam leek, en toen hij thuiskwam zat er overal ongedierte op zijn lijf en hoofd. Kevers, spinnen, mieren en vette vliegen. Steeds méér insecten bezetten zijn lichaam en maakten het tot openbaar bezit. Op een volgend ogenblik in zijn droom had hij een boterham in de hand. Ook het brood was bezaaid met ongedierte. Maar hij zette door en stak het in zijn mond, want hij wilde proeven hoe zijn nieuwe margarine smaakte. Toen zaten de beesten ook in zijn maag. Alsof er een zwart-wit film voor zijn ogen werd afgedraaid zag hij hoe hij van binnen langzaam maar zeker door colonnes van insecten werd opgepeuzeld. Nu kronkelden er ook wormen en maden uitzinnig van vreugde over zijn hoofdhuis en haastten zich naar binnen om zich van een stukje territorium te verzekeren. Gulzig begonnen ze aan zijn spieren, waar ze op aanvielen alsof het malse biefstukjes waren. Toen kwam het vel van zijn darmen aan de beurt. Met hun scherpe tandjes en staartjes prikte het ongedierte er gaatjes in en scheurde het weg. Het legertje botten dat van hem overbleef lieten ze als onbruikbare rotzooi achter.

Hij smeekte zijn hersens om op te houden. Als oppermachtige heersers schoten zijn hersens salvo's van elektrochemische impulsen naar zijn verbeeldingssysteem door, maar tegen de vertoning van de afschrikwekkende beelden van zijn ondergang was hij niet bestand.

Uit protest besloot hij op te houden met ademen. Zijn hart werd zwaar als een torenklok, zijn adem pendelde in zijn keel moeizaam heen en weer. Bij gebrek aan zuurstof zouden zijn hersens moeite krijgen met het fantaseren. Maar na een paar minuten hield hij het niet langer vol.

Met grote inspanning wist hij zijn hersens een heel andere gedachte op te leggen, een inval die hem enigszins kalmeerde. Als ze hem eeuwen later onder het puin zouden aantreffen, zou hij archeologen voor een raadsel stellen. Waarom was dat mens uit de twintigste eeuw begraven met in zijn handen een stok? Als “Stokman” zouden ze hem in een museum zetten, waar hij vierentwintig uur per dag door suppoosten werd bewaakt, achter kogelvrij glas en met de juiste luchtvochtigheid,

bekeken door een menigte toeristen die met bussen van heinde en ver kwamen en in hun koptelefoons naar uitleg luisterden. Een foto van zijn deerniswekkende lijf zou op ansichtkaarten en sleutelhangers worden afgedrukt. Zo'n status zou hij als gewoon levend mens nooit bereiken.

De samenhangende vleesmassa waaruit het element vrouw bestond werd voor Helmut Vogel een oeverloos onderzoeksgebied. Nu hij zich intensief met het onderwerp bezighield, bleek de vrouw een prachtcreatie van de schepping te zijn die, net als de kosmos, gedetailleerd bestudeerd diende te worden. Dit inzicht genereerde in de niet meer zo jonge wetenschapper ongekende levenskrachten, die niet alleen tijd en ruimte een nieuwe dimensie gaven maar ook Helmut's diepste innerlijk in staat stelde zich op geheel natuurlijke wijze uit te drukken.

Ursula begreep best dat haar Helmi, nadat hij vergeefs naar niet-bestaande elementen had gezocht, zich nu met iets concreter wilde bezig houden. Ook vanwege haar diepgewortelde respect voor autoriteit vond ze dat haar man, die immers door de regering werd betaald, recht op bepaalde behoeften had, ook al waren die niet de hare. Zij had ten slotte haar open haard en voorraadkasten, en een hele villa met een Helmi erin.

Regelmatig echoden door het huis krachtige uitingen van erotisch genot. Vooral de doucheruimte met haar gladde tegels versterkte het kleinste kreetje van hormonale vreugde. Als het haar te veel werd daalde Ursula met de tekst van een toneelstuk naar de kelder af, waar ze zich tussen de huishoudelijke apparaten op haar rol probeerde te concentreren. Op de verdieping daarboven bestudeerde Helmut ondertussen, op wisselende locaties en met behulp van zijn viriele en levenslustige orgaan, dames die in taxi's voor de villa werden afgezet. Als de positie waarin hij copuleerde dat toeliet, analyseerde hij ondertussen hardop de methode en de behaalde resultaten.

‘Geslachtsgemeenschap is een verbrandingsproces, waarbij arbeidsvermogen vrijkomt,’ hoorde Egon hem in de slaapkamer roepen. ‘Maar dat verbrandingsproces brengt ook de afbraak van materie en afvalproducten met zich mee.’

Andere keren oreerde Helmut over de entropie en ongeordendheid van het heelal. Over de energie van onze planeet, die in de vorm van warmte in het heelal werd uitgestoten en samen met andere kosmische lichamen de wanorde daar verhoogde. Het heelal zou over tien miljard jaar in elkaar storten, en dan zou ook de zon zijn uitgedoofd en van de mensheid niets zijn overgebleven. Opgebrande protonen en neutronen zouden dan als lichtdeeltjes doelloos door de oneindige ruimte zweven.

Op deze wijze demonstreerde Helmut Vogel de door hem geïnviteerde dames dat het leven een kringloop was en dat chaos in chaos eindigde.

In haar gele Volkswagenkever bracht Ursula Egon en de gitaar naar Nederland. Zodra ze op de snelweg waren vertrouwde ze hem toe dat ze wel eens over een scheiding had gedacht. Ze raakte psychisch uitgeput van de hoge frequentie geslachtsverkeer in huis. Maar ze had alleen Helmi, en van teruggaan naar Leipzig was geen sprake. Daar zouden ze denken dat ze krankzinnig was. Had Egon iets van spanningen gemerkt?

Het waren enerverende weken geweest, gaf Egon toe, maar hij had het in Hamburg erg naar zijn zin gehad. Afgezien van de erotische erupties had hij van de gesprekken met Helmut bijzonder veel geleerd. Helmut sneed ongelofelijk interessante onderwerpen aan. Vooral zijn theorie over het ontstaan van het leven op aarde had diepe indruk op hem gemaakt. Helmut dacht te weten hoe een anorganische molecule organisch was geworden. Die ene molecule was zich gaan vermenigvuldigen en dat had het leven op deze planeet tot stand gebracht.

Plotseling nam Ursula een besluit en reed van de snelweg af. Op een zandweg aan de rand van een bos schakelde ze de motor van de auto uit en knoopte haar blouse open. Ze droeg een zwart zijden met kant afgezette onderjurk, die Helmi haar na zijn ontslag bij het wetenschappelijk instituut cadeau had gedaan.

Egon bewonderde de onderjurk. Toen verontschuldigde zich voor het feit dat hij tijdens de drie weken dat hij bij hen had gelogeed nooit een bijdrage aan de boodschappen had geleverd.

‘Ik zou nooit geld van je aannemen,’ zei Ursula beslist. ‘Maar nu iets anders. Wist jij dat geslachtsgemeenschap de enige activiteit is waarmee een mens de uitzichtloosheid van het bestaan kan bestrijden? Heeft Helmi je dat niet uitgelegd?’

Egon had er geen idee van hoe hij zoiets in het krappe interieur van de Volkswagen moest aanpakken. Ursula zocht in haar tas. Van Helmi had ze een tube met een spermadodend middel meegekregen. Ze zocht zich te pletter naar de pasta, die echter spoorloos was.

Boven Amsterdam hingen in de blauwe hemel welvarend dikke witte wolken, die door een Hollandse meester geschilderd leken. Smalle huizen stonden elkaar aan de grachten te verdringen. Als ruiters op hun paarden raasden jong en oud op fietsen door de stad. Iedereen sprak Engels en iedereen rolde dikke sigaretten.

Het huis waar Egon zich moest melden stond op de Herengracht. Onderweg hadden zich geen problemen voorgedaan, verzekerde hij de man die het laatste pakketje uit de gitaar in ontvangst nam en hem uitbetaalde.

Als vermoeide bedoeïen, die een uitputtende tocht door de woestijn achter de rug hadden, zaten de jonge mensen van de commune op de houten vloer van het kraakpand op de Herengracht. Ze rolden tabak en stuf in vloeipapier en rookten die

dan op, dronken er thee bij en luisterden naar muziek. En alsof ze lid waren van een openbare bibliotheek leenden ze elkaar ook hun lichamen uit.

Na de eerste joint veranderde Ursula plotseling van gedachten en besloot ze naar Hamburg terug te rijden. Ineens begon ze Helmi ontzettend te missen, zei ze. Die arme man had ze zo maar, moederziel alleen, achtergelaten. Ze moest terug, voordat hij iets onverantwoords deed.

In tranen stapte ze in haar gele Volkswagen en reed weg.

Egon had geen idee meer van de tijd. Zijn mond was van binnen met schuurpapier bekleed, zijn tong was opgezwollen en in zijn hoofd was het muisstil geworden, alsof nu ook de neutronen van hersens de situatie niet meer in de hand hadden en niet op gedachten konden komen.

Zijn oren spitsten zich tot ze pijn deden, maar hij hoorde alleen zijn eigen adem en het kloppen van de ader in zijn hals. Zijn adem pendelde in zijn keel moeizaam heen en weer en de lucht om hem heen leek in gewicht toegenomen.

Hoe lang kon een mens dit volhouden? Was de vervreemding van zijn lichaam al begonnen? Wanneer zou de fatale verzwakking beginnen en volgde het eindfeest van verval?

Plotseling hoorde hij een stem, een licht krakende mannenstem. De stem klonk vanachter de stenen waartegen zijn hoofd rustte.

‘Ga toch mee,’ zei de stem overredend. ‘Je hoopte toch dat ik je kwam vertellen wanneer de tijd is aangebroken? Waarom wil je nog vasthouden aan dat armzalige, aardse gedoe? Waar je naar toe gaat is het goed. Daar bestaat geen honger, dorst of pijn. Kom dus maar,’ drong de stem aan.

‘Ho, ho!’ interrompeerde plotseling een andere stem. ‘Je bent te vroeg!’ De stem klonk vriendelijk en moederlijk. Ze bevond zich ter hoogte van Egons gezicht.

‘Hoe kom je daar nu bij?’ antwoordde de krakende stem.

‘Jawel, het is te vroeg.’

Dat was niet slecht voor een ondergrondse hallucinatie, dacht Egon bij zichzelf. Zijn hersens probeerden hem af te leiden en voerden een hoorspel voor hem op, om hem op andere gedachten te brengen.

‘Geef het niet op,’ sprak de vrouwenstem tegen Egon.

‘Waarom zou hij?’ kraakte de ander smalend. Dat gesukkel moest toch eens afgelopen zijn.

‘Ben ik nog niet dood?’ vroeg Egon.

‘Rustig, rustig,’ zei de vrouwenstem.

Egon meende te begrijpen dat er om hem gekibbeld werd. Hij voelde zich enigszins gevleid. Terwijl hij zo’n onooglijk hoopje mens was geworden, werd hij door

twee partijen begeerd! Vreemd dat hij met de dood in de buurt geen angst voelde. Eerder nieuwsgierigheid. Hij hield niet uit principe aan het leven vast. Zonder overleg was hij door het leven op de wereld gezet. Op zijn vragen omtrent het doel ervan had zij hem nooit antwoord willen geven. Uiteindelijk had zijn leven heel wat opwinding maar weinig concrete resultaten opgeleverd, want een ongewenste rustplaats onder een ruïneuze fabriek kon je toch werkelijk niet als een mooie eindbestemming zien.

‘Zij is heus niet zo almachtig en alwetend,’ zei de krakende stem tot Egon. ‘Ze kan niet eens verklaren hoe ze zelf is ontstaan! Het is maar goed dat elk levend wezen tegen het einde met de duidelijke en eeuwigdurende waarheid van het sterfen wordt geconfronteerd.’

‘En jij bent er alleen maar op uit om wat met veel moeite in elkaar is gezet in één klap ongedaan te maken. Het is geen kunst om organische moleculen tot anorganische moleculen terug te brengen. Het omgekeerde komt echter op een echt kunststukje neer.’

De kraakstem had geen behoefte aan discussies. Maar één ding wilde hij wel kwijt. Volgens hem was het verschijnsel leven de natuur op een onbewaakt moment ontglipt en niet meer onder controle te krijgen. Het leven was tot een kringloop van onophoudelijke vraatzucht en uitscheiding geworden. Wat door de mond naar binnenkwam werd als stinkende brei weer uitgescheiden. Dat was de cyclus die het leven in stand hield. Kon je daar nou trots op zijn?

‘Wat ben je weer negatief,’ zei de vrouwenstem.

‘Ik ben nihilist,’ gaf de ander toe.

‘Leven is positieve energie. Dat het leven uit één anorganische molecule is ontsproten, is een wonder.’

De ander lachte. Eén ding stond vast, als een paal boven water. Alle rotzooi die het leven produceerde moest hij steeds weer opruimen.

‘Laat hém nu met rust.’

De dood lachte. Rust was juist wat hij voor Egon in petto had.

II

‘Bent u verzekerd?’ vroeg een vrouwenstem.

Egon Kafka richtte zijn blik omhoog. De gestalte die het woord nam leek op een zwevende witte geestverschijning, met onscherpe contouren.

‘Heeft u suikerziekte? Last van hoge bloeddruk?’

Waarom zou in hemelsnaam een schim iets over zijn verzekeringen of gezondheid willen weten?

‘Geef u toch antwoord,’ klaagde de geest. ‘Ik heb nog een hoop andere dingen doen. Het is vanavond druk.’

‘Hier?’ verbaasde Egon zich. Zoals hij ontspannen op zijn rug lag leek hem het hiernamaals juist een oase van rust. Aardig trouwens dat ze er Tsjechisch spraken.

Hij hoorde voetstappen naderen. De vage omtrek van een tweede hoofd boog zich over hem heen.

‘U moet een verklaring ondertekenen,’ sprak de tweede verschijning. ‘Althans, als u nog steeds van plan bent om te vertrekken. Dat is dan uiteraard geheel op uw eigen verantwoordelijkheid.’

‘Toen u werd binnengebracht weigerde u op vragen antwoord te geven,’ zei de eerste schim. ‘U sloeg alleen maar wartaal uit. Over margarine en insecten, en over het leven en de dood. En omdat u steeds van de brancard wilde opstaan en weglopen, hebben we u een injectie moeten geven om u tot rust te brengen.’

Hoewel Egon zijn omgeving slechts door een troebel waas kon onderscheiden, werd het hem duidelijk dat hij zich niet in de hemel bevond. Hij lag in een bed en had een stijve pyjama aan. Het textiel rook naar een ouderwets soort waspoeder. Zijn handen lagen gestrekt langs zijn lichaam. Hij opende zijn gebalde vuisten. Geen rekstok. Hij tilde een hand op en streek langs zijn wangen. Ze voelden glad en fris aan.

Ja, hij bevond zich in een ziekenhuis.

‘En nu gaat de specialist een paar onderzoekjes doen.’

Ze reden hem met bed en al door de gang. Toen werd hij een kamer in gema-noeuvreed. Felle lichtstralen flitsten pijnlijk in zijn ogen.

‘Bij opname wordt een lichte zwelling van de oogleden geconstateerd,’ dicteerde de dokter. Het was een vrouw. Haar gesteven witte jas ritselde als een papieren harnas. ‘Slijmafscheiding in het bindvlies. Hoornvlies is diffuus grijs.’

Egon probeerde zijn aandacht te richten op de roze vlek van het hoofd dat als een boei in een meer van melk in de witte ruimte boven zijn gezicht zweefde.

De dokter kwam tot de conclusie dat het onmogelijk was om op dit moment een concrete diagnose te stellen. Het enige wat ze met zekerheid kon zeggen was dat de

ulcus cornea enkele vreemde vervormingen vertoonde.

Er kwam beweging in zijn bed. Egon werd weer de gang op gereden. Lange gangen waren het. Met beide handen hield hij zich vast aan de beddenstang achter zijn hoofd. Achter zich klonk de montere stem van de verpleegster die hem voortduwde. ‘Jammer voor u dat de keuken al dicht is. Maar op zaal staat permanent een kan met warme thee. En nu zijn we op de afdeling oftalmologie. De toiletten bevinden zich rechts in de gang. In de kast ernaast liggen schone kamerjassen. Zal ik u iets geven om in slaap te vallen?’

Egon schudde het hoofd. Ondanks dat hij doodmoe was, had hij het gevoel dat hij net uit een lange slaap was ontwaakt.

De zuster reed hem een hoge ziekenhuiszaal in en parkeerde het bed met het hoofdeinde tegen de wand. Alsof er brand was uitgebroken en moest helpen blussen, snelde ze weg.

Moelijk te bepalen of het dag of nacht was, of er verlichting brandde of het licht juist uit was. Alles in de slaapzaal was in een troebele, melkachtige substantie gehuld. Alleen de deken die strak over hem heen was gespannen was niet wit maar van een grijze kleur. Als een kind lag hij eronder, stevig ingepakt, hoog boven de grond.

Aan de overkant klonk gesnurk. Een geluid van ritmische uitstoten, afgewisseld met zachte plofjes.

Zijn hoofd voelde licht aan. Zijn hele lichaam leek te zweven. Blinden werden kennelijk met andere natuurwetten geconfronteerd. Hij herinnerde zich de eerste keer dat hij een blinde had meegemaakt, toen hij samen met een vriend in een kroeg zat. Een blinde man kwam bij hen aan tafel zitten. Zonder aarzelen wist die blinde precies zijn bierglas op de tafel te vinden, met handen die blank en vrouwelijk waren en scherp afstaken bij de dikke vingers en vuile nagels van zijn vriend. Het gezicht van de blinde zag er verzorgd uit, uitgerust en tevreden, terwijl de ziende drinkers ongeschoren, moe en ontevreden waren.

In de gang begon het doordringende getik van een schrijfmachine. Dat geluid had Egon in jaren niet gehoord. Het klonk als een echo uit een stenen tijdperk.

Waar was trouwens zijn mobiele telefoon gebleven? Hadden ze ook zijn kleren gevonden. En de sleutel van het appartement?

Alsof een tweede schrijfmachine tot leven kwam, hoorde Egon een ander soort getik in de gang, dat snel naderbij kwam. De hakken stopten bij zijn bed. Een zuster scheen met een zaklantaarn op zijn deken.

‘Rechttop zitten,’ beval ze fluisterend. Ze ging een

uitstrijkje maken. Voor bacteriologie.

De lichtstralen verplaatsten zich onaangenaam naar zijn gezicht. Met een kwastje streek de zuster over zijn oogballen, terwijl zij met twee vingers zijn oogleden opensperde. Langzaam liet ze de druppels in zijn ogen vallen. Zijn neus en mondholte verzopen in een bitter smakend vocht.

‘Rechttop blijven zitten!’ Het was logisch dat er druppels in je mond kwamen. Het oog was met kanaaltjes met de mondholte verbonden. Om infectie te vermijden werden zijn ogen met antibiotica behandeld. Om de twee uur. Dag en nacht.

Ze bedekte zijn ogen met een gaaskompres en tikte op haar hakjes weg.

Twee uur later was ze terug. Opnieuw richtte ze de zaklantaarn op zijn slaperige gezicht, spreidde met één hand een oog open en druppelde met de ander vocht uit de pipet. Na deze medicinale verdrinking duurde het een tijd voordat Egon tot rust kwam, maar zodra hij in slaap was gevallen, begon de behandeling opnieuw.

‘Goede morgen,’ klonk een mannenstem.

Links van Egon werd met overgave een keel geschraapt. Vanuit het bed aan de overkant kwam een ontevreden gemompel.

Zijn oogballen leken die nacht aanzienlijk in gewicht toegenomen. Toen hij rechttop in bed ging zitten, leek het alsof ze zo uit de kassen konden vallen. Voorzichtig maakte hij één van de verbandgaasjes los. De luchtbel van melk was nog niet verdwenen, maar dankzij het daglicht dat de ziekenzaal binnen stroomde kon hij zijn omgeving iets beter in zich opnemen.

Aan het voeteneind van zijn bed bewoog zich een grijs silhouet. Het bleek een man in een kamerjas te zijn, die meldde dat er verse thee was. De kan stond op de tafel in de hoek. Suikerklontjes lagen in de asbak ernaast. Links van de deur was de wastafel. Dat was goed om te weten als je net was gearriveerd en op de tast je weg moest zoeken.

Zuster Eva kwam binnen om de bedden op te maken. Ze reikte Egon een kamerjas aan. Hij moest uit bed.

‘Niet aan de verbandjes komen,’ waarschuwde ze. ‘Uw ogen moeten rust krijgen.’

Bij het naar de tafel scharrelen stootte Egon pijnlijk zijn kleine teen. Om te kunnen zien waar hij liep, tilde hij even het ooglapje op. Bij de wastafel stond een korte, gedrongen man zich bij een wijd opengedraaide kraan te wassen.

De emailen kan met thee was nog te heet om aan te pakken. Egon ging op de stoel zitten die naast de tafel stond. Bij de wastafel klonk het geluid van het heftig poetsen van tanden. De kraan ging dicht. Toen sloften twee pantoffels van de

wastafel weg.

Zuster Eva wilde nog wat formaliteiten afwikkelen. Aan zijn arm leidde ze Egon de zaal uit, naar het kantoortje in de gang.

‘Ik ben verzekerd,’ stelde hij haar gerust. ‘In mijn paspoort zit een kaartje met het adres en telefoonnummer van mijn verzekering. En dat paspoort ligt op de tafel van het appartement dat ik heb gehuurd.’

De zuster wilde niet al te bureaucratisch overkomen, maar het hospitaal was sinds kort geprivatiseerd. Na de val van de Berlijnse muur werd het ziekenhuis overstroomd door allerlei mensen die een behandeling wilden. Dat was natuurlijk mooi, maar helaas kwam het vaak voor dat patiënten na hun genezing vertrokken zonder de rekening te voldoen. Van arme Russen of Mongolen kon ze dat nog wel begrijpen. Maar als het toeristen betrof of Tsjechen die in het Westen woonden, die na een dure operatie zonder te betalen naar hun rijke land verdwenen, vond ze dat een rotstreek. Een ziekenhuis kon moeilijk weigeren om medische hulp te verstrekken, maar tegenwoordig namen ze dus zo snel mogelijk contact met de verzekering op.

Na het invullen van de papieren bracht zuster Eva Egon naar de gang. Op de drempel van de eetzaal liet ze hem los. Hij zou snel aan de situatie wennen, zei ze. Iedereen hier had een ooggebrek.

‘Ik moet weg,’ zei ze plotseling. ‘Een afspraak met de internist!’

Egon stak zijn hand uit om afscheid van haar te nemen, maar ze was al verdwenen.

Er werd een paar keer tegen hem aan gebotst. Toen hij een gaasje optilde zag hij hoe een menigte grijze schimmen zich langs hem heen door de deuropening drong om zich ergens aan een tafel in de zaal te zetten.

Hij werd door iemand stevig aan zijn mouw gepakt, de zaal binnenge trokken en op een stoel neergeduwd. De geur van een plastic tafelkleed steeg in zijn neusgaten op.

Zijn buurman boog zich naar hem toe en stelde zich voor. Novotny, was zijn naam. Karel Novotny. Egon voelde een stevige kneep in zijn arm. Novotny lag bij hem op zaal, in het bed bij het raam. Hij was een week eerder gearriveerd. Met één oog had hij plotseling niets gezien. Gebarsten hoornvlies. Onhandig als je een chauffeur was. Wel handig dat hij met het andere oog nog gewoon kon zien.

Novotny was een oude bekende van het ziekenhuis, want zijn hoornvlies was al een paar keer eerder gebarsten. Hij beschreef Egon de ruimte waarin hij zich bevond. Tegen de rechtermuur stond een boekenkast, waarin zich echter geen boeken bevonden omdat de patiënten toch niet mochten lezen. Achter in de eetzaal stond een koelkast, met een televisietoestel erop. Beide apparaten werkten meestal wel. In de koelkast kon je je etenswaren bewaren, maar als je iets in het winkeltje van het ziekenhuis kocht kon je dat beter meteen opeten. De eerste afdeling waar

dieven het probeerden was uiteraard de oogkliniek.

Toen een metalen karretje de eetzaal werd binnengereden en bordjes met brood en kopjes op tafel werden gezet, realiseerde Egon zich pas dat hij dagen niet gegeten had. Hij moest kilo's afgevallen zijn.

'De ziekenhuiskoffie is niet te zuipen. Afwaswater,' fluisterde Novotny in Egons oor. 'Ik zal straks voor echte koffie zorgen.'

Na het ontbijt liep Egon aan de arm van Novotny naar zaal en legde zich op bed. Hij hoorde zijn buurman bij het raam in zijn nachtkastje rommelen, vervolgens stappen naar de wastafel en het lopen van de waterstraal.

'Heeft u al kennis met Skoda gemaakt?'

Skoda bezette het andere bed bij het raam, recht tegenover Novotny. Skoda was een metselaar met een rijk verleden aan ongelukken. Aan zijn rechterhand misten twee vingers en zijn ene schouder en arm zaten van binnen vol metalen schroeven. Nu had hij klodders specie in zijn ogen gekregen. Dat gebeurde wel vaker, maar dit maal was het helemaal donker voor zijn ogen geworden. Skoda was sympathiek, maar bracht het ongerief mee dat hij zich op zaal twee maal per dag uitgebreid wilde wassen. In het gewone leven kwam hij weinig aan hygiëne toe. Zijn vrouw vond dat geen bezwaar, want volgens haar stonk elke echte kerel. Maar de zusters hadden daar een andere opvatting over.

Tenslotte moest meneer Kafka weten dat in het bed tegenover hem Emil Postel lag. Voor Postel moest hij uitkijken. Weliswaar had die zijn beide ogen stevig in het verband, maar hij slaagde er toch in alles in de gaten te houden.

De spiraal had het water aan het koken gebracht. De ziekenhuislucht week langzaam voor het bittere aroma van verse koffie. Egon voelde de smaakpillen op zijn tong opzwellen. Novotny zette op zijn nachtkastje een klein kopje Turkse koffie neer.

'Ik heb dat apparaat zelf gemaakt,' zei hij trots. 'Van een elektrische verwarmingsspiraal en een emailen kan, zodra ik na mijn eerste opname weer thuis was. Wist u dat president Havel ook mijn koffie heeft gedronken? Toen ik de laatste keer op de oogafdeling was, lag de president ook in het ziekenhuis. Geen journalist mocht Vaclav Havel storen. Maar hij vond het wel leuk om op de gang met patiënten te kletsen.'

Er kwam plotseling beweging in het bed tegenover Egon Kafka.

'Met patiënten kletsen!' mopperde Postel. 'Zeg maar gerust opstoppingen veroorzaken.' Uit bevoegde bron had hij gehoord wat een gekkenhuis het was geweest, toen Havel in het ziekenhuis lag. Iedereen wilde zijn handtekening hebben en ze kwamen met hele lakens en kussenslopen aanzetten. Hij begreep niet

waarom ze toch zo dol op die zuiplap waren. In de eerste tien maanden van zijn regering had die Havel met zijn vriendjes méér gedronken dan het oude regime in de afgelopen tien jaar bij elkaar. Het was Postel een raadsel waarom ze hem niet hadden geraadpleegd vóórdat ze die dronkenlap tot president maakten. Onder het oude regime had hij immers heel wat informatie over hem verzameld.

Novotny reikte Egon het kopje aan en hielp hem zijn wijsvinger door het oortje steken.

‘Vroeger verkeerden mensen in de veronderstelling dat ze niet vrij waren,’ morde Postel door. ‘Maar toch was iedereen tevreden. Nu weten ze wat vrijheid betekent en klagen ze zich rot. Die zogenaamde democratie komt alleen maar op gezeur neer.’

Egon was achter zijn verbandgaasjes in slaap gevallen. Novotny maakte het kopje van zijn vinger los en zette het op het nachtkastje terug.

Jammer, hij had de nieuwkomer nog willen zeggen, dat hij het niet erg moest vinden om in het ziekenhuis te liggen. Een kwaal was een goede aanleiding om jezelf en anderen wat beter te leren kennen.

De deur piepte open en de zoete geur van een vruchtentaartje dreef de zaal binnen. Het was zuster Milena. Ze schakelde de draadomroep aan.

‘Zware steenblokken zijn zondag in het centrum van Usti nad Labem van de Marianska-rots gevallen en op de spoorweg terecht gekomen,’ las de nieuwslezer van de draadomroep. Het geluid kwam uit een luidspreker, hoog in een hoek van de zaal. ‘In het Noorden is al het treinverkeer geblokkeerd. Waarschijnlijk kunnen de rotsblokken pas morgenochtend van de rails verwijderd worden.’

Na een aantal minder schokkende mededelingen volgde rustgevende muziek. Piano en viool.

Egon Kafka draaide zich op zijn zij. Als hij alles op een rijtje zette, had hij weinig reden om ongelukkig te zijn. Hij was redelijk ongedeerd uit het puin bevrijd, hij had nooit in een vliegtuig gezeten dat naar beneden stortte en was nooit door een tunnel gereden waar brand uitbrak. Nooit was hij beroofd, in elkaar geslagen of had hij rood gestaan. Als hij nu op zijn leven terugkeek leek het wel alsof al die tijd een onzichtbare advocaat kosteloos voor hem in de weer was geweest.

Op de radio werd een interview aangekondigd met de president. De stem van Vaclav Havel schalde de ziekenzaal in: ‘De symboliek die niet alleen in de politiek maar ook in cultuur en religie schuilt, die symboliek is onze kracht. Ik geef een voorbeeld. Wanneer ik met iemand over niets bijzonders spreek kan zo’n ontmoeting toch een symbolische betekenis hebben, een betekenis die essentiëler kan zijn dan wanneer ik met diezelfde persoon belangrijke wereldproblemen bespreek.’

‘Is het een last om president te zijn?’ wilde de journalist weten. ‘Alle ogen zijn op u gericht. Overal staan Tv-camera’s.’

‘Ik heb nooit naar zo’n positie gestreefd en blijf gewoon degene die ik ben,’ gaf Havel ten antwoord. ‘Maar ik geef toe. Ik moet me soms beheersen. Ik kan me in het openbaar bijvoorbeeld niet krabben waar ik wil.’

Postel begon onder zijn verband te grommen. Hij gooide zijn benen uit bed en stond op. Zonder hulp lukte het hem de schakelaar van de draadomroep aan de muur te vinden en met een triomfantelijke draai schakelde hij het geluid uit.

‘Ik ben hier om beter te worden, niet om naar gezeik te luisteren,’ verklaarde hij. Omdat hij toch naast de wastafel stond, haalde hij zijn geslacht uit zijn pyjama-broek, deed een plas en spoelde met wat water na.

Egon hoorde hoe het kraanwater in de wastafel liep en hoe de vloeistof zich verslikte in de afvoerpijp.

‘Ik ken die Havel maar al te goed,’ hoorde Postel terwijl hij naar zijn bed terug slofte. Toen Havel nog slechts een toneelschrijver was, werd Postel door zijn Ministerie naar de voorstelling van zo’n stuk gestuurd om te beoordelen of het wel door de beugel kon. De voorstelling was uitverkocht. Boven op het balkon was voor Postel enkel een staanplaats over, naast een schijnwerper. Toen verscheen Havel op het balkon, die beslist op Postels plaats wilde staan, omdat hij meewerkte aan de belichting. Postel weigerde om ergens anders te gaan staan, maar die brutale aap duwde hem gewoon aan de kant. En dan dat toneelstuk! Moeilijk te zeggen waar het precies over ging, maar dat het tegen de staat was gericht was overduidelijk. Anders had het publiek niet zo hard gelachen en geklapt.

‘Daar ben ik weer!’ Novotny stond in de deuropening. Hij kwam net van de dokter terug en droeg een vers verband op zijn ene oog.

Hij liep naar Egons bed en kneep hem goedkeurend in de arm. Zo even had hij van zuster Milena gehoord dat Egon niet in Tsjechië, maar in Nederland woonde. Een wonder wat die Nederlanders van dat land gemaakt hadden! Een nat was-handje was tot een prachtig groen en droog tapijt geworden. Novotny was één keer in Nederland geweest, in een busje. Met vertegenwoordigers van het ministerie van landbouw had hij sperma van Hollandse stieren opgehaald. De heren hielden op de terugweg de thermosflessen met het kostbare teeltvocht stevig tussen hun benen geklemd. Vanaf de grens werden ze onder politiebegeleiding snel door de stad geloodst, alsof ze geld of kostbare juwelen vervoerden.

‘Ik houd niet van emigranten,’ gromde Postel vanuit zijn bed. ‘Emigreren is ver-raad. In moeilijke tijden laten die lui hun land in de steek om in het Westen rijk te worden. Waarom komen die egoïsten in hemelsnaam terug? Van mij mogen die lui

daar in het Westen rustig creperen.’

In het halletje bij de Wc’s vond Egon snel de voorraadkast waar Novotny over had verteld. Met beide handen begon hij de inhoud van de kast te betasten. Als de toestand van zijn ogen niet verbeterde wilde hij met een blindenstok gaan oefenen. Een stok zou niet alleen straks in de buitenwereld, maar ook in het ziekenhuis nuttig zijn, want zodra hij uit zijn bed kwam botste hij tegen van alles aan.

In de kast voelden zijn handen slechts handdoeken, schoonmaakmiddelen en een glazen pispot. Geen blindenstok. Teleurgesteld trok hij de kastdeur dicht en stapte een WC binnen. Het was er brandschoon. Zijn slijmvliezen raakten geïrriteerd door de sterke concentratie van het chloor in het schoonmaakmiddel.

Met zijn pyjamabroek nog aan, ging hij op de houten Wc-bril zitten. Hij zocht op de tast naar een haakje om de deur af te sluiten, maar nergens kon hij een haakje of schuifje vinden. Zeker een veiligheidsmaatregel.

De beelden die aan de binnenkant van zijn verbandgaasjes verschenen waren onscherp. Toen hij er langer naar staaarde kregen ze steeds meer kleur. Blauw, geel en rood, alsof het verband van een lichtgevende vezel was geweven.

De kleuren werden vormen en de vormen werden een soort visioen. Tot zijn enorme verbazing zag Egon hoe hem plotseling iets als het zonnestelsel voor ogen werd getoverd, maar dan zoals dat er miljarden jaren geleden uit had gezien. Hij zag de zon, ontstaan uit een wolk van roterend gas die van een ander ontploft hemellichaam afkomstig was. Interstellair afval zwierf doelloos door de oneindige ruimte. Tijdens de vele botsingen klonterden zwaardere elementen van het puin samen en perste zich in elkaar tot een bol, die sterk op de planeet aarde leek en met grote snelheid rond de jonge zon begon te roteren.

Ondanks zijn ongemakkelijke zitplaats op de WC kon hij zijn ogen niet van het spektakel afhouden.

‘Speelt u soms verstoppertje?’ klonk een stem op de gang.

Medicijnflesjes rammelden op het gammele karretje, alsof er een stewardess met een trolley vol drank en glazen bij hem stilhield.

Zuster Milena trok de deur open en torende boven hem uit. Egon stotterde iets over een blindenstok.

‘Blijft u maar zitten,’ zei ze terwijl ze hem terug op de Wc-pot duwde. Haar ervaren handen drukten zijn hoofd achterover, verwijderden de gaasjes en begonnen met het gebruikelijke druppelproces.

‘Ik heb naar u gezocht.’

Over de uitslag van het bacteriologische onderzoek kon ze nog niets zeggen. Maar hoop op verbetering moest een mens nooit opgeven. Ze kon hem wat

lexaurin geven, als hij zich onrustig voelde. Dat stabiliseerde het neuro-vegetatieve systeem en verlaagde de spierspanning.

Ze pakte van haar karretje een flesje met paarse pillen, trok Egons kaken van elkaar en duwde een pil in zijn mond. Toen plakte ze zijn ogen met schone gaasjes dicht.

‘Ik heb geelrode vlekken voor mijn ogen,’ zei Egon. ‘En het leek wel alsof ik het zonnestelsel zag.’

‘Dat komt door de oogdruppels,’ zei zuster Milena. ‘Het effect verdwijnt vanzelf als u geen medicijnen meer gebruikt.’ Wist meneer Kafka dat er een verband tussen kleuren en geneesmiddelen was? Een Franse oogheelkundige was er achter gekomen dat het overheersen van de kleur geel in de schilderijen van Vincent van Gogh te danken was aan een afwijking in zijn gezichtsvermogen, die veroorzaakt werd doordat hij vingerhoedskruid slikte tegen de epilepsie. Dat zou meneer Kafka toch moeten weten. Hij woonde toch in Nederland?

Toen ze de gaasjes terug op zijn ogen had geplaatst, vroeg Egon of hij in het ziekenhuis kon telefoneren.

Achter de zwaai deur, zei ze, aan het begin van de oogafdeling hing tegen de muur een telefoon. Maar over twee uur moest hij weer aanwezig zijn, en het liefst in bed.

De muntstukken die Egon aan de balie had geleend legde hij in een stapeltje op het telefoonkastje neer. Hij trok een van de gaasjes los. Vaag kon hij de nummers op de draaischijf onderscheiden. Zonder een munt in het apparaat te gooien probeerde hij het telefoonnummer van de zaakwaarnemer uit. Hij zou hen laten weten in welke toestand hij zijn erfenis had aangetroffen. En wat hem overkomen was. En hen verwijten maken dat ze de fabriek niet van te voren hadden gecontroleerd.

Hij pakte de hoorn en nam een muntstuk van het stapeltje. In zijn appartement lag zijn koffer, en ook de documenten die bewezen dat hij de eigenaar was. Hij zou hen verzoeken om zijn bezittingen, samen met zijn paspoort, portemonnee en verzekeringspolis, onmiddellijk naar het ziekenhuis te brengen.

Toen hij de munt in het gleufje wilde drukken voelde hij tegenstand. Het geldstuk kon onmogelijk het apparaat binnendringen. Egon voelde met zijn vingers aan de gleuf. Die zat door een andere, veel te dikke munt verstopt. De munt zat zo vast dat er geen beweging in te krijgen was en leek er in een woedeaanval te zijn ingehamerd.

In de veronderstelling dat het slechts om een snel consult ging en dat hij een recept voor een zalfje mee zou krijgen, was Emil Postel naar de eerste hulp van het ziekenhuis gegaan. Maar in plaats daarvan werd hij door de oogspecialist van zijn

vrijheid beroofd en naar een ziekenhuisbed verwezen. De arts had geconstateerd dat Postels beide ogen door een agressieve bacterie waren aangetast. Om welke bacterie het precies ging moest door een kweekje worden vastgesteld.

Pas na een week kwam de uitslag binnen. Het mycologische onderzoek toonde aan dat de ogen van Postel door een uiterst zeldzame schimmel waren geïnfecteerd. Deze schimmel was al een eeuw niet meer in Europa geconstateerd, maar kwam nog wel op het Amerikaanse platteland voor, in oude boerderijen. Via de computer riep het ziekenhuis de assistentie van een oogkliniek in Texas in, dat op de hoogte van de medicatie was. Ze beloofden een medicijn voor Postel op te sturen. Tot die tijd moest de Praagse kliniek het met een cocktail van Coloxan, Zovirax, Tomomptol, Trusopt, Diluran KC1 en Enap zien te doen.

De toon waarop de vrouwelijke oogarts Postel had gevraagd of hij wist hoe hij de besmetting had opgelopen, had hem onaangenaam getroffen. Alsof hij een geslachtsziekte had! Wat een vernederende vraag in aanwezigheid van wie weet hoeveel vreemden die hij niet kon zien! Was het niet juist de taak van de dokters om erachter te komen hoe hij aan die besmetting kwam?

Niet alleen het onderzoek vond Emil Postel vernederend. Nog vernederender was de wetenschap dat met een Amerikaans vliegtuig een Amerikaans medicijn werd aangevoerd. Hij was altijd anti-Amerika geweest, tegen alles wat Amerikaans was. Jaren lang had hij met overgave kapitalistische denkwijzen bestreden en leiding gegeven aan een leger van geheime agenten. Na de omwenteling had hij nog even zijn best gedaan om zijn vooroordeel te overwinnen. Toen in Praag een restaurant van Mac Donalds werd geopend, ging hij er direct naar toe. Maar het samengepers-te vleeszaagsel en het broodje voor tandenloze bejaarden smaakten naar papier en kostten een kapitaal. Moesten nu uitgerekend die Amerikanen hem beter maken?

Postel was in zijn jonge jaren discusswerper geweest. Drie jaar lang wist hij het nationale record discusswerpen op zijn naam te houden. Hij was slim. Voor elke belangrijke wedstrijd draaide hij met een muntstukje ongemerkt een schroefje van de discuss af, zodat die iets lichter werd. Toen ze zijn trucje hadden ontdekt en hij werd gediskwalificeerd, had hij als nachtportier in een nachtclub gewerkt. Vlak nadat de Russen zijn land te hulp waren geschoten kreeg hij daar bezoek. Van de binnenlandse veiligheidsdienst. Ze hadden zijn inzet en intelligentie nodig, zeiden ze, bij een paar belangrijke projecten.

Het eerste wat hem werd opgedragen was om een theatergroep naar een internationaal festival in Belgrado te begeleiden. Hij zorgde dat in de trein de raampjes dicht bleven, luisterde mensen af en noteerde de inhoud van gesprekken. Het was werk van niks. Later kreeg hij de leiding over een opleidingsinstituut. De jonge

mensen leerden hoe ze brieven moesten openen zonder dat sporen zichtbaar werden, en ook hoe ze af luisterapparatuur moesten installeren. Hoe ze er, kortom, aan konden bijdragen dat de regering optimaal functioneerde.

Zuster Eva wist nu wat meer over de schimmel die zich op zijn ogen had geteld. Meneer Postel moest zich voorstellen dat zo'n schimmel voortdurend door de lucht vloog en op zoek was naar een geschikte plaats om zich voor te planten.

Ze haalde het verband weg en begon te druppelen. Het medicijn uit Texas was nog niet gearriveerd. Kon meneer Postel zich echt niet herinneren waar hij die zeldzame schimmel had opgelopen? Had hij onlangs soms een verre reis gemaakt?

Postel nam een grote hap lucht en wilde protesteren tegen de suggestie. Maar uit angst dat de schimmel ook zijn longen uitkoos om zich voort te planten, blies hij de lucht weer uit en sloot zijn mond. Er klonk scheuren van papier en tape, en zijn hoofd werd stevig in antiseptisch verband gewikkeld.

Het geluid van knarsende wieltjes en rinkelende flesjes verplaatste zich naar de overkant.

Misschien was het vliegtuig met zijn medicijn wel neergestort, of gekaapt. Postel wist niet of hij daar opgelucht of juist teleurgesteld over zou moeten zijn. Maar als er zoiets was gebeurd hadden ze dat vast wel op de draadomroep gehoord. Nieuws uit het Westen lieten ze tegenwoordig gewoon door.

Hij ging op zijn rug liggen, met de handen onder het hoofd. Direct na zijn opname was hij in paniek geraakt, maar al gauw zag hij de situatie nuchter onder ogen. Het had ook voordelen om niets te zien. Met het verband om kon hij zich beter concentreren op de geluiden om hem heen, ook door het geklets van Novotny heen. Het geschuifel van Skoda en Kafka kon hij makkelijk uit elkaar houden. Zelfs kon hij onderscheiden dat de één op pantoffels met rubberzolen en dat de ander op sloffen met een vilten onderkant liep. De afgelopen nacht had hij nog haarscherp gehoord hoe Skoda in bed onder de dekens sissend een fles bier had opengemaakt, hoe hij klokkende geluiden maakte en na afloop een paar keer hikte.

Even leek het erop alsof hij, net als vroeger, bezig was zijn normale werk te doen. Onvoorstelbaar dat in een democratie mensen met zijn talenten en interesses niet meer nodig waren. Misschien moest hij gewoon nog wat geduld hebben.

Toen Novotny na een controle van de oogarts door de gangen naar de slaapzaal terugliep en met zijn gezonde oog uit het raam keek, zag hij Skoda buiten op de binnenplaats staan.

De binnenplaats van het ziekenhuis fungeerde als ontmoetingsplaats. Daar mocht

gerookt en gedronken worden. In het midden van het grasperk stond een winkeltje, met een paar tafeltjes en stoelen ernaast. Patiënten, voornamelijk mannen, liepen in grijze kamerjassen op de binnenplaats op en neer, met in hun hand een fles bier die ze in de winkel hadden gekocht. Sommigen zaten aan een tafeltje en ontvingen daar bezoek.

Onder een grote boom was Skoda al aan zijn tweede fles bezig.

‘Ze hebben me vanochtend onderzocht,’ vertelde hij Novotny. ‘Ze zijn niet tevreden over mijn linkeroog. Ze vermoeden dat de beschadiging erger is dan ze dachten. God mag weten wat ze tegenwoordig in die specie doen. Ze hebben ook gezegd dat ik, als ik tenminste weer aan het werk mag, want dat is nog helemaal niet zeker, een beschermende bril moet dragen.’

‘Als ik geen metselaar meer zou mogen zijn,’ mijmerde Novotny, ‘dan zou ik persoonlijk wel nachtwaker willen worden.’

Skoda zoog aan zijn fles bier. ‘Ik ken een paar nachtwakers. Die zijn zo stom als een kist met stopverf. Nee, ik kan tenminste mijn handen uit de mouwen steken.’ Trots stak hij de hand op waar de twee vingers ontbraken. ‘Sterk als een bank-schroef!’ Ondanks dat hij vaak bezopen was had hij altijd gewerkt, ook werk dat eigenlijk verboden was. Stropen. Konijnen, wilde zwijnen, herten, alles waar maar vlees aan zat. Dat hij met de natuur op goede voet stond kon je ook aan zijn volkstuintje zien. Dat was het allerergste van zijn opname, dat hij niet naar zijn tuintje kon. ‘s Avond in bed moest hij steeds aan zijn komkommers en tomaten denken en maakte hij zich zorgen of de stekjes wel wortel schoten.

Aan tafel werd als voorgerecht aardappelsoep met knoflook opgediend. Skoda had honger als een paard en begon de soep snel op te lepelen. Egon vond de soep een beetje dun. Hij zou dat nooit hardop durven zeggen, maar in het Westen was hij beter gewend.

Novotny vond de soep lekker, net zoals al het eten dat hij kreeg. Hij verheugde zich er altijd op om weer naar het

ziekenhuis te gaan. Met de handen onder de hoofd en de benen uit elkaar kon hij hier lekker rustig op bed liggen. Dat werd hem thuis nooit vergund. Zijn vrouw joeg hem altijd het bed uit omdat ze dat wilde opmaken, en als ze de bedden had opgemaakt vond zij het niet goed als hij weer ging liggen, omdat ze het spreid net gladgestreken had. Altijd was ze aan het opruimen. Kraakhelder was het in zijn huis, dat wel.

‘Praat ik weer te veel?’ vroeg Novotny. Hij wist heel goed dat hij te veel kletste. Maar dat was goed voor de gezondheid. Mensen die hun mond vaak open hadden, kregen meer zuurstof in hun longen en hun bloed. Zuurstof was goed voor de

bloedsomloop en de hersens. En dat was de reden waarom mensen die veel praatten langer leefden.

Op dat moment kwam zuster Eva gejaagd de eetzaal binnen en vroeg of iemand de internist soms had gezien. Ze had rode koontjes en haar lippen waren gestift.

Toen ze ontkennende antwoorden kreeg, slaakte ze een diepe zucht en snelde de eetzaal uit.

Toen Egon die middag na de maaltijd op bed lag en hij voorzichtig de verbandgaasjes van zijn ogen trok om te kijken of er al vooruitgang was, scheen het hem toe alsof er in het dunne witte vlies, dat dagen voor zijn ogen had gehangen, een spleetje was ontstaan waardoor hij als door een sleutelgat iets kon zien. Vanuit zijn bed kon hij de witgelakte metalen bedden met de grijze dekens onderscheiden, en de nachtkastjes die ernaast stonden. Ook de wastafel zag hij door het gaatje, en daarachter de deur.

Hij trok zijn kamerjas aan en liep de gang op, nieuwsgierig naar wat zijn ogen hem daar voor nieuws te bieden hadden.

‘Dat komt goed uit,’ riep zuster Milena vanuit haar kantoortje. ‘Het is weer tijd.’

Zwijgzaam druppelde ze de gebruikelijke dosis in zijn ogen. Zijn mededeling dat hij de indruk had dat in het vlies voor zijn ogen een spleetje was ontstaan, werd met een glimlachje aangehoord. Zonder verbandgaasjes zag hij duidelijk de omtrek van haar hoofd met haar vriendelijke gezicht, het donkerblonde kortgeknipte haar en het witte verpleegsterskapje erop. Het licht van de gloeilamp deed zijn ogen dit maal nauwelijks pijn.

‘s Avonds zat hij met zijn twee kamergenoten voor het Tv-toestel in de eetzaal. Novotny had de taak op zich genomen een beschrijving te geven van wat zich op het scherm afspeelde. Het was een speelfilm. Een vrouw met een strohoed op was bezig met het snoeien van de struiken in haar tuin. Novotny beschreef haar perzikhuid en welgevormde benen. En ook haar jurk, die tomaatrood was en waaruit, als overrijpe meloenen, twee fraaie borsten puilden. Even later werd de vrouw met haar eigen snoeimes door een onbekende vermoord en lag ze levenloos in het gras. De politie had de grootste moeite om de dader te vinden.

‘Een idioot verhaal,’ vond Skoda. ‘Die vrouw weet niet eens dat je pas in de herfst moet snoeien! Ik zou er heel wat voor over hebben om te weten hoe mijn eigen tuintje erbij staat.’

Egon was in staat om door het spleetje in zijn linkeroog de film een beetje te volgen, maar het geflikker van de beeldbuis werd hem al snel te vermoeiend. Halverwege de film stond hij op en liep naar de WC. Na zijn blaas met een krachtige

straal geleegd te hebben, liep hij door naar de slaapzaal. Daar was het licht al uit. Uit het bed van zijn overbuurman kwam een ritmisch gesnurk.

Egon deed zijn kamerjas uit en gleed onder de dekens. Hij vroeg zich af wanneer ze hem genezen zouden verklaren en hem naar huis sturen. Naar huis? Eerst zou hij iets aan die fabriek moeten doen. Iets regelen. Maar wat? De margarinefabriek leek heel ver weg, iets als uit een droom.

Hij trok beide lapjes van zijn ogen af. Het melkachtige vlies was in een normalere, grijsachtige kleur veranderd. In zijn linkeroog vertoonde het waas niet alleen een spleetje maar nu ook een aantal gaatjes, waar hij doorheen kon kijken. Hij zag hoe het licht van de straatverlichting door de witte gordijnen drong en de bedden belichtte.

Hij wendde zijn gezicht naar het raam en concentreerde zich op het nachtelijke lichtschijsel. Tot zijn verrassing begon de ruimte voor hem zich te verruimen. Gordijnen, raamkozijnen en muren weken plotseling opzij en om hem zicht te geven op het oneindige heelal. Daar werd hem opnieuw het zonnestelsel voor ogen getoverd. Zijn eigen ogen leken uit zijn lichaam te treden en een soort sterke teledenzen te worden die het hemelgewelf afzochten. Planeten en sterren vlogen af en aan. Hij herkende de rode Mars, de grote Jupiter en Saturnus met zijn ringenstelsel.

Toen zoemden zijn teledenzen in op een soort blauwe meloen, die niets anders dan de planeet aarde kon zijn. De continenten waren nog niet herkenbaar. Een uitgestrekte oceaan bedekte het grootste gedeelte van het aardoppervlak. In die oceaan lag één enorme, oneffen plak blubber.

Egon durfde zich niet te bewegen, opdat de begoocheling niet verdween. Onverhoeds moest hij echter zijn hoofd met een ruk opzij trekken, want hij werd rakelings gepasseerd door een komeet die als een bruidssluijer een lichtgevende staart achter zich aan sleepte. Met grote snelheid raasde de komeet tussen de andere hemellichamen door in de richting van de aarde.

Egon begreep onmiddellijk wat dat betekende. Als de komeet op de aarde insloeg zou die compleet verwoest kunnen worden. Het hemellichaam moest onmiddellijk van richting veranderen!

‘Rustig maar,’ klonk het naast zijn oor.

Die stem had hij eerder gehoord. Het was een vrouwenstem. Ze wilde Egon iets laten zien. Hij moest goed kijken wat er ging gebeuren. En met zijn vingers van alles afblijven. Vooral van die ene molecule. Die befaamde anorganische molecule die organisch zou worden.

‘Nu goed opletten!’

De komeet naderde de aarde en nam steeds meer de gedaante van een vuurbal aan. Hoewel Egon op een veilige afstand was, voelde hij de hitte en rook hij de

stank. Met een enorm kabaal, geloei en gesis vloog de komeet de atmosfeer van de aarde binnen. Toen brak de achterzijde van de komeet af. Ontelbare deeltjes daalden langzaam, alsof ze aan onzichtbare parachutes waren bevestigd, door de atmosfeer heen in de richting van het aardoppervlak. De kop van de komeet vloog door, verbrandde en verdampte.

De temperatuur op aarde was niet meer zo hoog, zei de stem in zijn oor. De zaak was al behoorlijk afgekoeld. Maar de situatie was nog niet wat het wezen moest om leven vast te kunnen houden.

‘Is de internist hier soms geweest?’ vroeg zuster Eva terwijl ze de gordijnen opentrok. Ze leek die ochtend uit haar humeur.

Van alle kanten klonken ontkennende geluiden.

De zuster begon met een stuurs gezicht de bedden op te maken. Ze geurde die dag nog sterker dan anders. Naar een hele bloementuin. De slaapzaal liep vol met geluiden van niezen, hoesten, hijgen, het schrapen van kelen. Een nieuwe dag was angebroken.

Novotny trachtte de zuster aan het lachen te maken. Hij had van haar gedroomd. Het was een uiterst aangename droom geweest. Wilde de zuster weten wat ze met Novotny had gedaan?

‘Ik heb geen tijd voor geklets van kerels,’ liet zuster Eva afkeurend weten. Ze was in een oogwenk klaar.

Op de gang begon het karretje met de flesjes te rinkelen.

‘Alles goed hier?’ vroeg zuster Milena.

Egon wilde in zijn ogen wrijven, maar zuster Milena hield zijn handen tegen en begon in zijn ogen te druppelen.

‘Vannacht heb ik ook gedroomd,’ zei hij. ‘Het was een heel bijzondere droom. Over de planeet aarde en over een komeet.’

‘Mooi,’ vond zuster Milena. ‘Maar minder mooi is het dat uw verzekeringspapieren nog steeds niet zijn gearriveerd. De administratie heeft me er al twee keer naar gevraagd.’

Ze plakte Egons ogen dicht en liep naar de overkant.

‘Goed geslapen?’

‘Slecht,’ antwoordde Postel.

‘Uw medicijn is gisteravond aangekomen.’

Postel liet weten, dat hij voortaan in bed wilde ontbijten.

‘Ik zal het doorgeven’ zei zuster Milena koel. Nadat ze alle patiënten behandeld had leegde ze de theekan in de wastafel en zette een kan met verse thee op de tafel neer.

‘Waar is Skoda?’ informeerde ze. ‘Het is niks voor hem om zo vroeg op te staan.’

‘Die kerel staat vast te zuipen op de binnenplaats,’ gromde Postel en trok de deken over zijn hoofd.

Op dat moment kwam de werkster de zaal op. Ze knalde een metalen emmer op de grond en begon de vloer te dweilen. De mannen tilden hun voeten op en trokken hun benen op bed. Het enige geluid dat nog werd gehoord was het kletsen van de dweil op de gladde tegels en het water dat in de emmer terugstroomde tijdens het krachtig uitwringen van de groflinnen doek.

Egon kon de droom maar niet uit zijn hoofd zetten. Het was alsof hij in levende lijve aanwezig was geweest bij een deel van de schepping van de kosmos.

Na het ontbijt ging hij op bed liggen en probeerde zich de beelden van de afgelopen nacht weer voor de geest te halen. Tot zijn verrassing bleek het visioen ook op klaarlichte dag beschikbaar.

Hij zag nu dat de planeet aarde een maan had. Een gigantisch grote maan, die al talloze inslagkraters vertoonde.

Als een automonteur die de onderkant van een voertuig controleerde begon Egon op zijn rug het oppervlakte van de aarde te bestuderen. De aarde had iets van een kale kop, zonder ogen, neus of mond. Als een alpinopet zat die enorme en oneffen plak blubber tegen de zijkant van dat hoofd geplakt. In die plak modder, die deed denken aan een gigantisch grote koeienplak, werden onophoudelijk modderbellen geblazen die smakkend en sissend weer uit elkaar spatten. De aarde draaide in snel tempo rond haar as, hijgend en zwetend, als een levend wezen dat problemen had met overgewicht.

Onherbergzaam en vijandig was het aardoppervlak met die dikke laag van modder die daar aan het gisten, borrelen en blubberen was. Ondanks de kolossale regenbuien die uit de wolken naar beneden stortten stonk het prikkelend naar giftige gassen.

De stortregens hielden op. Toen zag Egon in de modder het deeltje van de komeet liggen dat op aarde was geland en niet verbrand was. Hij kon nu een heel groepje moleculen ontwaren. Als op een trampoline schoten de moleculen met regelmatige tussenpozen uit de blubber omhoog om vervolgens nutteloos weer naar beneden te vallen.

Plotseling voelde hij een enorme warmte. Die warmte was afkomstig van de zon die door de wolken heen brak. De aanblik van de zon deed pijn aan zijn gesloten ogen. Als de zon bleef schijnen, zou de modder hard worden en wellicht zou dan iets van leven kunnen ontstaan, bedacht hij. Voorlopig echter ging het gepruttel en

geblaas van modderbellen onveranderd door.

Op het moment dat Egon meende dat het spektakel tot stilstand was gekomen en het filmpje dat zich voor zijn ogen ontrolde ten einde was, kwam er onverwachts een nieuwe komeet door het heelal aan suizen. Met een enorme klap, die Egon even alle adem benam, sloeg die op de aarde in. Vanuit één kolossale modderbel werd het groepje moleculen omhoog gestoten en in zee geworpen. Onzichtbaar voor Egons blikken zakte het door het troebele water naar de bodem van de oeroceaan.

Met een jutezak over zijn schouder stond Skoda 's avonds om tien uur plotseling op de drempel van de slaapzaal. Hij trok nijdig de zak van zijn schouders en smeed die op de vloer. De zak was leeg. In zijn kielzog verscheen zuster Milena, met een gezicht als een donderwolk.

De mensen van de oogafdeling had hij willen laten proeven van de heerlijke tomaten en komkommers die hij in zijn tuintje verbouwde. In het donker had de portier Skoda's grijze kamerjas voor de stofjas van een winkelier gehouden en omdat hij dacht dat de man zijn producten kwam verkopen, had de portier geweigerd hem binnen te laten. Toen Skoda aanhield dat hij op de oogafdeling hoorde, belde de portier naar zuster Milena, die bevestigde dat die ochtend een patiënt zijn hielen had gelicht. Milena kwam hem ogenblikkelijk ophalen. Maar de zak met groenten moest Skoda bij de portier achterlaten. Die kon besmettelijke elementen bevatten die het gevaar van infecties op de afdeling verhoogden.

‘Mijn groenten zijn niet besmettelijk!’ had Skoda verontwaardigd uitgeroepen.

Zuster Milena was niet vaak boos maar nu was ze het wel. Dat Tsjechië nu een democratie was betekende niet dat je zonder geldige reden je therapie kon onderbreken. Een begrafenis, geboorte of verhuizing, dat waren de enige redenen waarvoor soms een uitzondering werd gemaakt.

‘Er is niks mis met mijn groenten,’ hield Skoda koppig vol.

‘Je stinkt naar drank,’ stelde zuster Milena vast. ‘En je verband is weg.’

Skoda was uitgeput van het dagje uit. Zuster Milena hielp hem zwijgend uit zijn kamerjas en in bed.

In de slaapzaal was alleen het nerveuze getrommel van Postels vingers op zijn metalen nachtkastje nog een tijd lang te horen.

De volgende ochtend was Skoda wat spraakzamer. Niemand had hem tegengehouden toen hij langs de portier was gelopen en rustig via de binnenplaats naar de buitenpoort was gegaan. Hij had gedacht dat hij de weg op de tast kon vinden, maar de binnenstad was drukker dan hij had verwacht. De lucht trilde er van de

vreemde talen en hij was voortdurend tegen mensen op gebotst. Uiteindelijk had een vrouw zich over hem ontfermd. Ze had hem naar de tramhalte gebracht en de bestuurder gevraagd om hem bij het volkstuincomplex uit de tram te zetten. De bestuurder had hem nog gevraagd wat erger was. Je gezichtsvermogen verliezen of je gehoor. Skoda had hem geantwoord dat het hem het ideaalste leek om aan één oor doof en één oog blind te zijn.

‘En toen?’ wilde Novotny nieuwsgierig weten.

Skoda zweeg even en bromde toen ontevreden voor zich uit. Ja, op de terugweg van zijn tuintje was hij langs een paar kroegen geweest. Maar hij had zijn uiterste best gedaan om de tomaten en komkommers heelhuids in het ziekenhuis te krijgen, om zijn vrienden kennis te laten maken met een stukje gezonde natuur. Maar die zeikerd van een portier had zijn plan bedorven.

Egon zat gereed in de spreekkamer. Zijn verband was verwijderd, zijn kin lag op het plankje, klaar voor het optische onderzoek.

‘Ik zie bijna normaal,’ liet hij de dokter opgeruimd weten. Hij hield zijn oogleden uit alle macht opengesperd, wachtend op de lichtflitsen.

Het licht bleef uit. De dokter morrelde vergeefs aan de knoppen van het apparaat.

‘Het onderzoek wordt uitgesteld,’ kondigde ze kortaf aan. In plaats van uitleg te geven haastte ze zich als een opgeschrikte vlieg de spreekkamer uit.

Bevrijd van de ooglapjes besloot Egon om niet onmiddellijk terug naar zijn afdeling te gaan. In de hal greep hij de trapleuning beet en daalde langzaam de treden af. Beneden, op de begane grond, gleed hij bijna uit op de onstabiele ondergrond van geplette kartonnen dozen die bij wijze van deurmat aan de voet van de trap lagen.

Buiten was het zonlicht zo sterk dat hij stil hield en met beide handen zijn ogen bedekte. Verderop, bij het winkeltje op de binnenplaats, hoorde hij geluid van stemmen alsof er een zwerm vogels neergestreken was die de menselijke taal beheersten. Een geur van brood, rookworst en gemaaid gras drong zijn neus binnen.

Bij een muurtje stonden een paar houten banken waarop patiënten zaten. Uit de gesprekken maakte Egon op dat twee van hen die ochtend geopereerd hadden moeten worden, maar dat de operaties uitgesteld werden wegens een stroomonderbreking in de hoofd vleugel van het ziekenhuis.

‘Ben ik voor niks nuchter gebleven,’ klaagde een kale man.

‘Daarom moet je nu snel bikken en zuipen,’ raadde een ander aan.

De andere man die geopereerd had moeten worden bleek een stratenmaker te zijn.

‘Als ze me opensnijden zullen ze merken dat ik van binnen een bierkelder ben,’ grinnikte hij.

‘Alle zieken in de wereld, verenigt u!’

Het groepje werd begroet door een nieuwkomer. De man sprak Tsjechisch, maar met een Amerikaans accent. Hij zette zich naast Egon op de bank.

‘In plaats van geopereerd te worden gaan we ons vol tanken,’ riep een kale man.

‘Zo lang het nog kan!’ riep de stratenmaker.

‘Wat zullen we kopen?’

‘Bier.’

‘En vleessalade.’

‘En chips.’

‘En ook een flesje Becherovka likeur.’

‘Wie heeft geld?’

‘Ik betaal,’ zei de man met het accent en trok een paar bankbiljetten uit de zak van zijn grijze kamerjas. ‘Jullie kennen me toch? Als ik in de buurt ben komt niemand iets te kort.’

De patiënten kwamen in een steeds betere stemming.

‘Zuipen in het ziekenhuis kan geen enkel kwaad,’ zei de kale man. ‘Als je het plotseling mocht begeven ben je al op de goeie plek.’

Met de stratenmaker voorop begaf het groepje zich naar het winkeltje.

‘Moest u ook geopereerd worden?’ informeerde de man met het accent.

Egon schudde het hoofd. ‘Ik heb een probleem met mijn ogen. Vanochtend zouden ze weer foto’s maken, maar ook dat is niet doorgegaan.’

‘Woont u in Praag?’

‘Nee,’ antwoordde Egon. ‘In Nederland. In Amsterdam, om precies te zijn.’

‘Dat is toevallig!’ riep de ander. ‘Ik ben Amerikaan. Ik kom uit Seattle. En ik heet George. George Seattle.’

De patiënten kwamen met de boodschappen in een kruiwagen terug. De flessen puilden er aan alle kanten uit. Amerikaanse sigaretten werden uitgedeeld en aangestoken. Het cellofaan van plastic bakjes met salade werd krakend opengescheurd. Sissend werden bierflessen geopend. Daarna begon een kakofonie van gesmak, gezuig, geslik, gehik en geboer.

Egon kreeg van de stratenmaker een fles aangereikt. Toen hij hem aan de mond zette verwachtte hij een verfrissende slok bier, maar in plaats daarvan verslikte hij zich bijna in een plakkerige, bitterzoete vloeistof.

‘Dat is nou Becherovka likeur,’ lachte de stratenmaker. ‘Gemaakt van zeven kruiden, en goed voor welke kwaal dan ook.’

George nam een zak chips uit de kruiwagen. Hij scheurde de zak open, en begon te knabbelen.

‘Bent u hier voor iets ernstigs?’ wilde Egon weten.

‘Een hersenschudding.’

Toen hij in Praag aankwam had George op het vliegveld een taxi genomen. De taxichauffeur was een afgelegen wijk ingereden en had hem in een donker straatje met een pistool bedreigd. Hij had hem van zijn portefeuille beroofd en hem op straat gesmeten. Gelukkig had de klootzak niet ontdekt dat George een zakje met gouden dukaten tegen de binnenkant van zijn broek had genaaid. Het waren oude Hongaarse munten, die per stuk minstens 150 dollar waard waren.

‘Ik had net besloten om minder te drinken en te roken. En ook om minder pillen te slikken,’ lachte George, terwijl de stukjes chips uit zijn mond vlogen. ‘Nou, daar is niet veel van terecht gekomen.’ Hij kwam net uit Chili, waar hij in de bergen hij een tweede huis bezat. Dat had hij in Chili laten bouwen voor het geval dat er een atoomoorlog zou uitbreken. Een mooi huis was het, met airconditioning. Jammer dat na de val van de Sovjet-Unie het huis zijn functie verloren had.

Hij stak een hand vol chips in zijn mond en spoelde die met een slok Becherovka likeur weg. Hij dacht er sterk over om in Tsjechië te blijven, zei hij. Tenslotte was dat het land waar hij geboren was. Nu hij gedwongen was in een ziekenhuisbed te liggen, kreeg hij eindelijk de gelegenheid om de zaken eens goed op een rijtje te zetten. Hij had bedacht dat hij weer eens iets nieuws wilde beginnen. Geld speelde geen rol. Hij had met zijn dollars een nieuw ziekenhuisbed willen aanschaffen, maar dat vonden ze niet goed. Zelfs sloegen ze zijn aanbod af om een kopieerapparaat of een fax voor hen te kopen, want over zulke zaken bleken ze op zijn afdeling niet eens te beschikken. Ze snapten maar niet dat hij, als hij dat wilde, zelfs hun hele ziekenhuis kon kopen.

Toen hij nog Jiri Uher heette, had hij in New York zijn brood als taxichauffeur verdiend. Vier jaar na zijn emigratie werd zijn taxi aangehouden door een Mexicaanse rugbyspeler, die in vliegende vaart naar een sportveld gereden wilde worden. George weigerde echter de snelheidsvoorschriften te overtreden, want dat zou hem zijn vergunning kosten. Aan het eind van de rit weigerde de rugbyspeler te betalen. Er ontstond een gevecht, waarbij de Mexicaan het topje van Georgs vinger afbeet.

‘Wat erg,’ zei Egon.

‘Nou, dat is maar net hoe je het bekijkt,’ zei George.

‘Ik ben onmiddellijk naar de politie doorgereden en die hebben de Mexicaan aangehouden. Vanwege het mutileren van een Amerikaanse staatsburger moest die mij een schadevergoeding betalen. Vijftienduizend dollar. Ik heb mijn achternaam veranderd en ben met dat geld in zaken gegaan. Vitaminen. Dat was mijn eerste business. Een gouden greep, mag ik wel zeggen.’

Egon vertelde over de fabriek en over zijn toekomstplannen. Over wat hij met de margarine had willen doen. ‘Maar de fabriek bleek een ruïne te zijn,’ besloot hij. ‘Ik ben er door de vloer gezakt en heb twee dagen onder het puin gelegen.’

George had met belangstelling geluisterd. Hij schraapte zijn keel.

‘Een nieuw margarineproduct op de markt brengen is op dit moment onverstandig,’ peinsde hij hardop. ‘Dat de fabriek al is ontmanteld is in zekere zin een geluk bij een ongeluk. Als ik zoiets geërfd had, zou ik de zaak anders aanpakken.’

Zorgvuldig ontvouwde hij zijn visie. Egon moest zich realiseren dat ze tegenwoordig in een moderne tijd leefden. Hij moest inspelen op de nieuwe politiek. George zou hem een voorbeeld geven. Havel was internationaal een enorme attractie, te vergelijken met Donald Duck. De cel waar Havel eens zat opgesloten kon tegenwoordig tegen betaling door toeristen bezichtigd worden. In dat soort business zat toekomst.

‘Op welke locatie staat die fabriek eigenlijk?’

‘Niet in het centrum. Aan de rand van Praag.’

‘Uitstekend,’ concludeerde George. ‘Daar is voldoende ruimte voor een parkeerterrein. Als ik de eigenaar was, zou ik ook de rest van het gebouw slopen en op het terrein iets heel nieuws bouwen. Een attractiepark. Maar geen gewoon vermaakcentrum. Het moet ook leerzaam zijn. En een politieke uitstraling hebben.’

Egon dacht na. Er moest inderdaad iets met zijn erfenis gebeuren.

‘De eigendomsakte ligt in een koffer onder mijn bed, in mijn appartement,’ zei hij aarzelend. Onderzoekend keek hij de Amerikaan aan. Was die man serieus?

George verfrommelde de lege zak chips en gooide hem met een boog in de prullenmand.

‘Ik zou er geen attractie van willen maken die uitsluitend voor toeristen is bedoeld. De onderneming moet ook van nationaal belang zijn. Ik ben niet voor niets naar mijn geboorteland teruggekomen.’

Egon hield zijn adem in.

‘Havelpark,’ mompelde George voor zich uit. ‘Dat is een prima naam. Tachtig procent van de bevolking heeft onder het communistisch regime uit verklikkers en meelopers bestaan, maar je kunt moeilijk een heel volk naar de psychiater sturen. Als een paar dissidenten willen meewerken, kan het Havelpark een plek van nationale verzoening worden.’

Plotseling hoorde Egon Kafka een welbekende stem over de binnenplaats schallen. Zuster Eva stond bij de ingang van het hoofdgebouw.

‘Wil iedereen ogenblikkelijk ophouden met zuipen!’ riep ze. ‘De operatiekamer is weer beschikbaar. De onderzoeken gaan gewoon door.’

Met besliste stappen kam ze op Egon af, nam hem bij de arm en leidde hem als een gevonden voorwerp terug naar de oogafdeling.

III

Toen hij met zijn koffer de tram uitstapte en de hoek van zijn straat in Amsterdam-Zuid omsloeg, werd hij daar verrast door twee autobussen die ter hoogte van zijn woning op de smalle rijbaan stonden geparkeerd. Over het trottoir liep een aantal goedgeklede jonge mensen op en neer. Ze hadden papieren met teksten in de hand waaruit ze luid aan het declameren waren.

De stoep voor zijn huis was met een rood-wit gestreept plastic lint afgezet, alsof in de woning een moord gepleegd was en de plaats des onheils verboden terrein voor onbevoegden was.

Egon Kafka stopte zijn sleutels terug in zijn zak en stapte de openstaande voordeur binnen. In de gang lagen dikke, zwarte elektriciteitskabels, die naar de woonkamer van zijn hospita op de begane grond leidden. Bea's interieur was onherkenbaar veranderd. Er stonden een modern leren bankstel, een glazen salontafel en een grote ficus opgesteld. De vervelozige trap die naar de eerste etage leidde, die aan Egon werd verhuurd, was nu van een hoogpolige paarse loper voorzien.

Bovenaan de trap stond een jonge, blonde vrouw in een geel colbertje in haar mobiele telefoon te praten. Achter haar rug, in de achterkamer die door Egon als slaapkamer werd gebruikt, klonken luide stemmen die hij niet thuis kon brengen.

Hij zette zijn koffer in het halletje neer en liep naar buiten. Nee, er was geen vergissing in het spel. Naast de voordeur stond duidelijk zijn naam.

Hij stapte weer de gang binnen en pakte zijn koffer op. Op dat moment kwamen een jongen en een meisje de trap af. Ze hadden beiden een script in de hand.

‘Het gaat nog niet lekker,’ zei het meisje. ‘De woorden komen niet prettig uit mijn mond. Zullen we de scène nog eens overdoen?’

Egon moest uitwijken omdat er een knalrode zitbank naar binnen werd gebracht. In het spoor van de mannen die het enorme meubelstuk naar boven sjouwden klom hij de trap op. De bank werd in zijn slaapkamer gezet, waar nog enkele andere meubelstukken stonden die beslist niet van hem waren.

Egons zitkamer aan de voorzijde van het huis was even onherkenbaar. Zijn eettafel was nergens te zien, evenmin zijn boekenkast, het televisietoestel en de kist waarin hij zijn papieren bewaarde. Waar waren zijn kleren, schoenen, boeken, computer en al zijn andere bezittingen gebleven? Geen spoor op deze verdieping wees erop dat hij hier ooit had gewoond.

‘Kennen wij elkaar?’ De jonge vrouw in het gele jasje was in de deuropening komen staan. Ze nam hem op alsof hij een object was dat in de weg stond.

‘Ik woon hier!’ riep Egon.

Ze keek hem fronsend aan. Ruim voordat ze met de Tv-opnames begonnen

had de productieleiding door middel van foldertjes de bewoners van de straat op de hoogte gebracht van de opnames, liet ze hem weten. In het foldertje werd de omwonenden tevens excuses aangeboden voor het eventuele ongemak dat de filmploeg zou veroorzaken en dank uitgesproken voor het begrip.

‘Ja, maar toch woon ik hier.’ Egon keek vertwijfeld om zich heen. ‘Hier, op deze etage! Ik kom net van Schiphol. Terug van een reis naar in Praag.’

‘Daar heb ik niets mee te maken,’ zei de blonde vrouw. ‘Maar één ding weet ik wel. Je kunt hier niet naar binnen. Maar als je wilt, kun je wel een kopje koffie met een gevulde koek in de bus buiten halen.’

‘Ik hoef niks te eten! Ik wil mijn huis in.’

Beneden, in het benedenhuis van zijn hospita, floepten felle schijnwerpers aan. Iemand riep in het gangportaal dat de opnames begonnen.

De jonge vrouw legde haar vinger tegen de lippen en trok Egon aan zijn mouw mee de trap af. Buiten op straat stelde ze hem voor aan een vrouw die bedrijvig tussen de mensen op het trottoir heen en weer liep en gezag uitstraalde. De vrouw bleek de leidster van de productie te zijn. Terwijl ze naar Egons verhaal luisterde, nam ze hem van hoofd tot voeten op.

‘U heeft pech,’ luidde haar conclusie. Het huis was door Bea Bakker, die een goede kennis van haar was, aan hen verhuurd. Voor een maand. Zelf was Bea op vakantie gegaan. Ze herinnerde zich dat ze had verteld over haar huurder boven. Die had zijn baan opgezegd en zat voor langere tijd in het buitenland, misschien voor goed. ‘Had u niet een erfenis gekregen?’

‘Dat heeft er niks mee te maken, ik wil mijn woning terug!’ hield Egon vol. ‘Ik heb in Praag in een ziekenhuis gelegen en wil eindelijk weer in mijn eigen bed slapen.’ Bovendien had hij schone kleren nodig, want zijn koffer was in het Praagse appartement vrijwel leeg geplunderd.

‘Dat wordt een beetje moeilijk,’ zei de productieleidster. ‘Alle spullen staan opgeslagen.’ Het was natuurlijk wel vervelend voor hem, maar over vier weken kon hij gewoon zijn woning weer in. Op dit moment werden er televisieopnames gemaakt, voor een serie die in de herfst op de TV te zien zou zijn. Dan kon hij zien hoe mooi zijn kamers er met die nieuwe inrichting uitzagen. Iemand anders zou het juist leuk vinden om zijn interieur op de TV terug te zien. Als hij geld wilde moest hij dat maar met Bea regelen. Die had een flink bedrag gekregen voor het afstaan van het huis.

‘Dat u zo onverwachts naar Amsterdam bent teruggekomen heeft niemand kunnen voorzien,’ besloot ze. ‘Dat is uw eigen verantwoordelijkheid. Ik raad u aan om bij iemand te gaan logeren.’

Opeens leken de huizen van zijn eigen straat onaantastbaar. Alsof hij ongewenst bezoek was nam de huizenmuur in hoogte toe. Minachtend staarden de grijze raamposten van de overkant hem aan.

Hij voelde dat hij even moest gaan zitten om zijn gedachten te ordenen. Bijna automatisch stopte hij bij een van de hoge portieken aan het einde van zijn straat en beklom een paar treden van de steile trap.

Eigenlijk hadden ze hem in het ziekenhuis langer willen houden, om nog wat onderzoekjes te kunnen doen. Volgens de oogspecialist was zijn blindheid van tijdelijke aard en was die veroorzaakt door een trauma. Een verblijf onder het puin, in zijn geval. Dat trauma was ook de oorzaak van de visuele waanvoorstellingen waar hij last van had. Voorstellingen over de inslag van een komeet op aarde en over moleculen op de bodem van de oceaan.

Egon had die visuele wanen juist als iets heel bijzonders ervaren. Het was net alsof er wetenschappelijke filmpjes in de privébioscoop van zijn schedel werden vertoond. Misschien waren zijn visioenen inderdaad een vorm van zelfbegoocheling, maar ze hadden in elk geval wat leven in de sleur van het ziekenhuisbestaan gebracht.

De voornaamste reden waarom hij uit Praag weg had gewild was dat de zaak met de Amerikaan verbazend snel geregeld was. Het eigendomsbewijs van de fabriek was aan George Seattle overgedaan en de cheque met het voorschot zat veilig in de achterzak van zijn spijkerbroek. In het ziekenhuis had hij vermeden om aan de toekomst te denken, maar toen de zaak eenmaal rond was, kon hij zich niet voorstellen dat hij na dat angstaanjagende verblijf onder het puin ooit weer in de buurt van die vermaledijde fabriek wilde komen. Wat naïef was het van hem geweest om in margarine te geloven. Hij, die zijn hele leven uit volle overtuiging roomboter gegeten had.

Maar wat stond hem nu te doen? Naar een hotel gaan was uitgesloten. Daarvoor had hij niet voldoende geld op zak. Het verzilveren van de cheque bij Postbank zou zeker twee weken in beslag nemen.

Achter de vitrage van een raam aan de overkant hield een paar ogen hem al een tijdje in de gaten. Dachten ze soms dat hij een dakloze was, die in het portiek wilde overnachten?

Nadat hij indertijd in het Tv-programma was verrast met zijn erfenis, werd hij door de bewoners van zijn straat begroet alsof hij door de uitzending een dierbaar familielid was geworden. Bea Bakker was door het dolle heen geweest en had aangekondigd dat ze bij hem kwam logeren als hij zich in Praag gevestigd had. Nu werd het hem door een Tv-uitzending onmogelijk gemaakt zijn eigen huis binnen te gaan!

Hij stond op en zette zich neer op de bovenste traprede van het portiek, waar

geen ongewenste blikken hem konden zien. Hij staaarde voor zich uit en luisterde naar de stilte. Beneden zich zag hij de onderkant van een boom. Erachter stond een auto geparkeerd. Ergens in de straat hoorde hij een kinderstem. Iemand lachte in de verte. Een auto kwam voorbij. Toen weer één. Daarna werd het weer stil.

Egon legde zijn armen in zijn schoot en liet zijn hoofd tegen de bakstenen muur rusten.

Moe, verlaten en zonder duidelijke bestemming, zo zou ook het minuscule stukje van de komeet zich gevoeld hebben toen het in de oceaan verzonk. Plotseling realiseerde Egon zich dat hij een sterke band had met die moleculen, die op de bodem van de oeroceaan waren neergedaald.

Ondanks de duisternis die op zo veel mijl onder het zeeoppervlak heerste kon hij duidelijk de modderige substantie van de bodem onderscheiden. Behoedzaam speurde hij de omgeving af. Snel vond hij het groepje moleculen terug dat zich van de komeet had losgemaakt. Ze waren terechtgekomen op een plateautje tussen een formatie van kristallen, die als een groepje miniatuurwolkenkrabbers uit een rotspartij groeide.

De moleculen mochten blij wezen dat ze niet op het onherbergzame aardoppervlak waren beland. De oceaanbodem was een vredige schuilplaats. Het halfdonker was verrassend sereen en het water aangenaam lauw. Uit een spleet in de zeebodem borrelde vredig het gas op van de onderaardse magma. De vlakke ruimte binnen de kristalformatie, waar het onderdeelje van de komeet was beland, had iets van een warme, beschermende handpalm die een genegenheid uitstraalde zoals de moleculaire wereld van het stukje komeet nergens in het heelal had meegemaakt.

Egon besloot bij het brokje te blijven waken. Dat was het minste wat hij als tegenprestatie voor de fascinerende beelden terug kon doen. Als een antieke Griek, die zijn transcendentale verbeelding tot het vermogen van een elektronenmicroscop wist op te voeren om daarmee de onzichtbare wereld tot in detail te kunnen vergroten, richtte hij zijn observatievermogen op de moleculaire groepering in de kristalformatie.

Met zijn messinggele metaalglans had het mineraal iets van een juweel. Kubische vormen lagen opgestapeld als vierkante druiventrossen. Het overblijfseltje van de komeet lag op het kristallen plateautje, naakt en weerloos, als een te vondeling gelegde baby, op de juiste plek.

Op dat moment ontwaarde Egon een zwak, geelachtig licht dat uit de kristalformatie begon te schijnen en dat als vloeibaar barnsteen overkwam. De rook die het magma afgaf, de warmte en het zachte licht gaven de zeebodem een romantisch aanzicht, alsof er voor de gezelligheid een kleine open haard was aangestoken.

Verlucht staaarde Egon naar de voorstelling die zich achter zijn gesloten oogleden

als een filmpje voor hem afrolde. Hij zag hoe het kristal begon te iriseren, hoe de moleculen van het brokstukje zachtjes begonnen trillen. Onverwachts nam de straling uit het kristal in kracht toe. Doelbewust richtte de straling zich op één van de moleculen en boorde zich er diep in.

Straling die onzichtbare deeltjes transporteerden kon een problematisch verschijnsel zijn, wist hij uit de literatuur. Bezorgd vroeg hij zich af wat deze straling in de moleculen zou aanrichten, want hij begon zich een beetje verantwoordelijk voor zijn eigen visioen te voelen.

Het kristal gaf nu als een bezetene licht af. De straling bleef maar het binnenste van de bewuste moleculen penetreren, dat daardoor in een hevige siddering en trilling werd gebracht. Het leek alsof de samenhang van de atomen waaruit de moleculen was opgebouwd een verandering onderging. Langzaam maar zeker vond er in die ene moleculen een transformatie plaats.

Egons microscopische waarnemingsvermogens namen toe. Plotseling was hij in staat de atoomverbindingen van de moleculen te onderscheiden. Gefascineerd keek hij toe hoe de tussenstukjes opgewonden de straling opzogen. Rond de atomen ontstond een roodachtige gloed. Het kristal had met zijn stralenbundels binnen in de moleculen een soort computerprogramma in gang gezet. Het was duidelijk dat er een algehele opwindende heersing was en dat er iets onvermijdelijks zou gaan gebeuren. Iets van wezenlijk belang.

Het begon al licht te worden toen Egon zijn ogen opsloeg. Even was hij verbaasd dat hij zich niet op de lauwe zeebodem bevond, maar op de koude stenen trap van een portiek.

Ongelofelijk was het wat hij nu weer had beleefd! Hij moest ogenblikkelijk Helmut Vogel te spreken zien te krijgen, hem vertellen wat hij had gezien. Hij moest zo snel mogelijk Helmut's telefoonnummer te pakken zien te krijgen en naar Hamburg bellen. Helmut kon bevestigen of het waar was wat hij vermoedde, of het mogelijk was dat de straling uit het kristal de oerdrift vertegenwoordigde. Had hij inderdaad de allereerste geslachtelijke penetratie bijgewoond die ooit had plaatsgevonden? Als zijn voorstellingen overeenkwamen met de werkelijkheid, dan was het ontstaan van het leven op aarde geen idyllische gebeurtenis geweest, maar kwam het bijna op een soort verkrachting neer.

De bussen van de Tv-ploeg stonden nog op dezelfde plaats geparkeerd. Het trottoir was verlaten. Uit de ramen van zijn etage scheen fel licht.

Voor de ramen op de begane grond waren zwarte gordijnen opgehangen. Egon drukte zijn neus tegen de ruit aan en probeerde door een spleet in de gordijnen naar

binnen te kijken. Midden in Bea's kamer stond een bed. De blonde vrouw met het gele colbertje wipte er als een kind op en neer om de vering uit te proberen. Toen verscheen een gespierde man in beeld. De man was helemaal naakt en kaalgeschooren, waardoor hij op een reusachtige fallus leek. Zijn lichaam glom, alsof het net uit een vochtige omgeving kwam.

Plotseling voelde Egon een stevige hand in zijn kraag.

‘Wat moet dat hier?’ riep een man met een donkere huid die over zijn spierballen een wit T-shirt droeg. Ruw trok hij Egon van het venster weg.

Egon rechte zijn rug en protesteerde.

‘Ik woon hier,’ zei hij. ‘Op de eerste verdieping. Ik moet even naar boven en iets opzoeken.’

De blonde vrouw met het colbertje kwam de voordeur uit.

‘Wat is er aan de hand?’ vroeg ze. Toen herkende ze hem.

Egon probeerde een glimlach om zijn mond te draperen.

‘Ik wil heus geen Tv-opnames bederven,’ zei hij, ‘maar ik heb dringend een telefoonnummer nodig. Laat me snel even boven zoeken, of ik mijn papieren kan vinden. Jullie hoeven echt niet bang te zijn dat ik blijf.’

Jammer dat Bea met vakantie was, zei de blonde vrouw, en dat Egon het contract niet had gezien dat ze ondertekend had. Daar stond namelijk in dat het productie-team vierentwintig uur per dag over het huis kon beschikken. Het hele huis, dus ook over de eerste verdieping. Overdag namen ze een soap-opera op en 's nachts werden er adult movies gemaakt.

‘Ik wil niet storen,’ probeerde Egon nog. ‘Ik wil alleen even in mijn spullen zoeken. Ik heb dringend een oude agenda nodig.’

‘Je spullen liggen opgeslagen,’ zei de vrouw kortaf. ‘Heb je dat dan niet begrepen? En wáár, dat weet ik niet. Daar ga ik niet over.’

Om hem te laten merken dat haar geduld op raakte, keek ze op haar horloge. ‘Het is al bijna ochtend,’ zei ze streng.

Het begon zachtjes te regenen. De blonde vrouw en de bodyguard gingen de woning binnen en trokken de deur stevig achter zich dicht.

Egon liep langzaam terug naar het portiek waar hij zijn koffer had achtergelaten. Eerlijk gezegd had hij er geen idee van in welke agenda Helmut's telefoonnummer stond genoteerd. Het was zo lang geleden dat hij bij het echtpaar had gelogeerd. Het was maar de vraag of ze nog in Hamburg woonden, of Helmut nog in leven was. Misschien was de wetenschapper met zijn enerverende bestaan al lang aan een hartaanval ten onder gegaan.

Zodra Egon zijn positie op de hoogste traptrede hernam en zijn ogen sloot, was

hij terug in zijn visioen, geholpen door de geelachtige straatverlichting die opmerkelijk leek op het barnstenen licht dat op de zeebodem had geschinen.

Met de opborrelende gassen in zijn neus, die via de spleten uit de onderaardse magma ontsnapten, vond hij zonder moeite de kristallen torenformatie in dezelfde toestand terug als hij die even eerder had achtergelaten.

Hij stelde zijn microscopische blik op scherp. De molecule lag nog steeds op het platte vlakje van het kristal. Maar bij nader inzien was er toch iets veranderd. Zij was niet meer een minuscuul, levenloos onderdeelje van een brokje dat bij een komeet had gehoord. Zij was nu geheel doordrongen van de straling van het kristal en verspreidde een sterke schittering. Als een lichtreclame op de verlaten zeebodem lag de molecule daar te gloeien van vreugde.

Egon voelde onmiskenbaar aan dat binnenin de molecule een soort verwachting was ontstaan. De molecule wilde af van het gebruikelijke werkschema, van het anorganische dogma. Door de straling die haar had bevrucht was zij een kristalliserend proces geworden. Ze wilde groeien, zich manifesteren. Een wens die al het organische leven eigen is.

Hij stond perplex. Hij begreep dat wat hem nu werd geopenbaard een proces was dat zich miljarden jaren geleden had afgespeeld. Zonder dat hij over de kennis van een wetenschapper als Helmut beschikte, werd hem in een droombeeld de eerste moleculaire modificatie voor ogen getoverd. Hier, in een Amsterdams portiek, was hij er getuige van hoe een molecule in de diepte van de oceaan, waar water zich met rook vermengde, aan een magistraal veranderingsproces begon waarmee wellicht de kiem voor het leven op aarde was gelegd.

‘Zit u hier al lang?’

Het was al ochtend. Als vanuit een uitkijktoren van waaruit een onalledaags schouwspel was te zien, staarde een uit de kluiten gewassen vrouw op Egons zittende gestalte neer. Achter haar rug stond in het portiek de voordeur uitnodigend open.

Egon kende het gezicht wel. Hij was de vrouw regelmatig tegengekomen, op straat en in de supermarkt. Hij had haar wel eens gegroet, maar nooit met haar gesproken.

De vrouw wist echter precies waar hij woonde en ook dat in zijn huis Tv-opnames werden gemaakt.

‘We kunnen niet wachten tot de serie wordt uitgezonden,’ zei ze. ‘Wat? Was u er niet van op de hoogte dat uw woning wordt gebruikt? Wat sneu dat u de hele nacht in het portiek heeft gezeten. U moet doodmoe zijn.’

‘Ik ben inderdaad een beetje moe,’ gaf Egon toe. Maar die moeheid was eerder

te wijten aan de opwinding die de molecule had veroorzaakt, dan aan het zitten op een stenen trap.

‘De afgelopen nacht ben ik dichtbij de waarheid gekomen,’ concludeerde hij hardop. ‘Het was een kristal die in de molecule de behoefte aan een ontwikkeling heeft geïnstalleerd.’

De vrouw zette een verbaasd gezicht.

‘Ik ben met oogproblemen in het ziekenhuis opgenomen,’ legde Egon uit. ‘Op onverklaarbare wijze is mijn waarnemingsvermogen juist enorm toegenomen.’ Hij was dus niet slechtziende geworden, maar zag nu in zekere zin te veel.

‘Erg dat vandaag de dag mensen uit het ziekenhuis worden ontslagen terwijl ze nog helemaal niet in orde zijn,’ vond de vrouw.

Egon stond op en klopte zijn broek af.

‘Ik moet mijn cheque nog verzilveren. Daarom kan ik niet naar een hotel. Misschien moet ik maar in het Vondelpark slapen.’

‘In het Vondelpark?’ riep de vrouw verontwaardigd uit. ‘U bent toch geen zwerver! U heeft toch een huis? Buren moeten elkaar helpen. Komt u toch binnen. Zin in een kopje koffie?’

Op dat moment verscheen een tweede vrouw in de deuropening. Even dacht Egon dat zijn gezichtsvermogen hem weer parten speelde. De vrouw die nu het portaal opkwam leek precies op de vrouw die hem had aangesproken. Twee identieke bleke gezichten, blauwe ogen, steile blonde haren, zware brilmonturen. Twee flinke, gezette posturen van vrouwen die al ver in de veertig waren.

Ze merkten zijn verwarring.

‘Ja, we lijken vreselijk op elkaar,’ zei de vrouw die hem had aangesproken. ‘Ik ben Odile. En dit is Adele, mijn tweelingzuster.’

In de huiskamer kon Egon zijn ogen nauwelijks van de zusters afhouden. Wat een prachtig voorbeeld van een vrucht die zich in twee identieke delen had opgesplitst. Hij was de zusters nooit samen op straat tegengekomen en had niet kunnen vermoeden dat het om een identieke tweeling ging. Ze zagen er vrijwel hetzelfde uit, maar toch reageerden ze verschillend. Odile was het meest aan het woord en leek het meest ondernemend. Adele hield zich meer op de achtergrond. Als Odile sprak bewoog ze woordeloos met haar lippen mee, alsof ze alles wat haar zuster zei bij zichzelf herhaalde.

De tweeling bleek op de hoogte te zijn van zijn erfenis en van de margarinefabriek in Praag. Ze hadden de uitzending op de TV gezien en meneer Kafka direct herkend.

‘Ik heb de fabriek verkocht,’ zei hij, ‘aan een Amerikaan.’

‘Wij kunnen u misschien helpen,’ zei Odile toen Adele met het tweede kopje kof-

fië binnenkwam. Op de begane grond hadden ze een fietsenstalling, zoals meneer Kafka waarschijnlijk wel wist. Na de dood van haar man, een jaar geleden, was Odile van plan geweest om de stalling te sluiten en de ruimte geschikt maken voor bewoning. Niet alleen vanwege het woningtekort, maar ook omdat de stalling haar zo geschikt leek voor een invalide. Dat soort mensen verdiende het immers om geholpen te worden. Door middel van het schuine plankier kon je met een rolstoel gemakkelijk de stalling in- en uitrijden. Toen bij de uitdrager op de hoek laatst een stevige oude rolstoel voor een habbekrats te koop stond, hadden ze die aangeschaft om hem uit te proberen. Het ging fantastisch. Zelfs die ongewoon brede rolstoel kwam zonder problemen door de deur.

‘Aan de verbouwing zijn we nog niet toegekomen,’ zei ze. In het voorste deel stonden nog steeds de fietsen. Maar achterin de kelder leek het een beetje op een woonkamer. Het was er natuurlijk niet erg luxueus en niet te vergelijken met een hotel. Maar zou niet veel kosten. Wat dacht meneer Kafka van een bedrag per maand dat overeenkwam met het stallen van vier fietsen?

Zodra Egon in gezelschap van Odile de schemerige fietsenstalling betrad, kreeg hij weer een nieuwe associatie, die hij snel probeerde te onderdrukken. De associatie met een menselijk bezinksel dat per toeval in een luchtbel op de zeebodem was terecht gekomen.

In de ruimte achterin de fietsenstalling stond een klaptafel met drie stoelen en een slaapbank. Daglicht kwam slechts door een klein bovenraampje dat op een plaatsje uitkwam.

Odile legde het stapeltje beddengoed op de bank en schakelde een klein televisietoestel aan, dat op de cementen vloer stond.

‘Zo wordt het hier beneden een stuk gezelliger, nietwaar?’

Tevreden keek ze naar het effect. De vrolijke kleuren van het Tv-scherm leidden inderdaad de aandacht van de fietsen af.

‘Ik laat je nu alleen,’ zei ze. ‘Het is zaterdag en ik haat het om in de supermarkt in een lange rij te staan.’

Egon ging op de bank zitten en staaarde naar de TV. Opeens kwamen de Nederlandse Tv-programma’s hem onwezenlijk voor. Er werd alleen maar gediscussieerd. Niet over de politiek of economie, maar over totaal onbelangrijke zaken.

Op de buis verscheen een bekende presentatrice. Met een ernstig gezicht leidde ze de discussie in. Haar gasten hadden een gemeenschappelijk probleem: ze hadden er moeite mee om met vakantie te gaan. Een man vertelde dat hij zich in het buitenland veel eerder verveelde dan thuis. Een tweede vond op vakantie gaan zonde van het geld. Een vrouw, die steeds aan het woord probeerde te komen,

bracht, toen het eindelijk haar beurt was, eruit dat ze zich moeilijk op haar gemak kon voelen in landen met een ander politiek systeem.

De deur van de stalling ging open en liet een brede reep zonlicht en de beide zusters binnen. Uit hun boodschappentas haalden ze plastic borden, bestek en bekers te voorschijn. Vervolgens een halfje bruin, een pot appelstroop, een pak karnemelk en een stapeltje papieren servetten. Bij elk voorwerp dat ze op de klaptafel legden knikten de zusters elkaar instemmend toe. Tot slot haalde Odile een kuipje margarine uit de tas en zette dat gniffelend voor Egon neer.

De tweeling zette zich op de klapstoelen neer. Na een paar korte kuchjes begonnen ze boterhammen met margarine en appelstroop te besmeren en legden die op de plastic bordjes. Vervolgens goten ze karnemelk in de bekers.

Egon zag met verbazing dat de zusters hun mes in dezelfde richting bewogen, dat ze de bekertjes met precies dezelfde hoeveelheid vulden, en dat ze op precies hetzelfde moment een slok van hun karnemelk namen.

‘Je kunt gerust nog dikker appelstroop op je brood nemen, hoor,’ spoorde Odile hartelijk aan. Ook al waren ze zelf nogal matig, ze wilde niet de indruk wekken dat ze niet wisten wat gastvrijheid was.

Onder het tafeltje raakte ze met haar voet die van Adele aan en gaf haar zuster een knipoog.

Op dat moment begon de discussie op de TV over het probleem van de kwaliteit van de gom van Nederlandse postzegels. Het plakspul was de laatste tien jaar achteruit gegaan, in tegenstelling tot de gom in omliggende landen. Een half miljoen brieven werd jaarlijks terug naar de afzender gestuurd, omdat de frankering eraf gevallen was.

‘Tja, tja, het is me wat,’ zuchten de zusters eensgezind, terwijl in het studiopubliek de opgeheven handen werden geteld van degenen bij wie de post wel eens beschadigd door de brievenbus kwam.

‘Hou je van muziek?’ vroeg Odile toen het optreden van een bandje werd aangekondigd.

‘Het hangt er van af,’ zei Egon voorzichtig.

Odile boog zich dichterbij hem toe.

‘Mijn man zat in de muziek,’ liet ze plechtig weten.

‘Imitator van Elvis Presley,’ voegde Adele er enthousiast aan toe. ‘En een hele goeie!’

Odile knikte. Henk was er al mee begonnen voordat hij de fietsenstalling had. En hij had enorm succes. Hij was kleiner dan de echte Elvis geweest, maar hij wist precies hoe hij in dezelfde houding moest staan, met gespreide benen en de microfoon als een brandende fakkel in zijn hand. Met een bandrecorder had hij zich hier, achterin de fietsenstalling, op zijn optredens voorbereid en nieuwe songs ingestu-

deerd. Ja, Henk had zich vreselijk ingezet. Die optredens hadden hem uiteindelijk gesloopt. Al dat reizen door het land en het tot diep in de nacht op de bühne staan waren hem niet in de koude kleren gaan zitten.

‘Hij heeft een hartaanval gehad,’ fluisterde Adele.

Odile pinkte een traan weg.

‘Ik heb er nog steeds spijt van dat we de gitaar hebben verkocht. Gelukkig hebben we zijn kostuum nog.’

Zodra Egon op de bank lag en zijn ogen sloot, kwam de molecule weer in zijn gezichtsveld. Ze lag nog steeds op het kristal. Het barnstenen licht was hartstochtelijk binnen in haar aan het pulseren. De elektronen die in hun schillen rond de atoomkern hun baan beschreven kon hij door de snelheid van hun rotatie niet exact waarnemen, maar wel begreep hij dat ook zij door de straling van het kristal waren opgeladen en vol spanning zaten.

Ook kristalliseren was een uniek verschijnsel. Het doorgeven van een bepaalde energie, die de groei van het kristal tot stand bracht, stond dichtbij het beginsel van het leven. Het geheim was kennelijk aan de molecule overgedragen. Egon kon zich voorstellen dat zij de eigenschappen van het kristal wilde overnemen en ontwikkelen, niet alleen in omvang toenemen maar ook schitteren. Net als een lichtreclame.

Hij sloeg zijn ogen op. Hij had pijn in zijn rug. Op de zachte zitting van de bank zocht hij naar een positie waarin hij het langer kon uithouden. Eerst probeerde hij met gebogen benen op zijn zij te liggen, dan met de benen uit elkaar. Maar hoe hij ook lag, het was onmogelijk om ontspannen op die bank te blijven liggen. Het schuimrubber had door de jaren heen aanzienlijk aan veerkracht verloren.

Hij stond op en zocht naar de lichtschakelaar. Toen het peertje aan het plafond aanfloepde zag hij in een hoek naast een kapotte fiets een grote stoel op wielen staan.

Egon trok de rolstoel naar het midden van de kelder. De stoel was stevig en leek minstens een halve eeuw oud. Hij had ongebruikelijk grote afmetingen, met een brede houten zitting en brede armleuningen.

Egon ging zitten. De rolstoel leek als op maat gemaakt. Met de handen op de leuning, als een koning op zijn troon, keerde Egon terug naar de vraag die hem het laatste half uur bezig hield.

Hoe was het mogelijk dat hij, terwijl hij geen wetenschappelijke opleiding had gehad en ook niet over wetenschappelijke ervaring beschikte, dat juist voor zijn ogen, als in een natuurfilm van de BBC, werd afgedraaid wat zich miljarden jaren geleden had afgespeeld en waar niemand nog het fijne van wist?

Sinds hij onder het puin vandaan was gehaald was zijn hoofd niet meer die een-

voudige tent, waarin je met een zaklantaarn makkelijk alles kon vinden. Soms was het net alsof zijn brein op een ander elektriciteitsnet aangesloten was.

Hadden zijn hersens tijdens zijn verblijf onder het puin soms een transformatie ondergaan, waardoor hij paranormale eigenschappen had ontwikkeld?

Was dat nu een zegen of een vloek?

De nieuwe huurder was een geschenk uit de hemel, vond de tweeling. Ze hadden onder druk van een actiegroep gestaan die de fietsenstalling als leegstand had bestempeld. Volgens de actievoerders stonden er in Nederland tienduizenden popgroepen geregistreerd, die naar een oefenruimte zochten. Zo'n fietsenstalling was een ideale plek.

Uit piëteit met Odile's overleden man, die ten slotte ook tot de muziekbranche had behoord, hadden de zusters beloofd erover na te denken, maar het leek hun een afschuwelijk idee om jonge mensen met hun moderne herrie beneden zich te hebben. Nu was er geen sprake meer van leegstand. De kelder werd verhuurd aan een keurige doch tijdelijk noodlijdende ex-fabrikant van margarine.

Met de tien gulden voorschot die ze van Egon kreeg had Odile iets extra lekkers gekocht. Crèmemelange gesorteerd, zo heetten de koekjes. Door het cellofaan heen zagen ze er smakelijk uit. De crèmemelange bestond uit vier categorieën. De eerste soort had de kleur van advocaat, de tweede soort bestond uit een grappig lichtbruine krul. De derde had de kleur van sinaasappel, en de laatste groep was van een donkere chocopasta.

Adele zat haar thuis op te wachten. Ze was net in de

fietsenstalling geweest, zei ze. Kijken hoe het met meneer Kafka ging. Het was vreemd, hij zat alleen maar in die rolstoel. Zonder een woord te zeggen en met gesloten ogen. Het leek alsof hij onder een merkwaardig soort innerlijke spanning stond.

‘Zou hij ziek zijn?’

‘We brengen hem een paar koekjes,’ zei Odile. ‘Dat zal hem in een goede stemming brengen.’

Toen ze het pakje crèmemelange openmaakten, verdween hun enthousiasme. Terwijl het eerste stapeltje, zichtbaar achter het cellofaan, inderdaad vier koekjes bevatte, kwamen de zusters tot ontdekking dat de volgende stapeltjes slechts uit drie koekjes bestonden. Eerst dachten ze dat de ontbrekende koekjes door het schudden in de boodschappentas van de stapeltjes waren verdwenen, maar hoe ze ook in de verpakking tuurden, de missende koekjes waren spoorloos.

Odile zuchtte.

‘We gaan terug,’ zei Adele. ‘Samen.’

De bedrijfsleider van de supermarkt moest, net als zij, tot de conclusie komen dat, als ze geen koekjes hadden opgegeten, het pakje inderdaad drie koekjes minder bevatte dan op de verpakking stond aangegeven. Volgens hem kwam het door een verkeerde instelling van de machine in de fabriek. Hij beloofde de firma van het probleem op de hoogte te stellen en gaf de zusters een geheel nieuw pakje crème-melange mee, blij dat ze geen paniek hadden gezaaid, zoals andere klanten deden als een product niet in orde was.

De schemering van de fietsenstalling bleek ideaal te zijn voor verdere observaties. Zittend in de rolstoel keerde Egon moeiteloos terug naar het lichtende overblijfsel van de komeet. Omringd door het zwijgende water van de oceaan zee bevond het zich nog steeds op dezelfde plek op het kristal. De molecule straalde niet alleen licht uit maar was nu ook gezwollen.

Alsof ze zich van Egons blikken bewust was en zijn aandacht wilde vasthouden, begon de molecule plotseling nog meer licht te genereren, licht van een neongroene kleur. Er was een soort bezieling in haar ontstaan. Zoals een ijdel mens verliefd kan worden op zijn spiegelbeeld, zo raakte de molecule, door de reflectie op het glanzend kristallen oppervlak waarop ze lag, bezeten van zichzelf.

Egon zag hoe de neongroene straling nu ook het binnenste van de aangrenzende moleculen begon te penetreren. Hij vroeg zich af of dat invloed zou hebben op hun atoomkernen. Of die atomen door een wisselwerking nieuwe combinaties konden vormen. In de wijde ruimte tussen de atoomkernen en de roterende elektronen van de molecule speurde hij naar iets waardoor er spontaan verandering kon ontstaan. Maar hoe hij ook tuurde, de atoomruimte was slechts gigantisch groot en even leeg, net zoals Helmut hem die vroeger beschreven had. Als de atoomkern een kleine erwit zou zijn, had Helmut gedoopt, en als je die kern in het centrum van een middelgroot voetbalveld zou neerzetten, dan zou je de roterende elektronen pas op de laatste rij van de tribune aantreffen.

De bedompte lucht die tegen de avond in de fietsenstalling hing had iets van de geur van het puin onder de vloer van de fabriek, de plek waar hij bijna zelf anorganisch was geworden.

Egon stond op. Het raampje in de achtermuur zat dicht geveerd en kon niet open. Daarom zette hij de deur naar de straat open om wat frisse lucht binnen te krijgen.

Even aarzelde hij wie van de tweeling voor hem stond, maar na een paar zinnen begreep hij dat het Odile was. Ze kwam informeren hoe het met hem ging.

De afgelopen nacht was zenuwslopend geweest. Niettemin verzekerde hij Odile dat de oude rolstoel hem beter beviel dan de zachte slaapbank en dat ze zich geen

zorgen om hem hoefde te maken.

‘Heb je geen last van mensen die hun fiets komen ophalen of brengen?’ vroeg Odile.

‘Nee. Ik geloof dat het tamelijk rustig is geweest.’

Hij herinnerde zich een vrouw, die zijn aanwezigheid pas bij het weggaan had opgemerkt en van schrik het fietssleuteltje uit haar hand had laten vallen. Een oudere man had gemeend dat hij van de bewaking was en wilde weten of de stal-
lingkosten omhoog gingen. Een meisje met een leuke band was teleurgesteld dat hij die band niet had willen plakken. Mèèr had hij niet gemerkt.

‘Mooi. Maar nu iets anders,’ zei Odile. ‘Ik vind het niet erg fris dat je al twee nachten in je kleren slaapt. Zal ik bij de HEMA een pyjama voor je kopen?’

‘Nee. Maar toch bedankt.’

‘Zal ik een krant voor je kopen. Een tijdschrift of een boek? Hou je van puzzelen?’

Egon schudde van nee. ‘U hoeft zich echt geen zorgen te maken. Schemering en afzondering zijn momenteel alles wat ik nodig heb.’

‘Hoe bedoel je?’

‘Ik sta op het punt een raadsel te ontrafelen,’ legde hij uit. ‘Iets waar de wetenschap nog niet uit is. Het raadsel hoe het leven op deze planeet is ontstaan.’

‘Gelukkig,’ zei Odile. ‘Ik was al bang dat je je verveelde.’

Voordat ze de aftocht blies, verzocht ze hem de deur niet te lang open te laten staan. Haar klanten vertrouwden er immers op dat hun fietsen veilig stonden.

Zodra Egon zich weer op de zeebodem had geconcentreerd, wachtte hem daar een verrassing. Aanvankelijk leek het dat de situatie nog steeds dezelfde was en hij geen enkele fase van het proces had gemist. Maar toen hij de molecule op het kristal nog eens goed van alle kanten bestudeerde, ontwaarde hij een microscopisch klein slijmerig, lichtgroen-fluorescerend hoopje, dat in het lauwe zeewater trilde en rilde alsof ze het koud had. Er was niet veel denkwerk voor nodig om te beseffen dat het bibberende zakje, dat aan een minuscuul hoopje snot deed denken, de langverwachte organische cel was. De conversie van anorganisch naar organisch had al plaatsgevonden!

Waarom was dat stomme mens hem juist op dat moment wakker komen maken! Terwijl hij naar dat geklets van haar had geluisterd, waren er chemische processen in gang gezet die het leven deden ontstaan. Door het gebazel van die vrouw was hij nu net het hoogtepunt van zijn natuurfilm misgelopen, het moment van de geboorte van de allereerste organische cel.

Hoe zou het aflopen? Hij moest redden wat er te redden viel! Wat hem nu te

doen stond was alle contact met de buitenwereld verbreken en zijn microscopische aandacht volledig richten op wat zich op de zeebodem afspeelde.

Adele zat boven te borduren met de televisie aan. Ze keek naar een reportage over een grote zwerm vogels die door een tekort aan bomen rond het Amsterdamse Centraal Station een chaotische situatie hadden doen ontstaan. Leidingen van trams en treinen raakten overbelast. Via luidsprekers trachtte men het geluid van roofvogels na te bootsen maar de vogels bleven zitten waar ze waren.

Ze keek op toen Odile met een bezorgd gezicht de woonkamer binnenkwam.

‘Als die rolstoel nu zo intensief gebruikt wordt, moet hij eigenlijk eens nagekeken worden,’ zei Odile. Ze was net beneden geweest en kreeg de indruk dat meneer Kafka niets anders deed dan dag en nacht in die stoel zitten.

‘Fijn dat die stoel nu echt wordt gebruikt,’ vond Adele. ‘Zal ik beslag maken en pannenkoeken voor hem bakken?’

‘We zouden vandaag toch naar het Amsterdamse Bos gaan?’

‘Dat kan ook later op de middag nog.’

Egons kwaadheid begon zich nu ook tot de zwangere molecule uit te strekken. Waarom had ze met die geboorte van die levende cel niet even op hem gewacht? Wilde ze de openbaring voor hem verborgen houden? Wilde ze soms dat de oplossing van het grootste raadsel dat er bestond voor eeuwig ontoegankelijk bleef?

Na alles wat hij met haar had meegemaakt, was hij niet van plan het erbij te laten zitten. Hij zou haar op het matje roepen, haar verwijten dat zij zijn afwezigheid had misbruikt. Haar dwingen te rapporteren hoe ze het geflikt had het proces op gang te brengen!

De uitdrager schrok toen hij de fietsenstalling binnenstapte en het dunne lijf van Egon Kafka ontdekte dat bewegingloos en met gesloten ogen in het donker in de rolstoel zat.

Even meende hij dat de man was overleden, maar toen hij hem bij een schouder pakte merkte hij dat hij normaal ademde.

De uitdrager zette zijn gereedschapskist op de grond en kuchte een paar keer luid.

‘De dames hebben me gestuurd,’ kondigde hij aan. ‘Nu de stoel zo veel wordt gebruikt, vinden ze het beter dat hij even wordt nagekeken.’

Egon reageerde niet. Hij kneep zijn ogen nog steviger dicht. Er was leven in de brouwerij ontstaan. Hij mocht nu niets meer missen van het proces!

Alsof het kristal een bouwplaats was, draaide in het brokstukje van de komeet de bedrijvigheid op volle toeren. Een hele meute cellen was er aan het werk. Als

bezetenen maakten ze kopieën van zichzelf. Met een onzichtbare draad snoerden ze zichzelf in het midden in, zodat er een scheidingswand ontstond. In een mum van tijd was één cel tot twee cellen gemaakt. De pasgeborenen waren huiverden en trilden maar stonden niettemin te trappelen om zich zo snel mogelijk te vermenigvuldigen.

De uitdrager had van de zusters gehoord dat Egon een tijdje in het ziekenhuis had gelegen. Hij begreep dat hij heel wat slaap in te halen had. Daarom besloot hij niet verder aan te dringen en zijn opdracht zo snel mogelijk uit te voeren.

Met zijn schroevendraaier sloeg hij op de buizen van het onderstel en vervolgens op de stangen van de leuning en de rug. Alsof hij een stemvork hanteerde luisterde hij bij elke slag geconcentreerd naar het geluid.

Vervolgens controleerde hij, voor zover hij erbij kon, de houten elementen. De laklaag was een beetje afgebladderd maar dat had de stevigheid van de plankjes niet aangetast. Toen waren de verbindingen aan de beurt. Een paar schroeven moesten vaster aangedraaid. Twee schroeven ontbraken en moesten vervangen worden.

‘Mag ik even,’ zei hij. Met één arm tilde hij Egons benen op en zette met de ander de voetensteun wat hoger, zodat het houten zitvlak minder in de dijen sneed.

De uitdrager had de stoel in de Verenigde Staten opgekocht, in Atmore, waar hij in een gevangenis had gewerkt. Het was een elektrische stoel geweest die na de laatste executie was afgedankt. Die keer had het een zekere John Evans betroffen, veroordeeld wegens roofmoord op een pandjesbaas. De uitdrager was aanwezig geweest toen de stoel na achttien jaar weer gebruikt werd. Bij de eerste stroomstoot brandde één van de elektroden aan Evans’ been door en raakte los. Bij de tweede stroomstoot kwamen er rook en vlammen uit zijn slaap. Pas na een ongebruikelijk lange derde stoot kon Evans door de artsen officieel dood verklaard worden.

De uitdrager liet de stoel naar Nederland verschepen. Omdat hij van knutselen hield, had hij de riemen verwijderd en de stoel van wielen en remmen voorzien, zodat hij weer een nuttige functie kreeg. Maar niemand wilde hem hebben. Ten slotte had hij hem voor een schijntje aan de tweeling verkocht.

‘We gaan een ommetje maken,’ kondigde hij aan en tikte Egon op de schouder. ‘Om te weten of de wielen en remmen het nog doen, gaan we die buiten even uitproberen. Blijft u maar gewoon zitten.’

Egon probeerde de stem te negeren. Hij was ingespannen bezig met het tellen van de cellen, maar raakte al spoedig de tel kwijt, want binnen enkele ogenblikken werd hun aantal weer verdubbeld. Het tempo waarin de cellen zich vermenigvuldigen was adembenemend. En ook het feit dat er niet eens geslachtsverkeer voor

nodig was.

Zijn filmvoorstelling ging langzaam over in een audiovisuele presentatie. De zee rondom de cellen gonsde als de laagste snaar van een contrabas, terwijl binnen in de cellen een kakofonie ten gehore werd gebracht. Een herrie alsof verschillende orkesten door elkaar speelden.

De uitdrager trok de deur van de stalling open, zette de rolstoel in de juiste richting en duwde Egon het plankier op.

Het was mooi weer. De uitdrager liep tevreden achter de door hem verbouwde stoel aan die nu in de praktijk demonstreerde hoe handig hij was.

‘Zo, nu zijn we bij uw huis,’ zei de uitdrager toen ze de woning van Egon passeerden.

Een busje van parkeerbeheer reed langzaam door de straat, voorop gegaan door een parkeerwacht die de vergunningen controleerde. Alle auto’s die bij de Tv-ploeg hoorden hadden keurig een dagkaart achter de voorruit. Op straat was het rustig. De gordijnen van de benedenwoning waren dichtgetrokken, maar aan de elektriciteitskabels die de woning in liepen was te zien dat er binnen nog steeds werd gefilmd.

‘Ik kan me voorstellen dat u opkeek, toen u thuis kwam,’ zei de uitdrager. ‘Maar wel leuk. Die Tv-lui zijn een interessant volkje, en ze smijten met geld. Ik zou best mijn woning willen afstaan.’

Toen de uitdrager weer naar Egon keek, zag hij dat deze scheef in de stoel hing en een merkwaardige uitdrukking op zijn gezicht had.

Door de buitenlucht had Egon een hernieuwde energie gekregen, die de beelden die zich voor zijn ogen ontrolden een nog grotere helderheid verleende. Hij was nu in staat de cellen van dichtbij te bekijken. Ze leken op kamertjes, zonder ramen, op een geheimzinnige manier harmonisch met elkaar verbonden. Hun expansiedrift was duidelijk voelbaar. Ze gaven elkaar voortdurend signalen door. Eerst werd het binnenste verdubbeld, zodat er twee identieke series ontstonden. Beide series verplaatsten zich naar het andere uiteinde en dan pas werd de cel in tweeën gesplitst. Binnen enkele seconden was zo’n nieuwe cel niet meer van de oude te onderscheiden.

Hoe maakten die cellen het organische slijk aan, het protoplasma, waarmee ze waren gevuld? Hoe wisten ze zo precies hoe het proces uitgevoerd moest worden? Stond op de achtergrond een geheime ondernemer bevelen te geven, waaraan zijn personeel spontaan gehoor gaf. Was dat ook degene die de cellen de levensfuncties had uitgelegd?

Egon had geen idee waar de oermoedermolecule gebleven was. Binnen elke cel trof hij nu moleculen aan. Ze zaten in lange complexe spiralen verstrengeld en hadden een langwerpige, kronkelende middelpunt. Dat moest de DNA-spiraal zijn, waarover Helmut hem had verteld. De lange DNA-molecule werd omsloten door een membraan met kleine poriën. Door deze gaatjes werd de informatie omtrent de eigenschappen van de cellen als een soort ontlasting uitgescheiden.

Egon kreeg kippenvel van opwinding. Wat hij nu had meemaakt was uitermate aangrijpend. Wat erg dat hij zijn observaties niet met Helmut Vogel delen kon.

De rolstoel hield halt bij de fietsenstalling. De uitdrager besloot de controle niet bij de zusters in rekening te brengen. De dames hadden een hart van goud. Dat zag je ook weer aan de manier waarop ze zich over meneer Kafka hadden ontfermd. Wel zou hij hen aanraden om een elektrische tandenborstel aan te schaffen. Hij maakte sterk de indruk zijn tanden een tijd niet gepoetst te hebben. Toevallig lag er net een elektrische tandenborstel in zijn etalage die het nog goed deed.

Toen er 's ochtends onophoudelijk brullende motoren te horen waren van vliegtuigen die laag over het huis scheerden, werd Odile overvallen door een aanval van melancholie. Met een klap trok ze het schuifraam dicht. Ze was bang voor vliegtuigen. Omdat ze niet in een vliegtuig durfde te stappen had ze destijds geweigerd om met Henk naar Amerika te gaan, terwijl het toch altijd zijn droom was geweest om Graceland te bezoeken en met eigen ogen te zien waar The King gewoond had en gewerkt.

Ze beet spijtig op haar onderlip. Als ze had geweten dat Henk nog zo weinig tijd was vergund, had ze hem kunnen overreden om alléén die verre reis te maken. Of had ze een cursus kunnen volgen om haar vliegangst te overwinnen. Nu was het te laat.

Terwijl ze met Adele aan de keukentafel zat te ontbijten, ging de bel. Aan de deur stond een trouwe klant van de fietsenstalling. De vrouw had een gejaagde blik in haar ogen.

‘Weet u dat er dag en nacht een vent beneden in de stalling zit?’

Odile knikte. ‘Dat is meneer Kafka. Een buurman die tijdelijk zijn woning heeft afgestaan ten behoeve van de opnames van een televisieserie.’

‘Hij doet raar!’ riep de vrouw verontwaardigd. ‘Toen ik vanochtend mijn fiets kwam halen, schreeuwde hij dat ik zijn moleculen in de war breng. Terwijl ik niks bijzonders deed. Die vent is niet goed snik!’

‘Meneer Kafka heeft veel meegemaakt,’ suste Odile. ‘Hij is levend begraven geweest. Onder een margarinefabriek.’

Na het ontbijt besmeerde ze een paar boterhammen met margarine en zette op

het dienblaadje naast de karnemelk een pakje gestampde muisjes neer. Adele suggereerde dat een wit tafelkleed het beneden wat gezelliger zou maken.

De zusters daalden gezamenlijk de stenen trap af en trokken de deur van de fietsenstalling open.

Egon zat onbeweeglijk in de rolstoel. Hij leek diep in slaap. Ook toen Adele het licht aanknipte reageerde hij niet. Odile bracht haar gezicht dicht bij het zijne. De uitdrager had gelijk. Hij stonk uit zijn mond. De rest rook overigens ook niet fris.

Adele legde het tafelkleed over de klaptafel. Odile hield een plastic beker met karnemelk voor Egons mond.

Egon sloeg zijn ogen op, maar staarde langs haar heen. Zijn mond bleef dicht.

Over een vergoeding voor het eten hoefde hij zich geen zorgen te maken, stelde Odile hem gerust. Ze waren heus geen restaurant dat plotsklaps met een rekening aan kwam zetten.

‘Vertel maar eens of je morgen zin in iets extra lekkers hebt,’ moedigde Adele aan.

Ze vond het merkwaardig dat hij alleen maar in die rolstoel zat en verder geen wensen had. Hij toch de fabriek verkocht? Met dat geld zou hij leuke dingen kunnen doen. Daar was geld toch voor, nietwaar?

‘Stil toch!’ legde Odile haar zuster het zwijgen op. Meneer Kafka moest niet de indruk krijgen dat ze achter zijn geld aan zaten.

‘Wil je niet even opstaan en een beetje heen en weer lopen?’ suggereerde ze.

‘Het zou je goed doen als je wat in beweging kwam.’

Adele zette de TV aan. Het was nog te vroeg, er was slechts een testbeeld, maar elk moment kon er een programma beginnen.

‘Ik heb er nog eens over nagedacht,’ zei Odile tegen haar zuster terwijl ze naar boven liepen. ‘Ik ga op de hoek toch die elektrische tandenborstel kopen.’

Toen de deur van de stalling achter de zusters dichtviel, haalde Egon diep adem.

Als miljarden jaren geleden dat ene kleine brokstukje van de komeet zich niet op tijd had afgezonderd en ontkomen was aan verbranding in de atmosfeer, dan zouden er op deze planeet géén tweelingen, televisietoestellen, ziekenhuizen, fabrieken of margarine hebben bestaan, net als onvoorstelbaar véél meer andere dingen waar hij liever niet aan dacht.

Op de TV begon de herhaling van een talkshow. De presentator sprak met een wetenschapper die berekend had hoeveel een doorsnee Nederlander kostte vanaf zijn geboorte tot en met zijn begrafenis. Het was een ongelofelijk hoog bedrag. Eigenlijk waren we in dit land allemaal miljonairs, was zijn optimistische conclusie. Alleen kreeg je het geld niet direct in de hand.

Egon hield zijn blik strak op het scherm gericht. De Tv-buis had iets van het

stralende oppervlak van een mineraal. Hij merkte hoe via zijn ogen de massa van zijn hersens met energie werd ingestraald. Een energie die de moleculen van zijn hersens penetreerde en zijn denkraam bewerkte, met de intentie om zijn denkkraft tot andere combinaties te dwingen.

De straling was onweerstaanbaar. Hij wilde zijn blik afwenden maar zat als vastgenageld aan de zuigkracht van de buis. Met één hand tastte hij naar de klaptafel naast zich, voelde het witte tafelkleed onder zijn vingers en griste dat met een ruk naar zich toe.

Odile had een uitdrukking op haar gezicht alsof ze een elektrisch apparaat had aangeschaft dat na thuiskomst niet goed bleek te werken.

Ze probeerde de huisarts te bellen. De lijn was bezet.

Tien minuten later probeerde ze het opnieuw. Vergeefs.

Onder het wachten zag ze hoe de vuilniswagen door de straat reed. In plaats van hun sigarettenpeuken in de vuilniswagen te gooien, spuwden de vuilnismannen die gewoon op straat. Onder andere omstandigheden had ze over deze kwestie graag een brief naar de Gemeente gestuurd, maar vandaag had ze wel iets anders aan haar hoofd.

Niet alleen de klanten die hun fiets kwamen stallen werden ongerust, maar ook zij zelf. Hij zat daar in die rolstoel maar afwezig te wezen. De eerste dagen had hij ook al niet veel gezegd, maar nu kwam er geen woord meer uit zijn mond. Leed hij aan een depressie? Of was hij vervroegd aan het dementeren?

Adele kwam met snelle pasjes de woning binnen draven. Ze had net weer een kijkje in de fietsenstalling genomen.

‘Moet je horen,’ hijgde ze. ‘Nu zit hij in de rolstoel met het tafelkleed over zijn hoofd! En op de grond ligt een plas karnemelk!’

Odile beet op haar lip. Misschien was hij boos en wilde hij niemand zien. Nou, hij kon kwaad zijn op wie hij wilde, maar hùn kon hij niets verwijten. Zij deden alleen hun best.

‘Ik heb hem onder het kleed horen mompelen,’ zei Adele. ‘Ik verstond steeds het woord molecule.’

‘Het gaat daar beneden helemaal niet goed,’ concludeerde Odile. ‘Ik vind het zelfs een beetje griezelig worden.’

De zusters waren het weer eens geheel met elkaar eens. Het was tijd dat er iets gebeurde.

Gewapend met de elektrische tandenborstel, handdoeken, een emmer water en een stukje huishoudzeep slopen ze de stalling in en stelden zich voor Egon Kafka

in de rolstoel op.

Het tafelkleed hing over zijn hoofd en schouders en eronder bracht hij als een vogel in een bedekte kooi gesmoorde geluiden voort. Het kleed vertoonde vochtplekken.

‘Hij heeft gehuild,’ vermoedde Adele.

‘Gezweet,’ meende Odile.

Ze bleven even staan luisteren, maar konden geen touw aan het gemompel vastknopen.

Zachtjes overlegden ze met elkaar.

‘We hoeven in onze eigen kelder toch niet te fluisteren,’ zei Odile plotseling.

Vastberaden trok ze het tafelkleed van Egon af. Zijn ogen waren gesloten en hij had rode plekken in zijn gezicht.

Odile en Adele wisselden een blik van verstandhouding.

Op het zelfde moment doopten ze een washandje in de emmer en maakten zijn voorhoofd, neus en wangen nat. Daarna knoopten ze zijn hemd los en trokken hem naar voren in de stoel.

Samen trokken ze het hemd van zijn bovenlijf en armen af. Adele koos Egons voorkant om te wassen, Odile deed zijn rug.

Alsof de zondvloed over hem heen golfde, zo verstarde Egon volkomen toen de eerste waterdruppels zijn gezicht raakten.

De enorme verzameling cellen, die hij juist aan het observeren was, spatte door die waterstoot uiteen, zodat de cellen slijk begonnen te lekken. Om hen niet uit het zicht te verliezen, hield hij stijf zijn ogen dicht. Maar toen zijn bovenlijf met het waswater in aanraking kwam, begon het celmateriaal in het zeewater eensklaps heen en weer te wiegen en uit elkaar te drijven, alsof boven het zeeoppervlak een storm was losgebarsten. Egons pogingen om de cellen bij elkaar te krijgen leden schipbreuk en hij kon slechts machteloos toezien, hoe de hoogwaardige organische vulling van protoplasma zich in het zoute water oploste en verdween.

Hij wilde kreunen dat ze van hem af moesten blijven. Op dat moment werd zijn mond door ferme handen opengesperd en werd er een elektrisch apparaatje tegen zijn tanden een kiezen gehouden, dat een onprettig gezoem afgaf.

Vervolgens trokken de zusters zijn lippen van zijn tandvlees om te inspecteren of er geen etensresten waren achtergebleven. Ook keken ze in Egons keel en drukten ze zijn tong weg om zijn amandelen te controleren.

‘Leuk om weer met z’n drietjes bij elkaar te zijn,’

knipoogde Adele samenzweerderig naar haar zuster.

Toen begonnen ze aan zijn haar. Dat haar was zo gegroeid dat het bijna tot zijn schouders kwam. Eerst trokken ze er voorzichtig de klitten uit en vervolgens kam-

den ze de volle lengte van het haar.

‘Lekker?’ vroeg Adele stralend.

‘Dat voelt wel even anders aan, nietwaar?’ zei Odile.

Door het koude water was Egon tot zijn positieven gekomen. Hij begreep dat er iets van hem werd verwacht.

‘Ik heb wat vlekken op het tafelkleed gemaakt,’ excuseerde hij zich. De hele nacht had hij ik DNA-ketens bestudeerd. Hij begreep nu wel hoe DNA te werk ging, maar hoe een DNA-molecule zich in elke nieuwe gastcel zelfstandig vermenigvuldigde, daar was hij nog niet achter gekomen.

‘Tja, vreemde dromen maken vreemde vlekken,’ zeiden de zusters als uit één mond. Vlekken vonden ze niet erg. Daar waren wasmachines voor.

De vraag hoe het DNA aan de erfelijke informatie kwam die erin opgeslagen lag, was ook nog niet beantwoord, vervolgde Egon alsof hij tegen zichzelf sprak. Hij was ervan overtuigd dat er iets buiten de cellen bestond, dat de werkwijze van het DNA bedacht en het DNA vervolgens in het systeem inwijdde.

Adele schonk hem een nieuwe beker karnemelk in.

‘Tja, veel vragen die je jezelf stelt worden nooit beantwoord,’ vond ze. ‘En met nadenken kom je meestal geen steek verder. In tegendeel.’ Als Odile niet zo vaak over vliegtuigen had nagedacht, zou ze geen vliegangst hebben gehad en zouden ze wél naar Graceland zijn gegaan. Dan zou Henk een stuk gelukkiger zijn geweest en zouden ze nu misschien nog met z’n drietjes zijn geweest.

Omdat Egon geen aanstalten maakte om te drinken, pakte ze met één hand zijn kin vast en hield ze met de andere hand de beker tegen zijn mond. In kleine porties goot ze het vocht naar binnen. Met een washandje veegde ze de straaltjes melk af die langs zijn kin dropen.

‘En nu het licht uit!’ schreeuwde Odile plotseling.

Adele rende naar de lichtschaakelaar en deed het licht uit. Toen klonk geritsel van papier.

‘Doe maar weer aan!’

Triomfantelijk hield Odile Egon de verrassing voor.

Eerst dacht hij dat ze een schoon wit tafelkleed voor hem had meegebracht, maar toen hij beter keek bleek de verrassing een soort witte overall van een glimmende stof te zijn. Het kledingstuk had een stevige, hoog opstaande kraag die bestikt was met glimmende kraaltjes en zilveren lovertjes. Het lijfje liep over in een broek die van boven strak was maar aan het uiteinde toe opvallend wijde pijpen had. Behalve op de kraag was de overall ook op andere plaatsen versierd met kraaltjes en lovertjes.

Adele sloeg een hand tegen haar mond van verrukking.

‘Elvis...’ stamelde ze.

‘Dit is natuurlijk niet het origineel,’ zei Odile bescheiden. ‘Het is een kopie. Maar een hele goeie.’

Het pak was veel gebruikt geweest. Ze had het een paar uur aan de waslijn gehangen om te luchten en de hele nacht had ze zitten naaien om de losse lovertjes weer vast te zetten.

Haar ogen glansden. Henk was kleiner dan Elvis geweest, maar zodra hij het kostuum aantrok, zijn schoenen met verhoogde zolen aandeed en zijn pruik opzette, was hij The King zelf.

‘Henk was de beste Elvis die Nederland ooit heeft gekend,’ zei Adele weemoedig. Soms was ze wel eens jaloers op haar zuster geweest, omdat Henk met Odile was getrouwd en niet met haar. Maar het was toch heel goed gegaan, zo met z’n drietjes.

Ze herinnerde zich Henks laatste optreden. Het was voor de werknemers van de kauwgomfabriek in Hoofddorp geweest. Na het eerste lied begon hij plotseling te niezen. Na die niesbui viel hij dood neer, alsof The King zelf hem bij zich in de hemel had geroepen.

‘Is het geen mooi kostuum?’ riep Odile opgewonden. ‘Het past je vast.’

‘Je hoeft niet eens te kunnen zingen,’ zei Adele. ‘Daar zijn bandjes voor.’

Alsof hij door een wesp gestoken werd, was Egon plotseling klaarwakker. De zenuwen in zijn vingers tintelden en hij begon nerveus door zijn neus te ademen.

Odile zakte door haar knieën en maakte de veters van Egons schoenen los die op het voetensteuntje van de rolstoel rustten. Adele hielp haar zijn spijkerbroek open te ritsen en die van zijn benen te trekken. Daarna werd hij van zijn onderbroek ontdaan.

‘Die heeft lang geen wasmachine gezien!’ riep de tweeling uit één mond. Voordat ze hem in dat dure pak staken zouden ze hem eens grondig wassen.

Na twee knikjes met elkaar gewisseld te hebben trokken ze de emmer dichterbij en begonnen ze aan Egons willoos geworden onderlijf. Dit keer maakten ze een horizontale verdeling. Odile nam zijn benen, Adele zijn buik en geslacht.

IV

Op een houten bankje, schuin tegenover de grijze betonnen sculptuur van een platte vis, zat Egon Kafka in zijn witte Elvis-pak. Alsof hij op de rand van zijn bed zat en net wakker was geworden, zat hij te gapen en zich uit te rekken. Hij had de nacht in het Vondelpark doorgebracht.

Zonnestralen braken door het wolkendek heen en belichtten het grasveld dat zich voor het kubistische kunstwerk uitstrekte. Boven hem zwaaiden, als planten in een aquarium, boomtakken loom heen en weer. Onder de arcade van de bejaarde bomen langs de grote sloot begon het leven van de vroege ochtend op gang te komen. Ongehinderd door stoplichten traptten fietsers over de brede laan naar hun werk in het centrum, onder begeleiding van een enkele rolschaatser die als op onzichtbare rails vliegenvlug zijn weg vond. Hijgende joggers probeerden zich op het voetpad van hun overtollige gewicht te ontdoen, en wellicht ook van andere ongerieflijkheden die zij als ongewenste bagage meetersten.

Een grote zwarte hond kwam kwispelend naar Egon toe. Het beest snuffelde even aan zijn schoenen. Toen sprong hij met zijn voorpoten tegen de prullenmand naast het bankje, trok met de tanden een stukje wit karton te voorschijn en schudde met de kop alsof hij wilde spelen. Op een ongeduldig bevel van zijn baas, die al door was gelopen, liet de hond het kartonnetje vallen en rende weg.

Met een melancholieke glimlach staarde Egon naar het kartonnen bakje dat voor zijn voeten was gevallen. Aan de rand kleefde heldergele mayonaise. Hij stelde zich voor hoe het bakje eruit had gezien toen het nog vol zat met patat frites. Hoe de aardappelreepjes in de hete olie hadden gedreven, met een enorme zeef eruit waren gehaald en in het bakje waren gegooid, bestrooid met een beetje zout. Waar patat frites te koop was, verkochten ze meestal ook worst, knakworst. In Amsterdam werd de knakworst meestal in een papperig broodje geserveerd. Ook best. Als in die hotdog maar een stevige worst zat.

Hij liet zijn armen op zijn knieën rusten en steunde het hoofd in de handen, starend naar de denkbeeldige worsten die op het kartonnetje voor zijn bankje lagen.

Toen de tweelingzusters naar de bovenverdieping waren verdwenen om de wasmachine aan te zetten en de tapes op te halen, die de man van Odile bij zijn optredens had gebruikt, was Egon haastig de stalling uitgeglijpt en de door straatlantaarns verlichte straat in gesneld. Het was nu echt urgent om erachter te komen waar zijn spullen lagen opgeslagen, zodat hij zich zo snel mogelijk van dat rare witte kostuum kon ontdoen.

De Tv-ploeg hield nog steeds zijn woning bezet. De voordeur stond op een kier. In de gang struikelde Egon over een jonge vrouw die op een krukje zat en bezig was met het verwijderen van de donkere haartjes die op haar benen groeiden. Ze droeg een rode nylon peignoir, die de lingerie daaronder goed deed uitkomen. In Bea's woonkamer zat een geheel ontklede man op de bank ontspannen een sigaret te roken. Een cameraman was bezig met de instelling.

De vrouw zette het scheerapparaat uit en keek verrast op naar Egons witte pak. Een glimlach verscheen rond haar lippen.

‘Ik woon hier boven en zoek de productieleidster. Ik kom voor mijn spullen.’ Egon probeerde zakelijk en zelfs een beetje streng te klinken, maar terwijl de woorden uit zijn mond kwamen hoorde hij zelf hoe slecht die toon paste bij een Elvis-imitator in een kostuum bezet met lovertjes.

Een tweede vrouw daalde de trap af. Ook zij was in ondergoed gekleed. Hoewel ze blond was kon Egon moeilijk vaststellen of zij de vrouw in het gele colbertje was die hem enkele dagen eerder te woord had gestaan.

‘Kan nu eindelijk eens iemand mij vertellen waar mijn eigendommen zijn gebleven!’ riep hij.

‘Volgens mij staan alle meubels in containers opgeslagen, maar ik zou niet weten wáár,’ zei de vrouw. Ze had een opvallend Oost-Europees accent.

‘Dan wil ik de productieleidster spreken,’ hield Egon vol.

‘Bedoel je Anja van de soaps? Die is er morgenochtend weer.’

De actrice in de peignoir was het nu duidelijk geworden dat Egon niet bij de cast hoorde.

‘Jammer,’ giechelde ze. ‘Ik zou het best eens met Elvis Presley willen doen.’

Egon negeerde haar opmerking. Woedend stapte hij de voordeur uit.

Op straat hield hij plotseling halt.

Waar was de cheque gebleven? De cheque van George Seattle die hem in staat zou stellen om naar een restaurant te gaan en eindelijk eens een goede maaltijd te bestellen, om vervolgens naar het eerste de beste hotel te gaan en naar de duurste kamer te vragen. En om de volgende dag een winkel binnen te stappen en daar een geheel nieuwe garderobe aan te schaffen. Hij hoefde zich niet meer tot C&A of Peek & Cloppenburg te beperken, hij kon gewoon de Society Shop in lopen om naar Engelse hemden te vragen en een echt Engels Tweedjasje. Een regenjas zou hij ook goed kunnen gebruiken.

Maar wáár was die verdomde cheque?

Als in trance was hij door de lege nachtelijke straten gaan lopen, overmeesterd door een doffe paniek. Plotseling bleek hij zich in het Vondelpark te bevinden. Ter hoogte van een enorme boom, die half ontworteld was en schuin over een veldje

hing, struikelde hij over één van de bloot gekomen boomleidingen. Bijna rennend stak hij het grote grasveld over en zakte op een van de houten bankjes neer, die daar neergezet waren opdat kunstliefhebbers van daaruit rustig de betonnen vis van Picasso op het grasveld konden bewonderen.

Egon keek omhoog. Het was een heldere hemel. De maan zag er bejaard en uitgedroogd uit. De sterren deden hem denken aan op de aarde gerichte zaklantarentjes, alsof het heelal vol zat met verdwaalde wezens die hun weg zochten.

‘Van mijn vader mocht ik vroeger nooit platen van Elvis draaien,’ zei een vrouwenstem. ‘Die muziek was subversief, zei hij. Gevaarlijk.’

Egon schrok op. Een ouder echtpaar was voor zijn bankje stil blijven staan. Kritisch namen ze hem van hoofd tot voeten op.

‘Elvis was niet alleen een zanger, hij was ook een profeet,’ vervolgde de vrouw dromerig.

Egon keek naar de grond en bestudeerde de schaduwen die de twee mensen op het pad afwierpen.

‘Persoonlijk zou ik zo’n imitatie van Elvis anders aanpakken,’ zei de man. ‘Ik zou de moeite genomen hebben om een zonnebril op zetten en een gitaar mee te brengen. Zoals deze kerel erbij zit lijkt hij eerder op een imitatie van “De Denker” van Rodin.’

‘Ja, jammer dat deze imitator geen bakkebaarden heeft,’ voegde zijn echtgenote eraan toe. ‘En hij is veel te mager. Maar het ergste is dat hij naar de grond staart alsof hij problemen heeft, terwijl Elvis je met zijn warme blik altijd recht aankeek.’

Bij deze woorden hief Egon Kafka zijn hoofd op, ging rechtop zitten en keek de vrouw recht in het gezicht. Haar troebele grijze ogen in het plateautje van haar schimmig-witte gezicht deden hem onweerstaanbaar aan twee moleculen in het zand van de zeebodem denken.

‘Ik heb het wonder meegemaakt,’ sprak hij toonloos voor zich uit. ‘Ik was erbij toen het allemaal gebeurde.’

De vrouw keek vragend naar haar echtgenoot.

‘Volgens mij zegt hij dat hij een optreden van Elvis heeft bijgewoond,’ zei ze. ‘Hij moet voor Elvis dus naar Amerika zijn gegaan. Ik weet zeker dat Elvis nooit in het buitenland is opgetreden.’

Ze nam Egon nog eens op. ‘Nou ja, hij is in elk geval een liefhebber,’ besloot ze.

Ze knipte haar handtas open, zocht in haar portemonnee naar een paar kwartjes en gooide die in het kartonnetje dat aan Egons voeten stond.

De dagen dat de kiemen van het leven als eenvoudige organismen op de bodem

van de oerzee vegeteerden liggen nu miljarden jaren achter ons, peinsde Egon. De evolutie van het leven was doorgegaan en had zich weten te handhaven. Dat zo'n toevallig afgebrokkelde molecule organisch was geworden en dat zich daaruit uiteindelijk mensen hadden kunnen ontwikkelen, dat had geen enkele atoom, molecule of cel toen kunnen vermoeden. Hadden de mensen, die hier nu doelloos rondliepen en van hun bestaan niets wisten te maken, wel benul van alle moeite die de moleculen zich getroost hadden om dat bestaan van hun mogelijk te maken?

'Hallo,' klonk het monter naast hem. Een vrouw van middelbare leeftijd was naast Egon op het bankje komen zitten. Ze had opvallend rood geverfd haar, dat bij de scheiding een grijze strook vertoonde.

'Praat ik raar?' vroeg ze. Ze had zich daarnet in het theehuis vreselijk op haar tong gebeten, toen ze na de koffie nog een stukje appeltaart had besteld.

Egon reageerde niet.

'Kom je een concert geven?' Ze was geen liefhebber van Elvis, maar ze ging naar alle concerten in het Vondelpark, want die waren gratis. En gezellig, want daar ontmoette ze allerlei bekenden uit het park.

'Nou, succes dan maar.' Ze stond op, gooide een stuiver in het bakje en liep door.

Als het waar was wat de oude Grieken al hadden beweerd, dat alles op aarde en in de kosmos uit precies dezelfde elementaire atomen bestond, dan zou deze vrouw even goed een tijdschrift kunnen zijn, schoot het Egon te binnen. Of een stuk koperen gasleiding. Of een pluche knuffelbeest.

Ondanks dat zijn obsessies hem maar niet wilden loslaten, moest hij toegeven dat in het park een vredige stemming heerste. Op het pad sprong een meisje met een springtouw en haar moeder telde af. Op het grasveld waren twee meisjes gaan zitten. De ene speelde moeizame akkoordjes op een gitaar en neuriede er een liedje bij, het andere meisje sloeg de maat op de tamboerijn.

Niet ver van Egons bankje hield een jongeman stil, knoopte zijn rugzak los en liet uit de rugzak een wit konijn op het gras los. Het beest keek verschrikt om zich heen en verzette geen poot.

'Graven!' beval de jongeman.

Voorzichtig deed het beest enkele huppelpasjes, gealarmeerd door al die groene ruimte om haar heen.

De jongeman deed een paar passen alsof hij weg wou lopen. 'Loop dan!' riep hij naar zijn huisdier.

Wat ongemakkelijk keek hij naar Egon om.

'Dat beest zit altijd maar in een hokje,' legde hij uit. 'Driehoog achter, op het

balkon. Ze mag haar natuurlijke instincten niet kwijt raken.'

Het konijn deed schichtig nog een paar sprongetjes, maar besloot toen definitief om geen poot meer te verzetten. De eigenaar pakte het dier van het gras en stopte het in de rugzak terug.

Terwijl hij Egons wat afwijkende kleding niet leek te hebben opgemerkt, trok het witte Elvis-pak wel de aandacht van andere passanten. Regelmatig stopte er iemand bij Egons bankje, die even bleef wachten of hij iets zou gaan zingen of een danspasje maken. Maar omdat Egon bewegingloos bleef zitten, met op zijn gezicht steeds dezelfde wezenloze uitdrukking, begrepen ze dat hij geen echte Elvis-imitator was en meenden ze dat hij een voorbeeld was van de presentatie van een levend beeld.

Eén persoon excuseerde zich voor het feit dat hij zijn portemonnee niet bij zich had, een ander maakte een opmerking over Egons bruine schoenen die detoneerden bij het witte pak, en een derde schold hem uit omdat hij uit principe tegen bedelen in de openbare ruimte was. Maar verder waren er heel wat personen die goede herinneringen aan de zanger hadden en daar best wat kleingeld voor over hadden.

Twee jongens van een jaar of veertien, die met de fiets aan de hand kwamen aanlopen, staarden met grote ogen naar het kartonnetje aan Egons voeten waar zich al heel wat geldstukjes in verzameld hadden. Ze zetten hun fiets tegen een boom en ploften even verder op het gras neer. Luidruchtig haalden ze twee bierflesjes te voorschijn haalden en zetten die aan hun mond.

De vrouw met het rode haar was teruggekomen.

'Nog steeds alleen?' merkte ze op, terwijl ze naast hem neer plofte. Toen Egon een stukje opschoof en bleef zwijgen, haalde ze een tijdschrift uit haar tas en sloeg de kruiswoordpuzzel op.

'Slap vervangen,' las ze op. 'Horizontaal en met tien letters.... Deze dan. De opvolger van Kenyatta. Drie letters. Verticaal.'

Ze zuchtte toen ze opnieuw geen antwoord kreeg. Ze vond het vreselijk als ze niet op zo'n woord kon komen. En dat was meestal het geval. Er waren altijd mensen die het je expres moeilijk wilden maken, maar zij liet zich er niet onder krijgen.

Ze haalde haar mobiele telefoon te voorschijn en belde uitgebreid met een vriendin. Hoewel ze heel wat gespreksstof hadden, kon ook de vriendin niet op een ander woord voor slap vervangen en op de naam van de opvolger van Kenyatta komen.

De vrouw stopte het tijdschrift en de telefoon terug in haar tas en liep zonder groet weg.

Egon was er even in geslaagd de dwanggedachten, die als Mongoolse ruiters onaf-

gebroken door zijn hoofd draafden, te verjagen en keek om zich heen. De takken boven zijn hoofd hingen stil en de spoken waren verdwenen. Even leek het leven weer normaal te zijn. Maar daardoor merkte hij ook dat hij honger had.

Hij keek naar de geldstukken in het patatbakje. Hij schatte dat er minstens drie gulden lag. Dat was niet veel, maar genoeg voor een hotdog of een portie patat. Wie weet zou er nog een gulle gever langskomen.

Net toen Egon besloten had om het geld op te rapen en te tellen, stonden de twee jongens met hun fietsen voor zijn neus. Ze bukten zich, gristen vliegensvlug het kartonnetje met het geld weg, stortten zich op hun fietsten en waren binnen enkele seconden uit het zicht verdwenen.

Egon kwam overeind en raapte de twee stuivers op die op het pad waren achtergebleven. Plotseling voelde hij zich vreselijk moe. Hij voelde een onweerstaanbare aandrang om even te gaan liggen en te slapen.

Achter de betonnen vis leidde een paadje het struikgewas in. Een paar meter verder ontdekte hij een vies matras en een stuk zeildoek dat kennelijk aan een zwerver had toebehoord. Hoewel het er naar urine stonk en er vlakbij hondendrollen lagen, leek het hem een goede plek om even een tukje te doen en op adem te komen. Niemand zou hem hier lastig vallen.

Gewapend met een plastic tas doorzochten de tweelingzusters het park. Van een bovenbuurvrouw hadden ze gehoord dat meneer Kafka in het Vondelpark was gesignaleerd. In hun Elvis-pak. Onmiddellijk waren ze op pad gegaan. Ze hadden immers een belangrijke missie te volbrengen. Ze kwamen meneer Kafka zijn kleren terugbezorgen. Sokken, overhemd en spijkerbroek, keurig gewassen en opgevouwen. In de achterzak van die broek hadden ze de Amerikaanse cheque aangetroffen, waarover meneer Kafka had verteld.

Jammer genoeg hadden ze die cheque pas na het wassen ontdekt. De broek was keurig uit de wasmachine te voorschijn gekomen, maar de cheque was een vuilgrijs, verkreukeld stukje papier geworden. Hoewel de letters onleesbaar waren, wilden ze meneer Kafka beslist terugvinden en hem de cheque overhandigen. Om te bewijzen dat ze goudeerlijk waren. En ook om meneer Kafka te kunnen vertellen dat ze boos waren. Zonder iets te zeggen had hij zomaar de benen genomen, alsof ze hem met geweld hadden vastgehouden. En dat terwijl ze hem alleen maar hadden willen helpen.

De wereld was onrechtvaardig, daar waren ze het samen over eens. En over iets anders waren ze het óók eens. Dat Elvis-pak moesten ze absoluut terughebben. Dat was een persoonlijke herinnering aan Henk.

Het park was op dat tijdstip in de namiddag tamelijk vol. Hoewel dat helemaal

niet hun gewoonte was, spraken de zusters wildvreemde mensen aan. Een enkeling meende te begrijpen dat ze hun hond kwijt waren, maar een paar voorbijgangers herinnerden zich dat ze inderdaad een levend Elvis-beeld hadden gezien, bij het grasveld met het beeld van een vis.

Toen de zusters het bankje bereikt hadden, was er echter geen spoor van hun vroegere huisgenoot te bekennen.

Teleurgesteld besloten ze nog een rondje door het park te maken. Bij de vijver met de eendjes haalde Adele een pakje gesorteerde crèmemelange uit haar tas. Ze verkruimelde een koekje en wierp de brokjes in het water.

De eenden bleken echter niet geïnteresseerd. Op veilige afstand dobberden ze in het water en negeerden de heftige armgebaren waarmee ze zusters hen naar de kant probeerden te lokken.

Egon werd wakker. Even dacht hij dat hij met verbonden ogen in het ziekenhuis lag, maar hij lag gewoon onder de

struiken van het Vondelpark, op een versleten matras. Het was al nacht.

‘Jammer,’ hoorde hij zachtjes zeggen.

De stem klonk dichtbij zijn hoofd.

Wát jammer? Wat was er nu weer aan de hand? Wie moest daar zo nodig, midden in de nacht, bij hem komen klagen? Alsof hij zelf niet genoeg problemen had!

‘Het had de kroon op de schepping moeten worden, maar het is een regelrechte ramp.’

‘Een ramp?’ Egon ging rechtop op het matras zitten. Hij had de stem herkend. Het was zijn eigen stem, die zich als het ware onafhankelijk had gemaakt en die als een alter ego tegen hem aan het oreren was.

‘Miljard jaren geleden zag het ernaar uit dat het proces redelijk zou verlopen,’ sprak zijn stem. ‘Maar nu alle resultaten zichtbaar zijn kun je toch niet anders dan constateren dat het experiment is mislukt. De mens heeft de schepping alleen voor eigen baat benut, opgeofferd aan een platvloerse genotzucht en een eindeloze behoefte aan

bevrediging.’

Egon brak het klamme zweet uit. Dit doemdenken kwam uit zijn eigen brein! Opnieuw werd hij vervolgd door zinsbegoochelingen.

‘De mensheid, ontstaan als een soort van kikkerdril, heeft zich tot een aandoe-ning ontwikkeld, tot een kankergezwell dat steeds groter en groter wordt en zich vernietigend stort op alles wat het tegenkomt. De mens eist niet alleen de aarde voor zich op, maar begint nu ook aan het heelal.’

‘Er moet nodig iets gebeuren,’ besloot de stem.

Egons maag begon te borrelen. Hij moest een paar keer boeren. Hij wist dat een apocalyptisch einde niet alleen in de fantasie van een paar filmmakers bestond. In de omloopbaan van deze planeet hoefde slechts een kleine storing op te treden of er zou iets desastreus gebeuren. De aarde kon verschroeien. Of bevrozen.

Hij drukte zijn handen tegen zijn oren. Hij wilde niets meer horen, niets meer weten. De kennis die hij al bezat voelde hij als een zware last op zijn schouders drukken. Maar tegelijkertijd wist hij zeker dat er nog een andere kant aan de zaak zat.

Hij schraapte zijn keel.

‘Als we er vanuit gaan dat het ontstaan van het leven op aarde op toeval berust en dat het een soort moleculaire storing is geweest...’

‘Het ontstaan van het leven is helemaal geen ongelukje,’ viel zijn alter ego hem in de rede. ‘Alles is goed gegaan tot het moment waarop het menselijk verstand zich ten volle heeft ontwikkeld en meende in staat te zijn de wereld te veroveren.’

Bij deze woorden zag Egon plotseling Helmut Vogel voor zich. Helmut had zijn passie voor de wetenschap misschien wat overdreven, maar hij had geen mens kwaad gedaan. In tegendeel. Zonder Helmut's bevlogen uitleg had Egon bijvoorbeeld nooit kunnen begrijpen dat hij in zijn visioenen een moleculaire transformatie gade geslagen had.

‘Is het denkvermogen van de mens niet de grootste prestatie van het leven?’ wierp hij tegen. ‘Denk eens aan al die wetenschappelijke prestaties en technische uitvindingen in de loop der eeuwen. Juist dat denkvermogen lijkt mij een verpletterende uitvinding.’

Daarop schoot hem nog iets anders te binnen. De mens was het enige schepsel op deze planeet dat in staat was om in alles wat hij bedacht ook te geloven. In dat opzicht was de menselijke geest dus uniek. Om te voorkomen dat het bestaan een doelloze tijdverdrijving werd, was de mens gedwongen zelf de zin van zijn bestaan te bedenken, en moest hij vervolgens dat verzinsel ook nog eens in praktijk brengen. Weliswaar waren de resultaten niet altijd opzienbarend, dat moest hij toegeven.

‘Maar er is geen reden voor een overhaaste actie,’ voegde hij er haastig aan toe. Het was immers niet uitgesloten dat de mens binnenkort, met behulp van zijn eigen technologie, zichzelf compleet van het aardoppervlak zou vegen. Andere levende organismen zouden gewoon doorgaan met voort te bestaan. En na een zekere impasse zou de planeet spoedig weer krioelen van leven. Wie weet zou er een nieuwe mensensoort ontstaan, die de mogelijkheden van het leven beter zou benutten.

‘De Zondvloed was ook geen succes,’ antwoordde zijn alter ego. ‘Nee, het is

gewoon niet gelukt. Vermoedelijk is er in het begin al iets misgegaan.’

‘Maar dat kan je de mens toch niet aanrekenen!’ riep Egon verontwaardigd. ‘Spreek de schepper daar maar op aan.’

‘De natuur valt niets te verwijten,’ zei de stem. ‘We moeten eerder van inmen-
ging van derden spreken. Misschien zelfs van sabotage.’ Terwijl het leven op de
zeebodem in de maak was, was daar een ongewenst element aanwezig geweest,
een soort van infiltrant, die de eerste cellen tijdens hun prille bestaan had misleid
en hun DNA op het verkeerde pad had gestuurd.

Egon onderdrukte een braakneiging. Deze woorden waren een regelrechte
aanklacht tegen hemzelf! Hij was immers degene die erbij was geweest toen die
molecule op de bodem van de oceaan was neergedaald en aan zijn transformatie-
proces was begonnen. En nu kreeg hij te horen dat er tijdens zijn aanwezigheid op
de zeebodem iets fout was gegaan, een beschuldiging die erop neerkwam dat hij
de cellen, die hij slechts met bewondering gade had geslagen, de verkeerde weg
gewezen had.

‘Ho, ho!’ riep hij in paniek. ‘Dat is een misverstand! Ik heb geen enkele ambitie
gehad! Het enige wat ik wilde was margarine produceren, en zelfs van dat idee ben
ik afgestapt.’

Er kwam geen antwoord. Het enige wat hij hoorde waren stappen in zijn hoofd.
Alsof iemand in zijn hoofd steeds maar heen en weer liep, op blote voeten.

Bevend stond hij op van het matras. In het Oosten begon het al ochtend te wor-
den. Het veilige donkere hol dat de struiken hadden gevormd kwam hem eensklaps
als een kerker voor. Hij moest hier zo snel mogelijk weg.

Als twee kruiers die lang werkeloos waren gebleven slaagden zijn benen erin zijn
lichaam over het paadje naar het grasveld te vervoeren. Daar struikelde hij over een
slaapzak, een cocon waar een menselijk wezen in lag verscholen. Een plastic flesje
kraakte onder zijn schoenzolen. Het geluid bracht hem nog meer in de war, alsof
hij, als een buitenaardse reus, hardvochtig en moedwillig, het leven in de vorm van
een insect vertrapte.

Hij schopte zijn schoenen uit en staarde naar zijn armen, die hem plotseling als
overbodige uitsteeksels van zijn romp voorkwamen. Hij wilde die handen in zijn
zakken verstoppen, maar er zaten geen zakken in het witte zangerskostuum.

Op dat moment zetten zijn benen er plotseling de vaart in. Alsof ze van hem
weg wilden rennen en genoeg hadden van de hersenspinsels die zijn hoofd op de
hoogste etage van zijn lichaam aan het weven was.

Ursula Vogel liep de kajuit van haar woonboot binnen, zette theewater op en ging
met een beker thee op de achterplecht van haar schip zitten.

Die dag was het precies drie jaar geleden dat ze naar Amsterdam was verhuisd. Van het bedrag dat ze bij de scheiding van Helmut had gekregen, had ze de woonboot gekocht. Het was een oud binnenvaartschip met een enorme laadruimte. Ze had besloten om daar een aantal kamers in te laten bouwen. Elk kamertje zou ze gezellig inrichten en dan voor een bescheiden bedrag ter beschikking stellen aan vrouwen die van hun mannen waren weggevlucht. Vrouwen, zoals zij, voor wie het verleden niet meer bestond en die helemaal opnieuw wilden beginnen.

Ze begreep niet hoe ze het zo lang met die Helmut had uitgehouden. Het was van kwaad tot erger geworden. Als een echte geleerde was hij in de villa ook lezingen gaan geven, voor een klein, geïnteresseerd publiek. De eerste keer was ze erbij gaan zitten. Helmut sprak over de vagina als over het kleine zwarte gat, dat helemaal niet zo zwart was als het woord deed vermoeden en dat van binnen gloeiend van de hitte was. Toen hij over de oerknal begon, die hij met een oerorgasme vergeleek, was Ursula naar de kelder geslopen en had ze haar hoofd in de vuile was gestopt. De hele dag door ging de telefoon en werd er door dames naar Helmut gevraagd, alsof zijzelf niet meer bestond.

Eerst had ze aan zelfmoord gedacht. Maar toen ze haar auto op een parkeerplaats bij de Elbe had gezet, kwam ze op het idee dat ze ook gewoon kon scheiden. Ondanks dat ze slechts een paar uur in Amsterdam had doorgebracht had ze vaak aan die stad teruggedacht. Het leek haar de ideale plaats om een nieuw leven te beginnen.

‘Help! Daar verzuipt iemand!’

De man zette zijn kar met hotdogs met een klap op de kade stil en wees naar grote kringen in het donkere water.

Ursula keek op maar bleef kalm voor de kajuit zitten. Ze had al eens eerder meegemaakt dat iemand van de brug sprong. Omdat ze nog niet aan Amsterdamse gewoontes was gewend, was ze toen geschrokken, maar het bleek dat de zwemmer voor de lol in het vuile grachtwater was gedoken.

De verkoper van hotdogs keek om zich heen. Toen hij Ursula in de gaten kreeg begon hij te zwaaien om haar aandacht te trekken.

‘Er is iemand in het water gevallen! Is er dan niemand die hem helpt?’

Ursula probeerde de motieven van deze zwemmer in te schatten. Het was een zonnige zomerochtend. Onwaarschijnlijk dat iemand zich op zo’n ochtend van het leven wilde beroven.

‘Heeft niemand een reddingsboei?’ Opgewonden liep de hotdog verkoper op de kade heen en weer.

Op het dek van de naburige woonboot verscheen een jong stel. Het meisje riep dat ze op de boot van haar broer paste en geen ervaring met drenkelingen had.

‘Zelfmoordenaars gooien zich tegenwoordig liever voor een trein,’ wist de jongen. In het huis tegenover Ursula’s boot ging een raam open.

‘Sprong die kerel of viel hij?’ vroeg een man.

‘Hij sprong!’ riep de verkoper vanaf de kaderand, turend in het donkere water. ‘Maar hij is al twee keer bovengkomen.’

De man in het huis aan de Schinkelkade had al vaak meegemaakt dat mensen te water raakten, soms met auto en al. Normaal watergebruik kon hij goed onderscheiden van een gestoorde omgang. Meestal was er geen reden tot paniek.

Ook zijn echtgenote verscheen nu in het raam.

‘Voor zover ik kan zien, liggen op de brug geen kledingstukken,’ zei ze. ‘Een echte zwemmer laat wel iets van bovenkleding achter.’

Ursula richtte haar blik op het gespartel in het vuile water. Een wit lijf deed krampachtige pogingen om boven water te blijven. Af en toe zag ze een gezicht naar adem happen.

Inmiddels had het jonge stel een reddingsboei gevonden die ze in het water gooiden. De drenkeling wist de boei vast te grijpen en met het touw trok de jongen de boei naar de kade, waar een paar ijzeren traptreden uit het water staken.

Samen met de verkoper van de hotdogs trok de jongen de drenkeling op de kant. Een druipnatte man met haarslierten voor het gezicht zakte op de stenen neer. Hij hijgde en zijn borst ging heftig op en neer.

Ursula liep naar de voorplecht van haar boot om de man van dichtbij te kunnen zien. Hij droeg een merkwaardig wit pak uit één stuk, dat onder de modder zat en dat, voor zover ze kon beoordelen, geen duikerpak was. De hotdog verkoper stond over de drenkeling heen gebogen. Rond hen had zich een grote plas water gevormd.

‘Hoezo heb je je bedacht?’ riep de hotdog man luid. ‘Op de zeebodem kijken? Wat een onzin! Nou, je hebt me danig aan het schrikken gemaakt!’

‘Ik begrijp het ook niet,’ bracht de man er klappertandend uit en veegde de haarslierten uit zijn gezicht.

Op dat moment kreeg Ursula een schok. Ze kende die man! Ze kon even niet op zijn naam komen, maar ze wist vrijwel zeker dat hij degene was die vroeger eens bij hen in Hamburg had gelogeerd. Ze had hem nog met de auto naar Amsterdam gebracht.

Ze tilde haar arm op om te zwaaien, maar liet hem onmiddellijk weer vallen. Nee, ze moest verstandig zijn, eindelijk aan zichzelf denken. In het leven dat ze nu op eigen kracht had opgebouwd wilde ze geen verandering. En ze wilde zeker niet haar bestaan in de war laten brengen door iemand die voor Helmut zo’n bewondering had gekoesterd.

Met haastige passen liep ze terug naar de kajuit en dook naar binnen, waar ze driftig haar nagels begon te vijlen. De hotdog verkoper liep naar zijn kar terug en haalde een wollen poncho te voorschijn. Ondanks het oponthoud was hij niet ontevreden. De man was gered, terwijl hij zelf droog was gebleven. Als hij in het water was gesprongen en de drenkeling had moeten opvissen, dan zou hij nu naar huis terug moeten om zijn natte kleren uit te trekken.

‘Trek aan,’ zei hij terwijl hij de poncho voor zich uit hield.

Egon krabbelde overeind.

Zodra hij de kar met het woord hotdogs in zijn gezichtsveld kreeg trok er een vreemde glimlach rond zijn mond. Hij bleef maar naar het wagentje staren.

‘Nog nooit van mijn leven heb ik zo’n zin in hotdogs gehad,’ zei hij ten slotte en trok de poncho over zijn hoofd.

Op het gezicht van de verkoper kwam een grijns.

‘Je kunt me een grote dienst bewijzen.’

Egon haalde vragend de schouders op.

‘Nu je toch gered bent, kun je iets voor me doen.’ De verkoper klonk serieus. In zijn karretje had hij een partij worstjes liggen, waarvan de houdbaarheidsdatum iets overschreden was. Onder de huidige omstandigheden, gezien het feit dat meneer kort te voren nog bereid was geweest zijn leven aan de Schinkel ter beschikking te stellen, had een lichte voedselvergiftiging niet veel te betekenen. Als meneer een half uur na de test nog geen klachten had, wilde dat zeggen dat hij de worsten rustig kon verkopen.

Zonder op toestemming voor de proefneming te wachten liep hij op zijn kar toe en haalde uit een doos twee knakworsten te voorschijn.

‘Wil je er een broodje bij?’

Egon slikte paar keer. Hij keek met grote ogen naar de worst, terwijl de man bemoedigend een arm om zijn schouder sloeg.

De handen, die hij kort daarvoor als vreemde uitsteeksels aan zijn lijf had ervaren, werden plotseling weer nuttige instrumenten die hem in de gelegenheid stelden om de lang ontbeerde knakworst in ontvangst te nemen. Met gulzige happen werkte Egon binnen enkele seconden de eerste worst weg. Onmiddellijk daarna stortte hij zich op de tweede en at daarna de beide broodjes op.

‘Nog eentje?’ vroeg de verkoper.

Met verbazing keek hij toe hoe Egon ook de derde knakworst wegwerkte, en ten slotte ook een vierde. Nog nooit had iemand met zo veel smaak van zijn handelswaar gegeten.

‘Lekker,’ zuchtte Egon. Met de natte rug van zijn hand veegde hij zijn lippen af. Toen keek hij om zich heen.

Het was alsof er plotseling een enorme rust op hem was neergedaald. Alsof hij, na een lange tijd te zijn weggeweest, eindelijk weer terug was en de wereld in zich opnam zoals ze altijd was geweest, maar zoals hij die vergeten was. De kade met zijn huizen en de brug, de woonboten en het water, alles had in de vroege morgenzon een gouden laagje gekregen.

De verkoper had een idee gekregen. Eigenlijk zocht hij iemand die in het weekend zijn kar kon bemannen. Hij werd een dagje ouder en vijf dagen in de week waren zo langzamerhand genoeg. Op Zaterdag op de Albert Cuyp en op Zondag voor het Centraal Station. Voelde meneer daar voor?

Na dertig minuten mankeerde Egon nog niets. De hotdog verkoper feliciteerde hem. Het zou een eeuwig zonde zijn geweest als hij goeie worst had weggegooid, alleen omdat ze een beetje over tijd waren.

Toen greep hij Egon stevig bij de pols.

‘Ik heb ook nog huzarensalade die al een paar dagen staat!’

Egon Kafka knikte. Met beide handen greep hij het vorkje en het plastic bakje met het voedsel aan. De huzarensalade smaakte hem uitstekend, ook al kwam die duidelijk van de fabriek.

‘Voortaan zal ik zelf onze salade maken,’ deelde hij plechtig mee. ‘Aardappelsalade. In grote hoeveelheden, dat is geen probleem.’

Hij was trots dat hij door zijn deelname aan de test toekomstige klanten van de hotdog kar wat ongemak of narigheid had bespaard. Maar vooral het vooruitzicht dat hij knakworst ging verkopen vervulde hem met een ongekende vreugde. Eindelijk zou hij écht iets nuttigs voor de mensheid kunnen doen.